

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

МАТЕРІАЛИ

**студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича**

**ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

20-22 квітня 2021 року

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2021

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (22–23 квітня 2021 року). Факультет історії, політології та міжнародних відносин. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. – 145 с.

До збірника увійшли матеріали студентів факультету історії, політології та міжнародних відносин, підготовлені до щорічної студентської наукової конференції університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення й обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2021

Сучасні загрози кіберпростору Польщі та шляхи їх вирішення

Захист кіберпростору на сучасному етапі став однією з найчастіше обговорюваних тем, пов'язаних із безпекою. Держави, міжнародні організації та інші недержавні актори зрозуміли, що стабільність функціонування та розвитку глобального інформаційного суспільства залежить насамперед від надійного, відкритого і, насамперед, безпечного кіберпростору.

Поширення поінформованості щодо цього йде пліч-о-пліч з різким збільшенням комп'ютерних інцидентів та нових видів загроз. Польща не виняток. На жаль, ми живемо у той час, коли кіберпростір стає віртуальним відображенням реальності: у нього проникають негативні форми людської діяльності, зокрема і посягання на захищеність та цілісність інформаційного суверенітету країни. Мережа дає можливість бути анонімним, що широко використовується злочинцями, терористами або ж навіть цілими державами. Крім того, в інформаційному просторі держави реалізується величезна кількість загроз стабільному функціонуванню критичних інфраструктур. Тож можемо констатувати, що стан розвитку кіберсфери – безпосередня оцінка сучасної національної безпеки [2].

Згідно зі звітом Check Point «Про кібератаки» [1], за останні шість місяців 2020 року польські компанії та інтернет-користувачі піддавалися атакам в середньому 307 разів на тиждень. Хоча середня кількість щотижневих кібератак на одну організацію в Польщі менша, ніж у середньому по світу, останнім часом кількість таких інцидентів значно зростає.

«Топ-шкідником» серед підприємств Польщі є шкідлива програма Emotet (Emotet). На його частку припадає 8 % всіх кібератак у першій половині 2020 року. Другий за значимістю є троян Трікбот банк (Trickbot bank), який відповідає за 3 % атак. Обидва програмні забезпечення дають змогу кіберзлочинцям

підключати заражений пристрій до ботнету, а отже, використовувати його для розсилки програм-вимагачів або DoS-атак. Найпомітнішим вектором була масова розсилка листів із документами, інформацією або ж з посиланням на завантаження шкідливого програмного забезпечення. В основному, ці повідомлення підписані від імен відомих компаній. На другому місці – повідомлення-розсилки з незаконним вмістом, порнографією, образливим спам-контентом. Наймасштабніший протиправний інцидент для користувачів – розсилки так званої «Секстортіон» (Sextortion), афера полягала в масовій розсилці повідомлень електронною поштою, які інформують про наявність у відправника матеріалів, котрі представляють жертву в еротичному контексті і вимагають викуп в обмін на їх видалення [2].

Отже, зважаючи на динаміку процесів, що відбуваються у сфері кібербезпеки, необхідно періодично відстежувати наявні процеси та ініціювати можливі зміни в нормативно-правових документах.

Основними напрямками вирішення проблем, що можуть дестабілізувати систему національної безпеки є досягнення можливостей координувати в національному масштабі заходи щодо запобігання, виявлення, боротьби та мінімізації наслідків інцидентів, які можуть спричинити крах державній системі безпеки. Зазначаємо, що політика зміцнення кіберпростору та збільшення компетенції в діапазоні безпеки неодмінно дадуть свої результати. Задля цього потрібно впроваджувати курси медіаграмотності та «кіберосвіти», які допоможуть побудувати потужну міжнародну позицію Польщі у сфері кібербезпеки та протистоятимуть загрозам в інформаційній сфері як на державному, так і на громадському рівнях.

Література

1. Check Point Research. Cyber Security Report 2020 : Report. Check Point Ltd., 2020. 78 с.
2. Cyberbezpieczeństwo w Polsce: ochrona urzędzeń końcowych przed cyberatakami. Analiza sytuacji i rekomendacje działań : Raport. Warszawa : Cyfrowa Polska, 2020. 15 с

Станіслав Бауман

Науковий керівник – доц. Логвінов І. І.

Магриб. Самосвідомість між двома світами. Сучасні тенденції франкомовної літератури регіону

Прагнення відійти від бінарної опозиції, створеної колоніалізмом, змусило письменників і мислителів шукати нові шляхи концептуалізації франкомовної північно-африканської культури. Якщо, з одного боку, колоніальна спадщина продовжувала впливати на ситуацію в регіоні, з іншого – був зроблений крок до розуміння культурної діяльності Північної Африки поза поняттями метрополія – колонії або європейської культури проти ісламської культури. Одна з перших робіт, яка виступає за такий погляд – це публікація Хатібі «*Maghreb pluriel*», опублікована в 1983 р., котра закликає до так званої «*double critique*» як західної метафізики, так і ексклюзивізму чи фундаменталізму в арабо-ісламському світі [1]. Наполягаючи на тому, що поняття «уніфікована арабська культура» вже не діє, Хатібі закликає до концепції ідентичності, яка не ґрунтується на походженні та єдиній релігії, і посилається на поняття «Магрибська багатогранність» як альтернатива регресивним ідеологіям місцевих націоналізмів. Об'єднавчий термін «Магриб» застосовується тут навмисно, оскільки Хатібі уявляє нову діалогічну форму культурної діяльності, котра працює всупереч мов чи кордонів та відкрита для світу. Ідеї Хатібі про культурну множинність знайшли своє відображення в книзі Еді Бурауї «*Tunisie plurielle*», в якій він зіставляє статті, зокрема про численні джерела культурної історії Тунісу [2]. Згодом його працю продовжив Реда Бенсмая в творі «Експериментальні нації», або «Віднадходження Магрибу», автор ставить під сумнів кордони нації, щоб вступити в діалог зі світом [3]. Подібно есе «Магрибська мозаїка» Мілдред Мортімер наголошує на «різноманітності, множинності та багатогранності», як для Бенсмаї, так і для Мортімера література відіграє життєво важливу роль у зламі кордонів та створенні нових діалогів у цій галузі.

Критичні ідеї Хатібі та Бенсмая, можна сприймати як спробу уникнути того, що Чарльз Бонн назвав «*face-à-face post-*

colonial» (протистояння в постколоніальну епоху) [4]. Їхні ідеї – це швидше спосіб надати вектор розвитку для постколоніального покоління в час здобуття незалежності. Бонн також зазначає зміщення фокусу в алжирській літературі протягом 1970-х років до форми більше самосвідомих експериментів і пошуків [5]. Посилений інтерес до естетики північноафриканської літератури та її форми в останні роки, намагання звести літературні твори до політичних документів. Одним з авторів того часу став і Ніколас Гаррісон, чия постколоніальна критика містить роздуми про твори Камю, Фанона, Храїбі та Джебара [6]. Записи Гаррісона обрамлені теоретичними роздумами не лише про франкомовну північноафриканську писемність і культуру, а й метафізичними роздумами про культурне та політичне майбутнє регіону.

В літературі регіону продовжує переплітатися політика, соціологія, історія та міжнародні відносини. Досліджень які сприймають твори місцевих авторів як частину ширшого контексту політичного переходу та культурного переосмислення обмаль. Одним із прикладів цього підходу може бути дослідження Анна-Еммануель Бергер «Алжир на інших мовах», яке широко розглядає мовне питання в Алжирі та представництво нації в літературі, а також у політиці, соціології та праві.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що культурне протистояння арабського та французького світів сформувало унікальну ментальність. Своєю чергою ця самосвідомість вилилась у низку політизованих текстів щодо минулого і майбутнього Магрибу. Мультиетнічність і багатогранність регіону спричинили відповідні тенденції в сучасній літературі. Отже, твори сучасних франкомовних, і не тільки, авторів стають вікном до усвідомлення такого транскультурного динамізму.

Література

1. Abdelkébir Khatibi, *Maghreb pluriel* (Paris: Denoël, 1983, p. 20).
2. *Tunisie plurielle*, ed. by Hédi Bouraoui (Tunisie: L'Or du Temps, 1997, pp 1-158).
3. Réda Bensmaïa, *Experimental Nations, or, the Invention of the Maghreb*, trans. by Alyson Waters (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2003).
<https://www.jstor.org/stable/j.ctt7sf2b>
4. *Maghrebian Mosaic: A Literature in Transition*, ed. by Mildred Mortimer (Boulder, CO: Lynne Rienner, 2001, pp 20-319).
5. Charles Bonn, 'La Littérature algérienne francophone serait-elle sortie du face-à-face post-colonial?', *Modern and Contemporary France*, 10.4 (2002), pp 483-93.
6. Nicholas Harrison, *Postcolonial Criticism: History, Theory, and the Work of Fiction* (Cambridge: Polity, 2003, pp 418-419).

Ганна Бігун

Науковий керівник – доц. Куделько З.Б.

Мова промов Байдена як запорука перемоги

Джо Байден виголосив багато гучних промов у Сенаті США, коли він був сенатором або виступав на з'їздах, але жодна промова, з якою він будь-коли виступав, не ставала настільки важливою і, можливо, настільки добре промовленою, як його промова у четверту ніч з'їзду Демократичної партії та його інавгураційна промова [6].

Тема єдності. На відміну від пихатих висловлювань Дональда Трампа «ми проти них», промови Байдена наповненні об'єднавчим словом «ми» [4]. «Американська історія залежить не від когось окремого із нас, не від деяких з нас, а від усіх нас», – сказав він. Щоб подолати виклики і «відновити душу Америки», сказав Байден, потрібно більше, ніж слова. «Це вимагає найскладнішого з усіх речей демократії. Єдність. Єдність» [3].

У своєму виступі майбутній президент широко використовує *алітерацію* (використання тієї самої букви або звуку на початку тісно пов'язаних слів), кожен раз, щоб привернути увагу аудиторії. Наприклад: «Power and profit... defend and defeat... hardening our hearts... the world is watching... climate in crisis... story that sounds like a song» [1].

Виокремлення відмінностей. Він виголосив змістовну промову безпосередньо перед американським народом з чіткою ідеєю, *світло* проти *темряви*. «Тут і зараз я даю вам слово: якщо ви довірите мені президентство, я залучу *найкращих* з нас, а не *найгірших*», – сказав він. «Я буду союзником *світла*, а не *темряви*» [5].

Повторення. Повторення додає ваги ідеї. Це трапляється, коли одні й ті самі слова починають низку речень [3]. У інавгураційній промові Байден сказав: «Я буду захищати Конституцію. Я буду захищати нашу демократію. Я захищатиму Америку». Байден тричі повторює слова «Я захищатиму», щоб дати чітко зрозуміти його позицію. Виголошуючи свою промову, він не раз використовує цей мовний засіб [1].

Спільні мрії. Людям подобається нагадувати, хто вони. Байден зробив це в кількох розділах своєї промови. Американці, нагадував новообраний президент своїм слухачам, «невгамовні, сміливі, оптимістичні». «Це велика нація», – продовжив Байден. «Ми добрі люди. Через боротьбу, жертви та невдачі, наші найкращі риси та якості завжди переважали» [3].

Обов'язковий урок історії. Це опора політичної перемоги США та інавгураційних промов. Байден згадує колишніх, головним чином демократичних президентів: Лінкольна, Рузвельта, Кеннеді та Обаму [2]. «Америку завжди формували переломні моменти – моменти часу, коли ми приймали важкі рішення щодо того, ким ми є і чим хочемо стати» [6], сказав Байден і продовжив, що Америка стикається з історичним моментом кризи та виклику. «Єдність – це шлях уперед», – додав він [3].

Загалом виступи Байдена, мабуть, запам'ятаються як чергові нудні виступи політика. Але принаймні це дає надію, відображену в риторичі, що Америка як сила добра, а не сила, яка апелює до своїх «найтемніших імпульсів», не за горами. Звичайно, різниця між бажанням у промовах Байдена та реальністю системи, яку він успадкував, величезна. Але настає новий розділ історії Америки і Байден чітко дав зрозуміти, що сподівається, що єдність стане його заголовком.

Література

1. Brison T. 3 writing lessons from Joe Biden's inauguration speech [Електронний ресурс] / Todd Brison // Medium. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://medium.com/better-marketing/3-writing-lessons-from-joe-bidens-inauguration-speech-e87c724cdf1>.
2. Bryan H. The language of victory: Biden's speech [Електронний ресурс] / Hilary Bryan // The Training Practice. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: www.trainingpractice.co.nz/post/the-language-of-victory-biden-s-speech.
3. Gallo C. This is what made president Joe Biden's inauguration speech so powerful [Електронний ресурс] / Carmine Gallo // Forbes. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: www.forbes.com/sites/carminegallo/2021/01/20/joe-biden-inauguration-speech-an-american-story-of-hope/?sh=79a39e44fe50.
4. Kerr P. Some little lessons in rhetorical oratory [Електронний ресурс] / Peter Kerr // Punchline. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://punchline.biz/tag/rhetorical-devices/>.
5. Montanaro D. Biden promises 'light' after Trump's 'darkness': 7 takeaways from the DNC [Електронний ресурс] / Domenico Montanaro // npr. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: www.npr.org/2020/08/21/904502053/biden-promises-light-after-trump-s-darkness-7-takeaways-from-the-dnc
6. Stevens M. Read Joe Biden's president-elect acceptance speech: full transcript [Електронний ресурс] / Matt Stevens // The New York Times. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: www.nytimes.com/article/biden-speech-transcript.html.

Археологічне дослідження гробниці Тутанхамона

Одне із найвизначніших археологічних досліджень ХХ ст. – відкриття Говардом Картером у листопаді 1922 р. у Долині царів гробниці фараона Тутанхамона.

Загальновідомо, що тогочасні єгиптяни значну увагу приділяли збереженню тіла померлого через муміфікування. Зазвичай на стінах гробниці розміщували рельєфи, статуї та зображення покійного. Через двері гробниць проходити простим смертним заборонялося, ці двері були призначені лише для душі покійного. Але, згідно з дослідженнями Картера, до гробниці Тутанхамона неодноразово заходили грабіжники та намагались пограбувати її. Доказом цього є те, що дослідники в одній із кімнат знайшли шарф, у якому були загорнуті масивні золоті прикраси. Це також свідчить і про те, що грабіжників схопили.

Говард Картер у своїй книзі детально описує розкопки гробниці: кожную кімнату, кожную річ, яка була там знайдена. Під час досліджень багато речей розпадалось, але були розроблені хімічні засоби, які сприяли збереженню знайдених речей [1, с. 57-58]. Ці дослідження проводились не у самій гробниці, влада Єгипту виділила для цього інше місце, тому речі перевозилися.

Гробниця Тутанхамона – одна із найбагатших нерозграбованих єгипетських царських гробниць. Коли дослідники увійшли до однієї із кімнат гробниці, вони були надзвичайно вражені побаченням там. Вся кімната була наповнена золотими прикрасами, поруч стояли обшиті золотом колісниці. Як писав Горвард Картер: «Ми побачили те, чого не удостоєна була побачити жодна людина нашого часу». Тільки із передньої камери гробниці дослідники вивезли 34 контейнери речей, прикрашених золотом. А коли дослідники опинилися у похоронних покоях фараона, то знайшли саркофаг висічений із суцільного шматка рідкісного кристалічного кварциту, а у ньому ще два саркофаги. Щоб дістатись до мумії фараона,

членам експедиції довелося відкрити ці саркофаги. Говард Картер писав: «Мумія лежала у труні, до якої вона щільно приклеїлася, оскільки, опустивши у труну, її залили ароматичними маслами. Голову та плечі, аж до грудної клітки, вкривала чудова золота маска, яка відтворювала риси царського обличчя. Її так само важко було зняти, оскільки вона теж приклеїлася до труни шаром смоли, який загуснув на твердість, як камінь, масу» [2, с. 14].

Проте, на думку самого Картера, найцікавішою знахідкою був маленький віночок із простих квітів. Не відомо хто його поклав, Картер припускав, що ці квіти поклала вдова Тутанхамона – цариця Анхесенпаамон. Завдяки збереженим квітам вдалося визначити, у яку саме пору року було поховано фараона це відбулося приблизно наприкінці квітня – у середині травня [1, с. 140-142].

Отже, Говард Картер та його колеги зробили важливе археологічне відкриття, при цьому їм вдалося не лише знайти, вони зуміли й ґрунтовно проаналізувати, зафіксувати та зберегти цю визначну пам'ятку.

Література

1. Картер Г. Гробниця Тутанхамона. Лондон: Издательство восточной литературы. 1959. 148 с.
2. Ионина Н. 100 великих некрополей. Москва: Вече. 2004. 112 с.

Владислав Божок
Науковий керівник – к.і.н., доц. Скорейко Г.М.

**Високопреосвященний Йосиф (Семашко), митрополит
Литовський і Віленський: значення особистості та
вплив його діяльності на суспільно-політичне життя
Російської Імперії**

Значення припинення дії Берестейської церковної унії на білоруських землях в 1839 році для сучасної Білоруської Православної Церкви важко переоцінити. До Полоцького Собору ці землі представляли собою переважно католицьке населення. Дві третини білорусів були греко-католиками. Після Полоцького Собору, підготовленого митрополитом Йосифом і його однодумцями з числа уніатського духовенства, населення цих територій стало православним.

З цього моменту можна говорити про початок природного процесу розвитку білоруської нації. Чималу роль в цьому зіграли священики, і білоруська православна інтелігенція, яка з'явилась на рубежі XIX і XX ст. , багато членів якої вийшли з середовища воз'єднаного духовенства. Вони говорили російською, працювали над поширенням російської грамотності, але відчували себе білорусами. Православний білоруський народ був їх народом[1].

В наші дні особистість і діяльність митрополита Йосифа (Семашко) піддаються різного роду нападкам з боку тих, кого дратує існування Білоруської Православної Церкви, хто хоче релігійно-культурного реваншу за Полоцький Собор 1839 року і витіснення православ'я з життя білоруського суспільства. Митрополита Йосифа називають і «русифікатором», що завдало непоправної шкоди білоруській культурі, і «ренегатом», що зрадив «національну віру білорусів»[1] – унію, і нерозбірливим в методах керівником, який силою змусив уніатських священиків погодитися на православ'я. Все це не відповідає дійсності.

«Без нього не підніметься до нового життя наш край! Чи не буде вже в Білорусії такого митрополита; ніхто не направить нове покоління духовенства до заповітам вічної правди, ніхто не

вдихне живої віри в святу справу народного поновлення». У цих словах полягає найвища оцінка і церковної, і громадської, і культурної діяльності митрополита Йосифа. Вони звучать певною мірою песимістично. Але це не передбачення майбутнього занепаду, а скоріше тривога. Протоієрей Павло побоювався, щоб не повернулися часи унії, які він занадто добре знав, в яких йому запам'яталося приниження свого народу[2].

Думки про його діяльність і особистість вкрай суперечливі. Одні вважають його зрадником католицизму, корисливою і безпринципною людиною. Одні стверджують, що Семашко був просто захоплений потоком царської політики, яка веде до ліквідації уніатської церкви. Інші вважають його ініціатором і головним діячем возз'єднання. Результатом зусиль владики Йосифа і його однодумців стало прохання уніатів про приєднання до православ'я, прийняте на соборі уніатського духовенства в Полоцьку в лютому 1839 року[3].

Але заслуга митрополита Литовського та Віленського Йосифа Семашко не тільки в тому, що він привів уніатів в православ'я. Архіпастир не тільки зробив, але і завершив возз'єднання, 29 років займаючи складну в етно-релігійному відношенні Литовську кафедру. У ці роки він ставив перед собою завдання утвердження православ'я в Литві і Білорусії, одночасно маючи на увазі надзавдання повернення цих земель в сферу впливу Східної християнської традиції і відновлення російської православної самоідентифікації білоруського народу.

Література

1. Цвікевіч А. «Западно-руссизм»: Нарысы з псторып грамадзкай мы на Беларуа у пачатку ХІХ і пачатку ХХ в. / Пасьляслоуе А.Люа. 2-е выд. - Мн.: Навука і тэхшка, 1993. - 352 с.
2. Щавельский Г., прот. Последнее воссоединение с православной церковью униатов Белорусской епархии (1833-1839 г.г.) / Г. Щавельский. - СПб.: Типография «Сельского вестника», 1910. - 380 с. + 84 с.
3. Иосиф (Семашко И.И. ; митрополит Литовский и Виленский ; 1798–1868). Записки / митрополит Иосиф (Семашко) ; предисл. священника Алексия Хотеева. – Минск : Братство в честь святого Архистратига Михаила, 2018. – 328 с.

Тетяна Брагар
Науковий керівник – доц. Кожолянко О.В.

Будівництво піраміди Джосера

Приблизно у 2650–2630 рр. до н. е. у селищі Саккара, розташованому у Нижньому Єгипті, було зведено піраміду фараона Джосера. Ця споруда стала першою з подібних усипальниць єгипетських фараонів.

Як свідчать письмові джерела, очолив будівництво цієї піраміди архітектор та лікар Імхотеп. Згодом, за його заслуги, Імхотепа єгиптяни почали вважати богом лікування та архітектури, сином бога Птаха, покровителем мистецтв та ремесл. Досить часто Саккару відвідували паломники, вважаючи, що Імхотеп похований саме тут. На жаль, і до цього часу його гробницю так і не було знайдено. Священними тваринами Саккари вважалися птахи-ібіси, які також асоціювалися з Імхотепом. Під час розкопок східчної піраміди тут було знайдено безліч мумій цих птахів.

Спочатку архітектор планував створити просту однорівневу гробницю, але поступово було вирішено побудувати ступінчасту піраміду, для того щоби душа Джосера змогла цими сходами піднятися у небо [1, с. 23]. Піраміда була побудована у вигляді шести поставлених одна на одну мастаб, кожна з яких була менша за попередню. Висота піраміди сягнула 62 метрів і була найвищою будівлею того часу.

Вхід до піраміди було облаштовано з північного боку, він вів до замаскованої тритонною плитою 28-метрової вертикальної шахти, через яку можна було потрапити до оздобленого гранітом поховального приміщення. Другий вхід розміщувався у підлозі одного із прилеглих до піраміди храмів і вів до внутрішнього дворику, звідти по сходах можна було піднятися на зовнішню стіну. У товщі південної стіни знаходився кенотаф фараона Джосера довжиною 85 та шириною 13 метрів. Ближче на схід були вириті 11 колодязів глибиною до 32 метрів, які окремими горизонтальними тунелями вели до службових та поховальних кімнат.

Піраміда складалася із невеликих блоків місцевого вапняку на глиняному розчині, її уперше у єгипетській практиці була облицьована плитами із високоякісного привізного вапняку.

Найстаріша у світі з відомих нам, ступінчаста піраміда мала унікальні особливості – на відміну від інших пірамід її конструкція має глибоку вертикальну шахту з куполоподібним перекриттям, точне призначення якої сучасним ученим й досі невідоме. В середині піраміди було побудовано 11 похоронних палат для всіх членів сім'ї фараона.

Під час дослідження піраміди рештки фараона Джосера так і не були виявлені, мабуть, вони були спалені грабіжниками [2]. Ця піраміда призначалася не лише для покійного фараона, але і для поховання його родичів, у ній знайдені рештки його дружин та дітей. Це було винятком, оскільки всі наступні піраміди будувалися тільки для фараона.

Отже, будівництво пірамід започаткував засновник III династії фараонів Джосер. І саме цю споруду називають «праматір'ю пірамід» після чого усипальні ступінчастого типу стали технічним стандартом для побудови пірамід в подальшому. Після Джосера ступінчаста піраміда стала нормою для наступних фараонів. Проте жодна із наступних ступінчастих пірамід так і не була завершена.

Література

1. Гамалія К.М. Монументи вічності: піраміди Давнього Єгипту. *Вісник КНУКіМ. Збірник наукових праць. Серія: мистецтвознавство.* 2010. Вип. 23. С. 17–26.
2. Owen J. Step Pyramid of Djoser: Egypt's First Pyramid. - Електронне посилання: <https://www.livescience.com/23050-step-pyramid-djoser.html>

Дар'я Брудик

Науковий керівник – доц. Логвінов І.І.

Франкомовна література у країнах Африки

Франкомовна література Африки склалася на території двох частин континенту, а саме у Тропічній Африці та у країнах Магрибу (Північна Африка). З огляду на це ми можемо розглядати її як таку, котра сформувалася у призмі колоніальної експансії.

Через наявність на території африканського континенту великої кількості французького елементу: навчальних закладів за французьким типом, державних установ і т.п; в країні сформувався певний прошарок інтелігенції, переважно студентство, який перейняв французькі звичаї, а найперше – літературну мову, що зумовило розвиток франкомовної літератури.

Дослідники поділяють розвиток франкомовної літератури у Африці на чотири періоди: 20-30-ті. рр. ХХ ст., коли література перебуває лише на стадії свого формування і охоплює такі країни, як Сенегал, Кот-д'Івуар, Бенін та Малі; післявоєнний період, у який до вищеназваних країн приєдналися ще Камерун та Конго; 60-ті. рр. ХХ ст., котрий характеризується піднесенням та переміщенням культурного центру з Парижа на місця; 90-ті. рр. в Африці називають епохою «дітей постколоніального періоду».

Відправною точкою у формуванні франкомовної літератури вважають твір африканського письменника Рене Маріана «Батуала», написаний у 1921 р., який став резонансним у тодішньому колоніальному суспільстві, а також підданий цензурі. Унікальність цього твору пояснюється його намаганням зазирнути у Африканську душу, пояснити самотність африканських народів. [4. с. 51–56]

Важливим чинником у формуванні франкомовної літератури Африки стала концепція «негритюда», обґрунтована в 30-тих. Рр. ХХ ст. письменниками Л.-С. Сенгором, Е. Сезером та Л. Гонтраном-Дама. Концепція насамперед проголосує унікальність темношкірих представників Африки, їхні культурні та ментальні особливості. Вона знайшла своє відображення в

журналі «Чорний студент», який став просвітницьким центром руху негритюду. Зараз концепція втратила популярність. Натомість їй на зміну прийшла концепція мігритюду, що пов'язано зі значними міграціями та асиміляцією африканського населення. [3. с. 64–68]

Виокремимо і франкомовну літературу на території Магрибу. Оскільки ця територія є синтезом арабської, берберської та французької культур, закономірним є і їх відображення у франкомовній літературі. У даному регіоні, важливого значення набула жіноча літературна діяльність, яка відобразилася у низці праць. Як і у Тропічній Африці широкої популярності тут набули роздуми про етнічні витоки, звертання до предків та елементів магрибської міфології. В даному випадку французька мова стала своєрідним інструментом вираження ідентичності народу, адже етнічні мови держав Магрибу важко піднести до статусу літературних. [1, с. 114–122; 2, с. 102–111].

Найпоширенішим жанром франкомовної літератури у Африці, котрий склався у ХХ ст., став «роман». Вже пізніше з'являються інші жанри літератури. На цьому етапі вже варто говорити не про елементи Африки французькою мовою, а про відображення Африки за допомогою французької мови.

Література

1. Логвінов І.І. Безумовний франкомовний чинник магрибського письменства постколоніального періоду. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди*. Літературознавство. Вип. 4 (76). Харків: ППВ «Нове слово», 2013. С. 114–122;
2. Логвінов І.І. Магрибська версія національного ототожнення / Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. К.: Університет „Україна”, 2014. Вип. 29. С. 102– 111.
3. Найденова Н. С. Становление литературы Тропической Африки на французском языке и влияние на нее концепции негритюда. Н. С. Найденова. *Вестник РУДН. Серия Теория языка. Семиотика. Семантика*. 2012. №1. С. 64–68.
4. Найденова Н.С. Формирование и становление африканской литературы на французском языке. *Вестник РУДН, Серия Лингвистика*. 2012. №2. С. 51–56.

Олександр Букатка
Науковий керівник – проф. Бурдяк В. І.

Дослідження державного регулювання мережі Інтернет

Глобалізаційні процеси, які формуються на тлі соціально-економічних реалій у суспільствах, швидкий розвиток систем державного управління у країнах світу сприяють створенню додаткових інструментів для впровадження різних методик, у контексті становлення та вироблення державної політики у різних сферах. Зокрема, це стосується й політики у сфері державного регулювання мережі Інтернет. Водночас зауважимо, що чим швидше відбувається розвиток інтернет-мереж, тим гостріше постає питання про його правове регулювання. Наразі інтернет сформувався як могутній компонент суспільного розвитку, котрий створює нові, раніше не бачені можливості для формування та зміцнення систем державного управління і для звичайної життєдіяльності людини в суспільстві.

Проте, зазначимо, що в сучасному глобалізованому та інформаційно розвиненому суспільстві Інтернет відіграє неоднозначну роль. Це стосується, передусім, питання безпеки пересічної людини чи держави загалом. Особливо це актуально для України та інших деяких держав, які перебувають у стані війни, зокрема й інформаційної.

Тож така політика держави, як регулювання Інтернету виправдовує свої цілі, але наголосимо, що й тут не все однозначно. Ми маємо можливість спостерігати як деякі держави, прикриваючись власною безпекою в інформаційному просторі, намагаються обмежити права та свободи громадян. Йдеться насамперед про тоталітарні та антидемократичні держави, для керівництва яких важливо утримувати владу лише у своїх руках. Вони використовують різні методи, від обмеження доступу до окремих ресурсів Інтернету і до його тотальної заборони.

У цьому контексті постає питання про вивчення теоретичних підходів до державного регулювання мережі Інтернет, розгляд

його як інструменту взаємодії влади з громадянами, суспільно необхідний ресурс повноцінної життєдіяльності людини та водночас як елементу національної безпеки.

Одним із основних аспектів існування сфери суспільних відносин у багатьох державах світу і в Україні є інформаційна мережа користувачів Інтернету, тому звернемося до визначення поняття мережі Інтернет.

В. А. Копилов розглядає Інтернет як «мережеву глобальну автоматизовану інформаційну систему». Для А. А. Лук'янова «Інтернет – це місце, середовище, яке складається з людей і мільярд їх взаємодій. Це не просто технологія, а новий спосіб співпраці, участі і турботи». І. Л. Бачило визначає Інтернет як систему, що в останній час є засобом інформаційного спілкування багатьох мільйонів людей у багатьох країнах світу [1, с. 131]. Більшість українських законодавців вважають Інтернет всесвітньою інформаційною системою загального доступу, логічно пов'язаною з глобальним адресним простором, котрий базується на Інтернет–протоколі, визначеному міжнародними стандартами [2]. Тож поняття Інтернету нині зводиться до невід'ємного компонента загального існування та розвитку людства; це визначення важливе при дослідженні державного регулювання Інтернету у світі.

Наголосимо, що системне формування теоретичних підходів до державного регулювання мережі Інтернет не було б повним, якби воно сповна не містило визначення та формування відносин між різними підходами і методами регулювання відносин у суспільстві в загальному контексті. Тому тут варто вказати, що соціальна функція держави як певного регулятора повинна доповнюватися різними нормами із інших сфер, зокрема громадської та економічної.

Література

1. *Копылов В. А.* Информационное право. М.: *Юрист*, 2002. 427 с.
2. *Правове регулювання інтернет-засобів масової інформації.* URL: https://minjust.gov.ua/m/str_10085. (дата звернення: 25.01.2021).

Василь Бурега
Науковий керівник – проф. Круглашов А. М.

Здобутки і труднощі здійснення децентралізації влади в Україні

Процеси децентралізації в Україні тривають з 2014 р. Вже завершено перший етап реформування системи державного управління та місцевого самоврядування. Враховуючи актуальність децентралізації та несприятливі умови її реалізації, процеси реформування регіональної політики відбувалися доволі складно, часом із неоднозначними результатами.

Першим кроком децентралізації стала бюджетна децентралізація. Вона сприяла підвищенню рівня фінансового забезпечення місцевих бюджетів та створила умови для мотивації органів місцевого самоврядування до нарощування їх доходної бази. Статистичні дані переконливо свідчать про успіх цієї реформи — місцеві бюджети зросли з 68,6 млрд в 2014 до 275 млрд грн у 2019 р., тобто на 206,4 млрд грн [1].

Наступним успішним кроком визначимо завершення процесу об'єднання громад, яке спершу відбувалося добровільно, а пізніше — адміністративним способом. Станом на 2020 р. в Україні створено 1438 територіальних громад [3]. Це важливе досягнення, адже утворення ОТГ — один з основних заходів децентралізації. Враховуючи, як складно цей процес відбувався з 2014 р., то його завершення безумовно сприймається як успіх. Завдяки цьому стало можливим перейти до наступного кроку — укрупнення районів. 17 липня 2020 р. Верховна Рада проголосувала за постанову № 3650, згідно з якою зменшила кількість районів з 490 до 136 [2]. Серед важливих досягнень децентралізації згадаємо поживавлення економічної активності в ОТГ та створення механізмів співпраці між громадами для подолання спільних проблем.

Водночас процеси децентралізації супроводжуються появою багатьох проблемних питань і характеризуються суперечностями, які потребують свого вирішення. Найбільшої уваги потребує конституційне закріплення децентралізації. Досі цей комплекс реформ не закріплений в Основному законі. В

нинішніх реаліях є певні ризики повного або часткового скасування здійснених реформ. Конституційне закріплення децентралізації забезпечить її від таких маніпуляцій та ще більше закріпить в українському політико-правовому просторі.

Також ще не повністю врегульоване питання розпорядження ОТГ землями сільськогосподарського призначення, які перебувають за межами відповідних громад. Попри певні спроби Президента та Кабінету Міністрів воно ще не вирішене і потребує законодавчого врегулювання. Відповідний законопроект перебуває на розгляді у Верховній Раді, але перспективи його ухвалення поки що невідомі.

Також проблемою є зростання суперечностей між центром та регіонами. Останні, отримавши достатні повноваження та ресурси, не бажають у всьому підпорядковуватися волі центральної влади. Це і є основною причиною виникнення протиріч, особливо в умовах політизації місцевого самоврядування, яка стала можливою завдяки особливостям нової виборчої системи та була застосована на місцевих виборах 2020 р. Їхні результати демонструють тенденцію до певної самостійності місцевих еліт, котрі створюють власні політичні проекти, а не йдуть до загальнонаціональних партій.

Отже, за роки впровадження реформи децентралізації вже можна виділити як певні досягнення, так і окремі проблеми, більшість з яких потребують законодавчого врегулювання та політичної волі керівництва держави. Їх успішне вирішення вимагає проведення громадських обговорень, консультацій з експертами, науковцями і самими ОТГ.

Література

1. Загальна інформація / Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 26.02.21).
2. Нові райони: карти + склад / Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12639> (дата звернення: 26.02.21).
3. Територіальні громади (2020): перелік та основні дані / Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення: 26.02.21).

Церква і корчма, конкуренція чи протистояння

В другій половині XIX – початку XX ст. церква посідала одне з найвизначніших місць у суспільних відносинах православного населення західної України. Традиційно місцеве православне духовенство справляло на населення краю дуже значний вплив. Запорукою цього була багатовікова традиція спільного розвитку народу та церкви. Згідно з якою, остання визнавалася не лише за вищий духовний, але й світський авторитет також її вплив посилювався у зв'язку з давніми патріархальними традиціями [1, с.120]

Невідвідуванням частиною віруючих служб і не виконання церковних приписів. Не сумлінне ставлення до релігійних звичаїв. Призводило до того що, духівництво наставляло народ до більш благочестивого шанування святкових та недільних днів. Закликали селян у проповідях відвідувати у вихідні дні церкву, а не поспішати на ярмарок чи до корчми.

Варто відмітити особливу строгість церкви щодо дотримання посту, згідно з церковними канонами, піст –це час молитви і спокою, коли кожний віруючий просить прощення. Повинен дотримуватись посту і сповідатись, щоб достойно прочиститися святих таїнств.

Не достойне їх прийняття без належного виконання та сприйняття – розцінювалось як профанація. «Бо, - за словами апостола Павла , – їсть і п'є негідно, не розважаючи про тіло, той в осуд собі їсть і п'є!»

Але, варто розуміти у населення зводився в основному до суворого дотримання харчових заборон, а духовно-моральні приписи посту простий народ виконував без належного старання, незважаючи на всі зусилля церкви.

Як наслідок реакція представників духовенства на цілеспрямовану алкоголізацію українського населення. Створення чимало груп, братств, товариств,які основною метою свого існування вважали культурне та політичне пробудження

українського народу шляхом антиалкогольної боротьби. [2, с 39-50]

Проте корчма відігравала важливу соціокультурну роль у житті українського народу. До прикладу, невід'ємною складовою храмового свята був “данець”, який зачасти влаштовували біля корчми. В танцях брала участь молодь, одружені чоловіки та жінки та гості. Парубки після танців йшли до корчми для вирішення своїх справ, це був ще найкращий час для сільських бійок.

Таким чином, високий рівень пияцтва на західній Україні у ХІХ ст., довершував не дуже втішну картину соціальних проблемі, водночас, замикав коло хронічних бідувань і злиднів місцевого люду. Священики забороняли відвідувати подібні заклади не тільки через те, що між храмом і шинком селяни часто вибирали останнє, але й зауважували, що через надмірне пияцтво стаються різні біди. [3, с. 32] Отже саме проти корчми як уособлення розсадника пияцтва і низького рівня культури українського народу церква спрямувала свій рух тверезості.

Література

1. Чучко М. К. “И взят Бога на помощь”: соціально-релігійний чинник в житті православного населення північних волостей Молдавського воєводства та австрійської Буковини (епоха пізнього середньовіччя та нового часу). Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. 368 с.
2. Ботушанський, В. Антиалкогольний рух на Буковині у 70-х рр. ХІХ - на початку ХХ ст. / Василь Ботушанський // Україна - Європа - Світ : міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця. Тернопіль, 2011. Вип. 5, Ч. 2. С. 39-50.
3. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у ХІХ — 30-х роках ХХ ст. / Борис Савчук. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. с. 245

Павло Велемець
Науковий керівник – проф. Чучко М.К.

**Військова та політична діяльність султана
Мехмеда II Завойовника**

Мехмед II Фатіх народився 30 березня 1432 року в Едірне. Він був четвертим сином султана Мурада II від наложниці Хюма-Хатун, тому у перші роки життя батько мало приділяв Мехмеду уваги, надаючи перевагу дітям від законних дружин. Але після смерті старших синів Мехмед став об'єктом батьківської уваги і піклування та здобув хорошу освіту [3, с. 71].

Після смерті батька почати своє правління Мехмед вирішив із захоплення Константинополя. Взимку 1451–1452 року він спорудив фортецю Румолі Хісар на підступах до візантійської столиці. Коли імператор Константин XI запротестував з приводу будівництва фортеці, Мехмед оголосив йому війну. 2 квітня 1453 року розпочалась облога Константинополя. Місто трималося до 29 травня 1453 року, допоки через пролом у стіні турки не увірвалися в нього. Імператор Константин загинув у бою, а місто було віддане на розграбування переможцям. Незліченні багатства поповнили скарбницю султана. Згодом Мехмед II оголосив Константинополь столицею Османської імперії [2, с. 36].

Римський папа Миколай V закликав до хрестового походу для звільнення Константинополя, але ніхто з європейських правителів не відгукнувся. Навпаки, в 1456 році турецькі війська на чолі з Мехмедом вторглися в Сербію і взяли в облогу Белград, не задовольняючись тим, що ще в 1454 році Георгій Бранкович поступився султану частиною території. Однак Угорський полководець Янош Хуньяді в липні завдав туркам поразки під Белградом. Мехмед відступив від міста і спустошив сільські райони Сербії. Хуньяді помер незабаром після здобутої перемоги, а Георгій Бранкович, поранений під час бою в угорському таборі, помер кілька місяців потому. Згодом померла і його вдова, а у 1458 році син Лазар. У результаті, у 1459 році Сербія визнала владу султана. Тільки Белград аж до 1521 року залишався під владою угорців [3, с. 114]. У 1458–1460

роках султан із військом вторгся до Південної Греції і ліквідував там осередки ромейської державності. А в 1461 році він захопив Трапезундське царство – уламок колишньої Візантії в Малій Азії. Крім того, в 1463–1464 роках Мехмед завоював Боснію.

У 1463 році султан оголосив війну Венеції і здійснив набіг на венеціанські володіння в Далмації і Хорватії, а в 1470 році захопив Негропonte в грецькій області Евбея. Венеціанці намагалися за допомогою персів відбитися, але зазнали поразки. У тому ж році султан оволодів Генуезькою фортецею Кафа, а в 1475 році Кримське ханство стало васалом Османської імперії, наступного року васальну залежність визнала Валахія.

Були також захоплені майже всі венеціанські порти на албанському узбережжі. Венеціанці змушені були укласти мир і визнати всі османські завоювання після того, як турецькі загони почали загрожувати самій Венеції. У 1480 році турки почали облогу укріплення рицарів ордена Св. Іоанна на острові Родос, проте там Мехмед зазнав поразки. У тому ж році турки оволоділи містом Отранто в Італії, але утримати його не змогли. Султан готувався до другої атаки на Родос, але захворів і помер 3 травня 1481 року [1, с. 18].

Саме Мехмед уперше провів кодифікацію османського законодавства, склавши звід законів «Канун-наме». Також він видав спеціальний закон «Про порядок успадкування феодальних земельних наділів», наказав запровадити спеціальні книги, в яких реєструвалися пожалування та імена їх власників.

Загалом за мірками Середньовіччя Мехмед не вирізнявся особливою жорстокістю. Він залишився одним з найосвіченіших султанів в історії Оттоманської імперії і запам'ятовувався сучасникам як покровитель наук і мистецтв.

Література

1. История Османского государства, общества и цивилизации: В 2-х т. / Под ред. Э. Исханоглу. — М.: Восточная литература, 2006. Т.1.
2. Иналджик Г. Османська імперія: класична доба 1300–1600 / Пер. з англ. О. Галенко. Київ: Критика, 1998. 286 с.
3. Кримський А. Історія Туреччини. Київ-Львів: Олір, 1996. 292 с.

Владислав Вербицький
Науковий керівник – проф. Чучко М.К.

Особливості молдавсько–польських взаємин у другій половині XIV ст.

Становлення молдавської державності відбувалося в складних зовнішньополітичних умовах, коли на початку XIV ст. угорські і польські королі намагалися розширити територію своїх володінь за рахунок сусідніх територій на схід від Карпат. Не маючи достатньо сил, молдавські правителі змушені були балансувати між Угорщиною та Польщею (відомо, що засновник Молдавії Драгош (1347/1351–1353/1354) був намісником угорського короля, його син Сас (1354–1358) і онук Балк (1359) також зберігали лояльність до короля Угорщини; Богдан I (1363–1367), змістивши Балка, домігся з допомогою татар незалежності Молдавської землі; Лацку (бл. 1369–1377) почав орієнтуватися на Польщу). Наприкінці 1378 р. Молдавія повернулася під зверхність угорської корони [4, с. 99-100].

Невдовзі владу в Молдавській землі захопив Петру Мушат, який усунув з престолу в Сіреті воєводу Юрія (Журжа). Останній емігрував до Галичини, де отримав від князя Володислава Опольського кілька сіл. Новий воєвода Молдавії спочатку формально визнав своїм сюзереном угорського короля та його намісника в Галичині, але через кілька років потому змінив орієнтацію на Польщу, королем якої з 1386 р. був Владислав II Ягелло (із сестрою якого був одружений Петру Мушат). При Петру столицю воєводства було перенесено з Сірета до Сучави [4, с. 100]. Коли у 1387 р. військо короля Польщі очистило від угорських гарнізонів фортеці Галицької землі, воєвода Петрупоширив владу над територією між Верхнім Прутом і Середнім Дністром, відому в польських джерелах як «Шипинська земля» [4, с. 100].

26 вересня 1387 р. Петру Мушат склав васальну присягу королю Владиславу II від себе, своїх наступників і народу країни. Молдавські бояри також присягали від імені «всіх інших земель Валахії», як запоручники воєводи [3, с. 64]. Цей акт був зумовлений намаганням господаря запобігти небезпеці нападу

поляків на Шипинську і Молдавську землі у майбутньому [2, с. 44].

В 1388 р. між Петру і Владиславом II розпочалися перемовини у справі надання господарем королю позики розміром три або чотири тисячі карбованців сріблом (під заклад Покуття), що знайшло відображення у листі від 10 лютого, який засвідчував приятні відносини між ними [1, с. 603–604]. А 1390 року в Сучаві, за посередництва Петру Мушата відбулися переговори між Валахією і Польщею, які завершилися укладенням антиугорського союзу, вигідного Молдавії [3, с. 75].

Отже, в другій половині XIV ст. Молдавія продовжувала утверджуватися на міжнародній арені як суверенна держава.

Література

1. Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare. Vol. 2. Iași. 1932. 954 p.

2. Масан О. Міжнародні аспекти утворення і формування Молдавського князівства до кінця XIV ст. *Русин.* 2010. № 2 (20). С. 38-48.

3. Параска П.Ф. Территориальное становление Молдавского феодального государства во второй половине XIV в. *Социально-экономическая и политическая история Юго-Восточной Европы.* Кишинев, 1980. С. 62-87.

4. Чучко М. Адміністративно-територіальний устрій північної частини Молдавської землі в 1349-1774 рр. *ПССІАЕ.* 2012. Т. 2. С. 97-113.

**Науковий керівник – доц. Івасюк О.Я.
Сучасний комп'ютерний переклад та перекладацькі
програми**

У сучасному світі всі подорожують, дивляться фільми, читають книги чи заводять нові знайомства. Зовсім необов'язково робити це рідною мовою, і навіть якщо ти не знаєш мову, якою говорить співрозмовник – не біда.

На сьогодні дедалі більшу популярність мають перекладацькі програми [1, 2]. Їх використовує ширша частина населення нашої планети. І недаремно, адже це дуже зручно. Заходиш в програму, в якій доволі простий, зрозумілий і зручний інтерфейс. Обираєш незнайому мову і перекладаєш на рідну або навпаки. Маєш можливість прослухати, як правильно вимовляти іншомовні слова. З її допомогою можна перекласти іноземний текст, просто навівши на нього камеру і навіть користуватися програмою у Live режимі (прямо під час розмови з native speakers). Програми-перекладачі є як онлайн, так і з можливістю працювати офлайн, але для цього потрібно завантажувати додаткові файли. Також деякі компанії допомагають своїм працівникам під час роботи використовувати перекладацькі програми.

Проте не все те золото, що блищить. В даних програмах є чимало мінусів про які варто сказати. По-перше, при перекладі з рідної мови на іноземну програма ігнорує граматичні правила, порушує структуру речення тощо. Іноді така програма неправильно підбирає лексику або не перекладає слово взагалі. Переклад тексту виходить з неправильним закінченням слів і дослівним, а не літературним трактуванням. Є обмеження в кількості внесення символів.

Отже, доходимо висновку, що програми-перекладачі годяться для неформального спілкування, перекладу нескладних текстів. Ділові папери краще не перекладати в такому додатку, оскільки це потребуватиме перевірки та правок людини. Окрім

того, безсумнівно, що жодна програма не зможе замінити кваліфікованого перекладознавця.

Література

1. <https://studfile.net/preview/7012520/page:41/>
2. <https://ukrbukva.net/92416-Sovremennye-programmy-perevodchiki.html>

Передумови формування поліетнічного складу населення Буковини в австрійський період

Буковинський край заселявся з найдавніших часів, однак цей процес досяг свого апогею в період від кінця XVIII – початку ХХ ст., коли Буковина перебувала у складі багатонаціональної Австрійської імперії. Населення краю цього періоду було настільки різноманітне, що його називали «Австрією у мініатюрі», адже на порівняно невеликій території проживали представники понад 10 національностей [1, с. 28].

На момент набуття Буковини Австрійською імперією (1774 р.), її територія була майже безлюдною і виглядала досить непривабливо – усе потребувало поліпшення, від системи управління і освіти. Підтвердження цього можна знайти в «Описі Буковини» генерала Габрієля фон Сплєні, військами якого була захоплена територія Буковини за наказом Марії Терезії. Впродовж 1774–1778 рр. він виконував обов'язки генерал-губернатора краю і підготував доповідну записку під назвою «Опис Буковини», в якій зокрема зазначав, що «...дворянство, як і духовний стан, не отримують майже ніякої освіти, а селяни взагалі неотесані...» [2, с. 26]. Це змусило австрійський уряд переглянути курс своєї внутрішньої політики для поліпшення існуючих умов. Тому багато причин етнічної строкатості населення Буковини потрібно шукати саме в заходах, які здійснювались австрійським урядом щодо новонабутої провінції.

Австрійські правителі – Марія Терезія та Йосиф II побоювалися, що нові піддані створять для себе помилкове уявлення про нову форму правління і з недовір'я, можуть емігрувати. До того ж новий глава австрійської адміністрації – Карл фон Енценберг (1778–1786 рр.) характеризував буковинських селян досить невтішно: «цей люд не виявляє прив'язаності до землі, ні до господаря, а вірний лише своїй власній вигоді. Якщо його власна вигода зменшується через збільшення податку або через певні нововведення, то він, не

довго думаючи, залишає цю місцевість і перебирається в іншу, яка більше імпонує його вигоді [3, с. 42-43]. Вирішення цієї проблеми він вбачав у наданні селянам власної землі, що з часом зробить їх прихильними до господарства. Саме завдяки невгамовному завзяттю К. Енценберга, який працював над поліпшенням стану краю, після численних імміграцій кількість мешканців майже подвоїлась. На законодавчому рівні були створені привабливі умови для переселенців до земель австрійської корони: «Конституція про загальні права» від 1867 р. гарантувала рівноправність усіх народів імперії й непорушне право кожного народу зберігати й розвивати свою народність і мову [4, с. 395]. Після видання цісарем Йосифом II в 1783 р. «Толеранцпатента», який гарантував свободу віросповідання, на Буковину почали сходитись «усі зацьковані й гнані громади іудеїв, російських старовірів, вірмен» [5, с. 44].

На думку І. Чеховського, «така толерантна атмосфера на хиткому фундаменті багатонаціонального краю досягалася значною мірою завдяки неймовірній терпимості до чужинців корінної етнічної громади краю – українців і румунів. В основі буковинської поліетнічної стабільності було й те, що в краї не існувало одного панівного етносу» [5, с. 44].

Отже, можемо констатувати, що поступовий розвиток місцевого самоврядування, ліберальні реформи в Австрійській імперії заклали своєрідний фундамент до зародження на Буковині такого явища, як поліетнічність.

Література

1. Дроздовський Г. Тоді в Чернівцях і довкола. Спогади старого австрійця. Чернівці: Молодий буковинець, 2001. 256 с.
2. Сплени Г. Опис Буковини. Чернівці: Рута, 1995. 109 с.
3. Споконвічна українська земля: Зб. док. і матеріалів. Ужгород: Карпати, 1990. 467 с.
4. Буковина. Загальне краєзнавство. Чернівці: Зелена Буковина, 2004. 488 с.
5. Чеховський І. Г. Чернівці – ковчег під вітрилами толерантності: Історичні студії багатокультурного етнорелігійного феномену в центрі Європи. Чернівці: Рута, 2004. 116 с.

Тетяна Галат

**Науковий керівник – асист. Гісса-Іванович О.К.
Поняття та особливості електронного
документообігу**

Розвиток обчислювальної техніки, всевітня мережа Інтернет призвели до глобальних змін у процесах створення, розповсюдження та обміну інформацією. Це змушує удосконалювати нові форми документообігу та розробляти процеси автоматизації документообігу. Обрана тема є надзвичайно актуальною з точки зору сучасних проблем діловодства та потреб впровадження єдиної системи електронного документообігу з метою автоматизації інформаційно-документного забезпечення діяльності будь-якого підприємства.

Під електронним документообігом розуміється спосіб організації роботи з документами, при якому основна маса документів організації (підприємства) використовується в електронному вигляді і зберігається централізовано в так званих електронних архівах, своєрідних інформаційних складах, або сховищах даних.

Автоматизація документообігу має на увазі можливість використання інформації з бази даних, зменшення введення інформації вручну, що дає вираш у часі і в зниженні кількості помилок. Крім форм документів, в базі даних системи управління документообігом зберігаються дані (адреси, номери договорів, дати укладання договорів, суми і т.д.), які можуть знадобитися в багатьох документах. Один раз введена вищевказана інформація дозволяє формувати документи, необхідні в адміністративних структурах.

Електронний документообіг має виконувати три основні функції: доставку документів за призначенням; забезпечення працівників підприємства управлінською інформацією, що міститься в документах; проведення багаторівневого контролю над виконанням документів.

Основні принципи електронного документообігу:

- однократна реєстрація документа;

- паралельне виконання різних операцій з метою скорочення часу руху документів і підвищення оперативності їх виконання;
- безперервність руху документа;
- єдина база документарної інформації для централізованого зберігання документів і що виключає дублювання документів;
- ефективно організована система пошуку документа.

Таким чином, ідея електронного документообігу створює необхідні технологічні передумови для підвищення якості управління та сприяє утворенню цілісної електронної системи документообігу. Перевага електронного документообігу над традиційним є безперечною, адже основною проблемою традиційної технології управління документообігом є практична неможливість централізовано відслідкувати рух документів організації. Електронний документообіг легше піддається оптимізації. Витрати на ведення електронного документообігу окупаються не лише завдяки підвищенню швидкості обміну інформацією та скороченню витрат на зберігання паперів, а й зменшенню кількості працівників, зайнятих роботою з документами.

Література

1. Лаба О.В. До визначення переваг електронного діловодства / О. В. Лаба // Вісник Харківської державної академії культури. – 2012. – Вип. 38. – С. 95-101.
2. Матвієнко О.В., Цивін М.Н. /Основи організації електронного документообігу: навч. посіб. – К.:Центр учбової літератури, 2008. – 112с.
3. Палеха Ю.І. Загальне діловодство: теорія та практика керування документацією із загальних питань / Ю.І. Палеха: навч. Посіб. – вид. 4-те (виправлене і доповнене) – К.: Видавництво Ліра-К – 2014. – 624 с.
4. Величкевич М.Б. Електронний документообіг, тенденції та перспективи / М.Б Величкевич., Н.В.Мітрофан, Н.Е Кунанець// Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. – 2010.

Даяна Герчук
Науковий керівник – доц. Піддубний І.А.

Пропозиції Я. Флондора щодо майбутнього Буковини часів Першої світової війни

Під час Першої світової війни територія Буковини стала предметом, поділ якого обговорювався між представниками Антанти та Румунії впродовж двох років. У 1915 р. свою позицію щодо кордонів Буковини висловив Я. Флондор. «Меморіал щодо кордонів Буковини» було виготовлено в двох примірниках, один з яких через др. І. Маврокордата було передано І.К. Бретіану у лютому 1915 р. У 1916 р., за словами Ш. Флондора, цей примірник потрапив до О.К. Черніна, що стало причиною судового процесу над Я. Флондором, який тривав у Львові до жовтня 1918 р.

Як вказувалося в документі, причиною його появи стало створення комітету рутенів та подачі меморіалу російському уряду щодо включення території між Прутом та Сіретом до складу імперії. Як уродженець і мешканець даної місцевості Я. Флондор виносив на розсуд голови уряду Румунії свою позицію з питання можливого кордону на Буковині, який мав базуватися на принципі національності, можливості оборони, забезпечення економічного процвітання новому територіальному утворенню [2, с. 95].

Так, з першої позиції Я. Флондор наводив досить багато аргументів, щодо національного складу населення, з чисельною перевагою румунів на території від правого берега Пруту на південь краю. При цьому вказав на недовіру до офіційної австрійської статистики з причини постійного заниження чисельності румунів та завищення кількості українців з 1880 р. [2, с. 95-99].

Із питань створення кращих умов для оборони Я. Флондор відзначав, що лінія р. Прут найкраще підходить для захисту півдня Буковини, відводячи в системі оборони важливе місце горі Цецин. Значення Чернівців зростало через його залізничне сполучення з іншими частинами краю, Трансільванії і Румунії, яке автор характеризував як задовільне. Зауважив і вже

існуючий досвід австрійців в обороні лінії Пруту. Щоправда розглядав і більш вигідну з точки зору оборони лінію Зеленів – Кирлібаба [2, с. 100-102].

Значно ширшим Я. Флондор називав питання забезпечення процвітання краю, вважаючи недостатнім і нерентабельним виробництво заліза в Якобень та Айзенау, визнавав монополією соляні шахти в Качиці. Фактично промисловість представлялася гуральнями, млинами, трачками. Зазначав особливості краю, назвавши основним розташування оброблюваних ґрунтів між Прутом і Сіретом. Буковина, як і північ Молдови вважався Я. Флондором регіоном, де продукція просувалася залізницею до Німеччини та Австрії. Включення Галичини до складу Російської імперії він вважав появою конкурента для Буковини. Тут же порушував питання можливості руху до моря, для чого, на його думку, слушно вбачати Прут придатним до навігації, особливо в частині до Чернівців. Зрештою документ закінчувався фразою «Без Пруту як кордону жодної згоди» [2, с. 102-104].

Складні переговори, які проводив І.І.К. Бретіану дали змогу йому вже у червні 1915 р. отримати від майбутніх союзників запевнення про проведення майбутніх кордонів Румунії по Пруту, Тисі та Дунаю [1, с. 89]. При підписанні союзницької угоди в Бухаресті у серпні 1916 р. статтею 4-ю угоди було визнано майбутні кордони повоєнної Румунії [3]. Тому ймовірно, що позиція Я. Флондора у визначенні повоєнної долі Буковини могла відіграти свою роль у досягненні урядом Румунії кращих для себе умов вступу у війну.

Література

1. Виноградов В.Н. К оценке дипломатии Ионела Брэтиану. Первая мировая война: дискуссионные проблемы истории. Москва: Наука, 1994. С. 84-102.
2. Iancu Flondor, Bucovina și România Mare. Documente și scrisori /Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de A. Popescu; Prefață de M.Neamțu; Cuvânt înainte de M.I.Miclescu. București: Humanitas, 2017. 239 p.
3. Tratat de alianță din 4 August 1916. Hamangiu C. Codul General al României. Vol. VIII: Legi uzuale. București, 1923. P. 1210-1211.

Денис Голубишен

Науковий керівник – доц. Басняк Т.А.

Невизнані де-факто-«держави» пострадянського простору у прагненні міжнародного визнання

На пострадянському просторі існує чотири невизнані «держави»: Придністровська Молдавська Республіка (1990), Нагірно-Карабаська Республіка (1991), Республіка Південна Осетія (1992) та Республіка Абхазія (1994). Внаслідок розпаду Радянського Союзу активізувалися раніше заморожені конфлікти, що спричинило проголошення «незалежності» де-факто-«держав». Ці державні утворення на теренах колишнього СРСР офіційно не визнаються більшістю держав-учасників міжнародного співтовариства, але виживають за підтримки Російської Федерації.

Зауважимо, що під невизнаними державами маються на увазі території, які проголосили себе суверенними державами, втім вважаються нелегітимними або сепаратистськими утвореннями. У визнанні самопроголошених держав відмовляють держави, від яких відкололися ці території [2].

Міжнародне визнання самопроголошених та невизнаних держав постсоціалістичного простору унеможлиблюється дією етнічного фактору, який став вирішальним у формуванні цих держав. Більшість країн побоюється ланцюгової реакції прояву нових етнічних конфліктів. Принцип територіальної цілісності держав в міжнародному праві домінує над правом націй на самовизначення, що закріплено в Заключному акті Ради з безпеки і співробітництва в Європі від 1975 р.

Нинішній статус невизнаних держав доволі жалюгідний. Вони обмежені у співпраці з іншими державами та прагнуть міжнародного визнання. Попри те, що «держави» мають такі ознаки державності, як економічну, політико-правову систему, національну символіку та внутрішню легітимність, їхнє повноцінне економічне зростання неможливе, адже вони позбавлені вливання іноземного капіталу, обмежені у зовнішньоекономічній діяльності.

Темою розв'язання проблеми самопроголошених де-факто-«держав» цікавляться аналітики усього світу, зокрема німецький

дослідник А. Хайнеман-Грюдер [1]. Втім, він лише окреслює проблему, тоді як вітчизняні науковці шукають її вирішення [3, 4]. На їхню думку, існують три шляхи розв'язання проблеми невизнаних «держав» на пострадянському просторі:

- 1) тривалий час зберігати свій перехідний політико-правовий статус, набутий унаслідок ескалації;
- 2) бути поглиненими сусідніми державами;
- 3) стати повноцінними незалежними державами [4].

Наголошується роль Російської Федерації, прагнення контролю над державами колишнього СРСР та закріплення сфери впливу у проблемі створення нових «держав».

Відтак визнання де-факто-«держав» наразі неможливе. Міжнародні партнери не зацікавлені у погіршенні відносин з державами, які прагнуть євроатлантичної інтеграції. Допоки самопроголошені «держави» не завершать конфлікти з державами, від яких вони відкололися (що неможливо), офіційного визнання не буде. Лише докорінна зміна політичного курсу Російської Федерації здатна закінчити конфлікти та реінтегрувати «республіки».

Література

1. Heinemann-Grüder A. Postsowjetische De-facto-Regime [Електронний ресурс] / Andreas Heinemann-Grüder // Bonn International Centre for Conversion. 2020. Режим доступу: <https://www.laenderanalysen.de/russland-analysen/394/postsowjetische-de-facto-regime/>.

2. Вітман К. М. Невизнані держави пострадянського та постсоціалістичного простору: шлях до міжнародного визнання [Електронний ресурс]. 2019. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63756/102-Vitman.pdf?sequence=1>.

3. «Заморожені» конфлікти на пострадянському просторі як виклик європейській безпеці [Електронний ресурс]. НІСС. 2019. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/zamorozheni-konflikti-na-postradyanskomu-prostorij-yak-viklik-evropejskiy>.

4. Стелас А. Невизнані квазідержавні утворення як фактор етнополітичної нестабільності в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://forlan.org.ua>

Єгор Гринишин

Науковий керівник – ст. викл. Б.А. Урущак

Вільне Козацтво під час Національної революції

З початком революційних подій в Україні 1917 року з-поміж інших військових формувань виділяється Вільне Козацтво.

Рух Вільного Козацтва розпочався у Звенигородському повіті на Київщині у квітні 1917 року. На козацькому з'їзді Вільне козацтво було визнано як територіальна військова організація для «охорони ладу та оборони вольностей українського народу» [3, с. 378]. Там же, кошовим отаманом було обрано народного вчителя Семена Гризла [2]. Крім того, Вільне козацтво взяло на себе функції громадянської міліції, а також охорону території від російських дезертирів, які втікали з Південно-Західного фронту та займалися грабінництвом [1; 2].

З проголошенням Української Народної Республіки Третім універсалом Центральної Ради козацький рух перекинувся на сусідні повіти, а з часом став загальноукраїнським [1].

Перше бойове хрещення Вільного Козацтва відбулося у грудні 1917 року проти 2-го російського гвардійського корпусу, якому козаки не дали прорватися до Києва. Згодом, декілька сотень Вільного козацтва брали участь у бою під Крутами [2].

Коли більшовицька армія Муравйова зайняла Київ та значну частину території України, Вільне Козацтво виявилося чи не єдиною військовою організацією, яка зуміла дати їй відсіч і не допустити її на територію Звенигородського повіту. На той час, Вільне Козацтво нараховувало уже до двадцяти тисяч козаків і було добре озброєним. Вагомий внесок у зміцненні Вільного Козацтва зробив український військовий діяч Юрій Тютюнник, який забезпечив постачання зброї, амуніції і організував бойовий вишкіл козаків [3, с. 380].

У лютому 1918 року, Вільне Козацтво нейтралізувало дії 6-го та 7-го драгунських полків російської кавалерійської бригади. У районі залізничної станції Бірзула козаки розгромили частину 18-ї російської більшовицької армії. Особливо видатною була операція проти 8-ї російської армії в районі станції Бобринська. Бій тривав цілий день та закінчився нічною атакою на позиції росіян, вони були вщент розбиті та розбіглися по різних

напрямах [1; 2; 4].

Коли у лютому 1918 року, згідно з Берестейським мирним договором, прийшли німецькі війська з метою звільнення території України від більшовицьких військ, Звенигородський кіш Вільного Козацтва поставив умову, щоб вони не заходили на їхню територію, оскільки більшовицьких військових частин там не було. І коли німецькі частини, не приставши на ці умови, рушили на Звенигородку, отаман Кальченко вступив з ними у бій і розгромив німецьку піхотну бригаду. Крім того, дві тисячі німецьких солдат здалися у полон. Після цього конфлікту німецьке командування більше не здійснювало спроб увійти на територію повіту [1; 4]. Разом з тим, внаслідок цього конфлікту погіршилися відносини між Вільним Козацтвом і Центральною Радою. Ще раніше, Центральна Рада утворила департамент Українського Вільного Козацтва, щоб взяти під свій контроль козацький рух. Тому подібні самовільні дії Вільного Козацтва не входили в плани Центральної Ради.

Німецькі військові частини успішно звільняли українську територію від більшовицьких військ, тому Центральна Рада вважала недоцільним подальше фінансування Вільного Козацтва. Зрештою, у квітні 1918 року, тодішній військовий міністр УНР, Олександр Жуковський видав наказ № 145 «Про розформування і скасування Вільного Козацтва» [2].

Козацькі відділи були розформовані, але перейшли у нелегальний стан, зберігши організаційну структуру та зброю. Згодом, вони взяли активну участь в антигетьманському повстанні і стали основою селянського повстанського руху.

Література

1. Гай-Нижник П. П. Вільне козацтво // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 4. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – С. 547.

2. Коваль Р., Кравчович В. Вільне козацтво: злет і трагедія // «Народна армія»: газета. – 2007 р., 11-13 вересня.

3. Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. та ін. Історія українського війська. – Львів: Світ, 1992. – 712 с.

4. Лободаєв В. Революційна стихія. Вільнокозацький рух в Україні 1917-1918 рр. – К.: Темпора, 2010.

Маніпуляції електоратом в Інтернеті

З приходом ери цифрових технологій з'явилися нові технології маніпуляції електоратом. Чи не вперше новітні технології з використанням Інтернету були застосовані у виборчій кампанії Б. Обама на виборах Президента США у 2008 році. Масштабне використання новітніх інтернет-технологій маніпулювання електоратом були задіяні у виборчій кампанії Д. Трампа у 2016 році, а згодом і в інших державах світу, зокрема й в Україні. З огляду на це актуалізується потреба у дослідженні маніпуляцій електоратом із використанням Інтернету.

Однією з моделей маніпуляції електоратом є запропонована американським політологом Г. Лассвелом модель політичної комунікації: «Хто» – «Що?» – «Яким каналом?» – «Кому?» – «З яким ефектом?». Крім того, політична маніпуляція досягає високої ефективності через візуальність подачі матеріалу та емоційність його викладу. Згідно з українським дослідником Г.Г. Почепцовим, при першому сприйнятті людина отримує 7 % інформації зі змісту повідомлення, 38 % – за голосовими характеристиками, 55 % – за зовнішністю людини [1, с. 42].

Політична пропаганда – один із методів маніпулятивного впливу. Серед основних методів – ефект ореолу, оснований на стереотипах: якщо людина досягла чогось, то в іншому досягне того ж. Перебування біля впливової людини підіймає статус в очах довілля. Крім того, принцип переваги первинної інформації – створення психологічної переваги у індивіда; принцип перенесення несхвалення – перенесення негативних емоцій електорату щодо конкретного індивіда або групи осіб на кандидата; повторення – постійне повторення одних і тих самих тверджень; констатація факту – піднесення бажаного за доконаний факт; створення загрози – переконання в реальності загрози та створення уявної.

Вище вже йшлося про те, що широке використання технологій інтернет-маніпуляцій відбулося у виборчій кампанії

Д. Трампа на виборах Президента США у 2016 році. Тоді реалізована кібер-стратегія з використанням ботів для спрямування виборців на російські джерела інформації, а також для поширення політично вмотивованих чуток та фальшивих новин [2, р. 81–93].

Іншими відомими технологіями інтернет-маніпуляцій є астротурфінг – створення штучної громадської думки за допомогою найманих представників засобів масової комунікації; клікбейт – створення сенсаційних заголовків, які можуть бути повністю підробленими.

Технології маніпуляцій електоратом в Інтернеті активно використовувалися в Україні під час місцевих виборів у 2020 році, зокрема у Чернівецькій області. В інтернет-виданні «Чернівецький промінь» [3] використовувалися маніпулятивні заголовки («Віталій Михайлішин вирішив проблему з освітленням на вулиці Рівненській»), апеляція до лідерів думок («Чернівецькі ветерани Афганістану знають Віталія Михайлішина як людину слова»). Своєю чергою інформаційне агентство «БукІнфо» [4] використовувало у своїй більшості клікбейтні заголовки: «Турборежим» vs досвід: Федорук виконав удвічі більше обіцянок, аніж його візаві від «Слуги народу» Лис».

Отже, маніпуляції в Інтернеті мають великий новітній інструментарій, який активно застосовується у політичній практиці сьогодення.

Література

1. Почепцов Г. Имиджология. Киев, 1998. 704 с.
2. Howard, Philip N.; Woolley, Samuel; Calo, Ryan. Algorithms, bots, and political communication in the US 2016 election: The challenge of automated political communication for election law and administration. 2018. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19331681.2018.1448735>.
3. Інтернет-видання «Чернівецький промінь». URL: <https://promin.cv.ua/>
4. Інформаційне агенство «БукІнфо». URL: <https://www.bukinfo.com.ua/>

Крістіна Гудима
Науковий керівник – доц. Звоздецька О.Я.

Проблеми та досягнення у сфері впровадження електронного урядування в Україні

Електронне урядування (e-government) — форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Власне терміни «електронний уряд», «е-урядування» почали активно вживати на «заході» наприкінці ХХ ст., після появи ІКТ та використання їх для підвищення ефективності державного публічного управління. Нині термін «Е-government» набагато ширше поняття, і охоплює не тільки мережеву інфраструктуру органів державної влади, але в цілому всю інфраструктуру органів держуправління і самоврядування.

Україна також активно долучається до впровадження нових технологій у сферу державного управління, зокрема 4 червня 2014 р. створено Державне агентство з питань електронного урядування, яке 2 вересня 2019 р. реорганізовано в Міністерство цифрової трансформації. І нині на Урядовому порталі kmu.gov.ua в розділі «Послуги» можна скористатися більш ніж 100 електронними послугами.

Серед досягнень електронного урядування в Україні – створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» протягом 2009–2013 рр. Держмитслужбою України проводиться цілеспрямована робота із широкого впровадження у роботу митних органів процедур із митного контролю та оформлення, які базуються на застосуванні ІКТ. Найінноваційніша із таких процедур – електронне декларування, що полягає в декларуванні товарів і транспортних засобів через подання електронної митної декларації та інших електронних документів із використанням механізму електронного цифрового підпису.

Ще один успіх у цій сфері – запровадження 3 червня 2019 р. сервісу «Електронний кабінет», який допоможе швидко сплачувати податки на майно з фізичних осіб, скоротити час і витрати на подання звітності.

16 грудня 2019 р. запроваджено додаток «Дія», який тепер доступний у Apple Store та Google Play, завдяки чому 9 мільйонів українців можуть користуватися посвідченням водія та свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу у своєму смартфоні. Так, за допомогою смартфона громадяни України зможуть посвідчувати особу, подорожуючи залізницею, під час медичного обслуговування, банківських операцій тощо. Модель «Держава у смартфоні» змінює ставлення держструктур до громадянина.

Звичайно, не можна оминати і чимало проблем щодо впровадження е-урядування як-от: низькі темпи запровадження електронних форм взаємодії між органами влади і фізичними та юридичними особами, зокрема надання електронних послуг та доступу до відкритих даних; неврегульованість питання електронної ідентифікації та автентифікації фізичних і юридичних осіб під час взаємодії з органами влади [2].

Е-уряд зможе перетворитися на швидкий процес самоорганізації суспільства лише у разі виконання таких вимог: якщо управлінські дії стануть структурованими й нормативно обмеженими, якщо процес управління, буде здійснюватися з використанням прозорих механізмів контролю, якщо процес управління буде відрізнятися і від простого адміністрування, і від ринкової моделі державного управління з її акцентом на торговій угоді.

Література

1. Моцокін А. Електронне урядування: механізм застосування у діяльності ОМС. *Місцеве самоврядування*. 2017. № 11. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/november/issue-11/article-32046.html>.
2. Гапеев Л. Електронне урядування: проблеми, пріоритети, завдання. *Держслужбовець*. 2018. № 3. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/march/issue-3/article-34920.html>.

Головні виклики та проблеми лідерства в Україні

Лідерство як один із основоположних компонентів суспільства має важливе значення в процесах творення держави Україна. Тобто, можна визначити політичне лідерство як унікальне явище, яке допомагає краще розуміти політику України та її внутрішні процеси.

В умовах зміцнення незалежності і суверенітету України, розбудови її державності відбувається досить гостра боротьба за політичне лідерство. Соціологічні дослідження виявили, що виборці несвідомо у своєму виборі керуються стійкими критеріями оцінювання, які вони «приміряють» до політиків. Так, найсильніший вплив на електоральний вибір має наявність чи відсутність морально-ділових якостей у кандидата на відповідний пост. Серед якостей, котрі повинен мати «ідеальний», з погляду респондентів, президент держави, найчастіше називають чесність (46 %), порядність (24 %), справедливість (18 %), турботу про інтереси народу (15 %), розум (13 %), вольові якості і професіоналізм (по 12 %), рішучість (10 %). Тобто на перше місце ставляться морально-етичні характеристики, а вже потім – суто професійні [2, с.308].

Також до головних проблем, щодо політичного лідерства в Україні, як і в багатьох інших країнах пострадянського простору, належать гендерні стереотипи. Наприклад, російська політологиня Т. В. Бендас [1, с.143–147] на основі аналізу численних досліджень перераховує такі гендерні стереотипи, пов'язані з лідерством, показуючи одночасно, що в багатьох випадках вони не відповідають дійсності:

Стереотип: Лідером повинен бути тільки чоловік; жінка не здатна до лідерства і не прагне до нього.

Реальний стан (за результатами емпіричних досліджень): Не виявлено особливих відмінностей між дорослими лідерами – чоловіками і жінками.

Стереотип: Чоловіки-лідери ефективніші за жінок-лідерів.

Реальний стан (за результатами емпіричних досліджень):
В цілому відмінностей в ефективності не виявлено.

Стереотип: Досягнення у чоловіків-лідерів вищі, ніж у лідерів-жінок.

Реальний стан (за результатами емпіричних досліджень):
Жінки-лідери мають більш високу, ніж чоловіки, мотивацію досягнення.

Ще одна особливість жінок-політиків полягає в тому, що вони прагнуть робити моральну політику. Вважається, що жінка-політик має складніший імідж, ніж політик-чоловік. Вона повинна мати у своєму іміджевому портреті певні «чоловічі» риси. Але на загал у неї повинні переважати суто жіночі риси. Можливо, що такий імідж ускладнене для жінки-політика саму роботу, оскільки потребує більше зусиль і заважає аудиторії пристосуватися до неї: тільки аудиторія починає звикати до «чоловічої» поведінки жінки-політика, раптом починає діяти жіноча іміджева модель [2, с. 314].

Отже, можна зробити висновок, що на даному етапі розвитку України актуальними проблемами політичного лідерства є проблеми ґендерної рівності, зокрема в аспекті політичного представництва у вищих ешелонах влади. Проведені соціологічні дослідження свідчать про увагу електорату до даної проблеми та актуалізують питання забезпечення ґендерної рівності у політиці. Вважаємо, що привернення уваги до даної проблеми та використання іноземного досвіду допоможе позитивно змінити внутрішні політичні процеси питань забезпечення ґендерної рівності у державі.

Література

1. Бендас Т. В. Психологія лідерства. СПб : Питер, 2009. 448 с.
2. Симоненко О. Інноваційні моделі сучасного загальнополітичного лідерства в умовах політичних трансформацій в Україні. 2007. Вип. 36. С. 307–316.

Марина Жижиан

Науковий керівник – доц. Струтинський В.Є.

Дезінтеграційні процеси в ЄС і Україна

Нині модифікаційні процеси в діяльності провідних структур ЄС набули досить великого масштабу. Немає жодного сумніву, що вони значно впливатимуть як на країни-члени ЄС, так і на держави-партнери ЄС, до яких належить і Україна. За таких умов, подібні перетворення ЄС можуть означати для України формування як нових позитивних можливостей, так і нових викликів.

Світова пандемія Covid-19 – один з ускладнювальних чинників нинішньої ситуації. Майкл Лі (старший радник з питань державної політики та урядових питань у Ковінгтоні, Брюссель) виділяє два способи, якими епідемія може вплинути на ЄС: сценарій, при якому Covid-19 стає відправним пунктом для перезапуску ЄС, і альтернативний, при якому криза прискорює розпад ЄС.

Загалом криза, пов'язана з поширенням Covid-19 підтвердила висловлювання Еріка Джонса: «Помилка полягає в тому, що вважати, наче європейська інтеграція – або будь-яка інтеграція – це так чи ні, вперед чи назад, прогрес або регрес. Інтеграція та дезінтеграція можуть відбуватися одночасно»[3].

Намір України розбудовувати відносини з ЄС на принципах інтеграції був уперше проголошений у Постанові Верховної Ради України від 2 липня 1993 року «Про основні напрями зовнішньої політики України».

Дорожню карту та першорядні пріоритети становлення та розвитку України як члена європейської сім'ї визначено Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 року[1].

Потрібно зважати на наявні процеси диференціації та фрагментації всередині Союзу, оскільки за певних умов це може закінчитись утворенням різних зон з різним рівнем інтеграції в середині Союзу. Такий варіант можливий за умови, що одна група країн-членів наполягатиме на поглибленні процесу формування валютного союзу, а інша – на пріоритеті

національної політики. Поряд із відокремленням єврозони можуть набути системного характеру й інші аспекти фрагментації. Так, неабиякі розбіжності з питань міграції можуть мати наслідком вихід окремих країн із Шенгенської угоди або неприєднання їх до нових угод стосовно спільної охорони кордонів і спільних механізмів контролю за міграційними потоками або надання притулку. Подібний розвиток подій може виникнути щодо питань зовнішньої політики та безпеки. Видимими є лінії розламу в політиці ставлення до різних варіантів енергозабезпечення Європи, де конкурують різні проекти: поставки російського газу через «Північний потік» проти постачань скрапленого шельфового газу[2].

Поява таких конкурентів-союзів означатиме сповільнений розвиток слабшого з них, а перед Україною може постати вибір, до якого утворення приєднатися. Також для України сценарій фрагментації Союзу містить ризики зменшення політичної підтримки у пріоритетних для країни питаннях.

Діалог між Україною та ЄС активно продовжується, сторони обговорюють план подальших реформ, щоб Україна отримала зелене світло від Союзу. Україна та Європейський Союз провели сьоме засідання Ради асоціації 11 лютого 2021 року в Брюсселі на якому сторони продовжили роботу у зазначеному партнерському напрямі.

Література

1. Історія відносин Україна – ЄС / Міністерство закордонних справ України // 28.10.2019 URL: <https://mfa.gov.ua/evropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes/istoriya-vidnosin-ukrayina-yes>
2. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2018. 214 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_pereformatuvannia_ievropeiskoi_intehratsii.pdf
3. Michael Leigh Relaunch or disintegration? What Covid-19 means for the future of Europe / Leigh Michael // EUROPP URL: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2020/12/14/relaunch-or-disintegration-what-covid-19-means-for-the-future-of-europe/>

Грина Ілащук

Науковий курівник – доц. Стецюк А.В.

Відносини України із Міжнародним валютним фондом

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – це міжнародна фінансова організація, спрямована на врегулювання валютно-кредитних відносин держав, які є її членами. Також інституція сприяє кредитами та позиками, щоб економічна ситуація країни не набула фінансової кризи. Відносини України з МВФ розпочалися 1992 року. Відтоді, організація допомагає державі долати фінансові труднощі, розвивати національну економіку, забезпечити умови, які впливають на ефективне виробництво товарів, послуг, поліпшити інфраструктури з впровадженням програм Stand-By та механізму розширеного фінансування (EFF), які виділяють транші країні.

Аналізуючи відносини, можна помітити, що вони відбувалися в кілька етапів, деякі з них Україна пройшла гідно, а деякі залишили значний слід. Вже 1994 року Україна отримала перший транш від МВФ, основна мета якого – поліпшення її платіжного балансу. Протягом наступних років, вона систематично почала отримувати позики, спрямовані на покращення інфраструктури держави, на відновлення ефективної грошово-кредитної політики, реформування різних секторів країни. Загалом від 1994 до 2008 року держава отримала 9 млрд. доларів США.

Проте 2008 – 2009 роки охарактеризувалися світовою економічною кризою, яка зумовила руйнівні наслідки для національних економік, населення та приватних секторів. На жаль, і Україну вона не оминула. Тому держава звернулася до МВФ із проханням надати кредит, щоб втримати свою економіку бодай на найнижчому рівні. І вже в листопаді 2008 року Україні було затверджено програму Stand-By та виділено транш на суму 16,5 млрд. доларів США [2]. Від 2014 року та протягом наступних років Україна почала активніше співпрацювати з МВФ та отримувати численні транші на вдосконалення фінансової системи та інфраструктури.

Проте постає питання, чи раціонально Україна використовує кошти, які їй надаються? На нашу думку, не цілком, адже

насамперед потрібно подбати про інвестиції, стимулювати кредити, повертати частину позик у банківській сфері, залучати якомога більше можливостей для додаткового фінансування відшкодовувати маржу та вкладати кошти в економіку. Однак Україна рухається іншим шляхом, покриваючи «діри» в пенсійному фонді та повертаючи минулі кредити. Тому задля користі у співпраці з МВФ потрібно намагатися виконувати свої зобов'язання та раціональніше розпоряджатися коштами.

Нині співпраця України та МВФ перебуває не на найвищому рівні, оскільки МВФ змінив підходи до видачі позик, через Covid-19. А в червні 2020 році держава підписала нову програму строком на 18 місяців та отримала перший транш на суму 2 млрд доларів США. Наступна позика очікувалася до кінця 2020 року, проте держава її не отримала. Тому значні сподівання поклалися на початок 2021 року, але вже 12 лютого віртуальна місія МВФ повністю припинила роботу в Україні, а кошти, які мали надійти ще пів року тому не будуть видані. МВФ аргументує це тим, що Україна не виконує зобов'язання та не робить жодні кроки для поліпшення антикорупційної та судової реформ.

Отже, співпраця України з МВФ має позитивні та негативні сторони. Насамперед, завдяки відносинам держава впроваджує нові реформи, зменшує дефіцит бюджету та приваблює іншим міжнародним організаціям. Проте з іншого боку, зовнішній борг зростає, а кошти МВФ можуть використовуватися нерационально [1]. Тому, щоб ці відносини приносили користь, Україна повинна відповідальніше поставитися до виконання зобов'язань та створювати умови для поступального розвитку національної економіки.

Література

1. Бугай М. В. Довгострокові перспективи співпраці України з Міжнародним валютним фондом. *Міжнародне право*. 2017. № 2, частина 2. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2_2017/part_2/41.pdf. (дата звернення: 25.02.2021).
2. Рошко С. М. Співробітництво України з МВФ в умовах світової фінансової кризи та у посткризовий період. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*. 2012. Вип. 29. с.59 –66.

Становище радянської розвідки напередодні війни з Німеччиною

Діяльність розвідки майже завжди залишається в тіні, проте без її даних керівництву будь-якої держави важко адекватно діяти на міжнародній арені, тим більше в період напружених міжнародних відносин.

Зауважимо, що серед численних організацій, структур, які збирали інформацію для керівництва СРСР цього часу [5, с.197], найважливішими були Народний комісаріат Оборони (НКО), Наркомат внутрішніх справ (НКВС), з лютого 1941 р. також Народний комісаріат Державної Безпеки (НКДБ), в яких були створені спеціальні розвідувальні управління, спрямовані на нелегальне збирання відомостей за кордоном. Основними цілями радянської зовнішньої розвідки, яка діяла майже в усіх важливих для СРСР країнах, були: забезпечення безпеки країни і запобігання війні. Найбільш ймовірними суперниками визначені Німеччина, та її союзники і сателіти [4, с. 50, 52].

Вирішити поставлені завдання можна було тільки за умови укомплектованості особливих відділів грамотними, добре підготовленими фахівцями. І в цьому плані було зроблено немало [3, с. 5]. Однак репресії 2-ї половини 30-х років завдали катастрофічної шкоди й розвідувальним органам. У 1937–1939 роках з 450 співробітників зовнішньої розвідки НКВС було репресовано 275 осіб, тобто понад 50 % всього складу [6, с. 251]. Унаслідок репресій окремі резидентури зовнішньої розвідки були повністю знищені, в деяких залишилися 1–2 людини, зв'язок з агентурою втрачено [1]. Репресії у військовій розвідці залишили в 1938 р. Збройні сили країни майже без своєї розвідувальної служби [2, с. 64–66].

У 1939-1940 роках в розгромлені резидентури приїхали нові офіцери, почалося відновлення зв'язку з агентами. Але повністю відновити втрачене було неможливо [4, с. 338]. Атмосфера загального страху і підозрілості, невпевненості в завтрашньому

дні породили страх у прийнятті самостійних і ризикованих рішень, шкодили якійсь роботі.

Водночас аналіз доступних публікацій показує, що розвідувальна інформація, спрямована радянському керівництву в 1940–1941 рр., містила відомості про справжні наміри Німеччини та її союзників щодо Радянського Союзу, про підготовку до нападу на СРСР та планування блицкригу, про терміни нападу тощо [5, с. 199]. Тобто розвідка робила все, що від неї залежало.

Отже, наприкінці 30-х – на початку 40-х років радянській розвідці у важких умовах вдалося впоратися з поставленим завданням – налагодити надходження необхідної (інколи суперечливої) інформації. Проблема її урахування радянським керівництвом – це вже окрема тема дослідження.

Література

1. Внешняя разведка в предвоенный период (1935-1941). Сайт службы внешней разведки [Электронный ресурс]: [сайт]. Режим доступа: <http://svr.gov.ru>
2. Лурье В.М., Кочек В.Я. ГРУ: дела и люди. Санкт-Петербург: ОЛМА-Пресс, 2002. С. 640.
3. Млечин Л. Наши люди в Берлине. *Тайны прошлого*. 2020. № 4. С.5.
4. Примаков Е.М. История российской внешней разведки 1933–1941 годы.. Москва: Международные отношения, 2007. Т.3. С. 366.
5. Сергутин С.В. Разведка в преддверии великой отечественной войны: к вопросу о достоверности информации. Россия и современный мир. Рубрика: Феноменология советского общества: 2012. № 3. С. 197-209.
6. Чернявский В. Разведка: вымысел и правда. Москва: ТД Алгоритм, 2004. С. 384.

Громадянська освіта як багатовимірне поняття

Розвиток громадянської освіти в Україні нерозривно пов'язаний із процесами розбудови національної державності, зміною системи цінностей українського суспільства в процесі пострадянських трансформацій, вибор оптимальної моделі суспільної організації та геополітичного вектора розвитку, що знайшло своє відображення у закріпленому в Конституції України курсі на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Реформування основних сфер суспільно-політичного життя нашої країни активізувало теоретичні рефлексії та емпіричні дослідження даної проблематики.

Визначення громадянської освіти ґрунтується на її розумінні як системи підготовки людини до життя у суспільстві на демократичних і правових засадах. Така дефініція вважається загальноприйнятною та, з певною конкретизацією, поширена в світовій теорії і практиці громадянської освіти. Однак зауважимо, що стосовно визначення структурних компонентів громадянської освіти існують певні розбіжності, зумовлені суспільно-політичними та правовими традиціями розвитку кожного конкретного суспільства. Дана теза підтверджується аналізом дефініцій поняття «громадянська освіта».

У західних державах розуміння змісту поняття громадянської освіти має тривалу філософську й освітянську традиції підтримки та критики тих чи інших ідей і політик. Так, у США громадянська освіта трактується «як підготовка громадян для реалізації їхньої відповідальності щодо підтримки й зміцнення самоврядування як основи участі в справах держави, нації» [2, с. 57]. З огляду на це результатом громадянської освіти є самоствердження індивідів як суверенних членів суспільства, утвердження людської гідності, а також особистої політичної, економічної і соціальної відповідальності та, як наслідок, сприяння подальшому зміцненню демократії [2, с. 60].

Для європейської спільноти характерне подібне визначення громадянської освіти – у документах Ради Європи вона

визначається як «підготовка громадян до поінформованої та відповідальної участі в суспільному житті, яка базується на ідеях рівності, плюралізму, справедливості та поваги до прав людини» [1, с. 2]. На думку Е. Гутман, громадянська освіта – це «культивування чеснот, знань та навичок, необхідних для участі в політичному житті» [2, с. 49]. Зауважимо, що відповідно до такого підходу, громадянська освіта охоплює як формальні (насамперед школу), так і неформальні соціальні інститути (сім'я, громада, церква, організації громадянського суспільства, ЗМІ, спортивні команди, виборчі кампанії тощо).

В українській освітній контекст більшість з цих ідей були перенесені у готовому вигляді. Відповідно до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, громадянська освіта – це «навчання та громадянське виховання на основі національних та загальнолюдських цінностей» [3]. Громадянська освіта ґрунтується на цінностях активної життєвої позиції, особистої ефективності, істини, правдивості та критичного мислення, взаємоповаги, відкритого спілкування та ефективної співпраці, прав людини та спільного захисту цих прав [3].

Підсумовуючи розгляд теоретичних підходів та переважних наукових та нормативно-правових дефініцій, зазначимо, що громадянську освіту доречно розглядати як багатовимірне поняття, яке утворюється на різних рівнях вивчення цього явища. Збереження суті громадянської освіти передбачає її конкретизацію як процесу та як системи. В Україні існує як величезний потенціал, так і нагальна необхідність у всебічній підтримці розвитку громадянської освіти.

Література

1. Гражданское образование : пособие для педагогов и работников образования [Сборник материалов, разработанный под эгидой Совета Европы]. / под ред. Н. Воскресенской, И. Фрумкина. Council of Europe, 2000. 151 с.
2. Ключко К., Колесник Л. Громадянська освіта: мистецтво творити зміни. Київ: Компринт, 2020. 74 с.
3. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>

Ірина Карпюк

Науковий керівник – доц. Добржанський С.О.

Висвітлення порушень виборчої кампанії 1990 року на шпальтах преси української діаспори у США та Канаді

Важливим етапом революції виборчого законодавства 1989 р. [1;2] стали гласність та плюралізм – дітища «перебудови», що стали каталізатором демократизації та активізації суспільно-політичного життя, а публічні дискусії навколо політики почали виходити із рівня «кухні» на суспільні майданчики. З'явився живий інтерес до висунення кандидатів у народні депутати та до полеміки навколо прийдешніх виборів, програм кандидатів та майбутнього становища Української РСР.

Активну участь у висвітленні виборчої кампанії і підтримки об'єднаного різними партіями та організаціями Демократичного блоку України взяла на себе також українська діаспора в США та Канаді. Протягом грудня 1989 – квітня 1990 рр. популярні видання, такі як: газети «Свобода», «Народна воля», журнал «Сучасність» та інші, опублікували десятки повідомлень, інтерв'ю, аналітик присвячених темі виборів в УРСР на перших шпальтах газет.

Так, у статі журналу «Сучасність» зазначається, що «з початком грудня 1989 р. в Україні почалась передвиборча кампанія до виборів народних депутатів...» [6]. З цього часу розпочинається відлік агонії КПУ, котра, втручаючись у вибори, намагалась не лише дискредитувати кандидатів від УГС і РУХу, але й всіляко перешкодити їх реєстрації кандидатами. Автори статей роблять акцент на двох політв'язнях – В. Чорновола та С. Хмари [3; 4]. Втім, їм вдалось зареєструватись, і велику роль все ж зіграла підтримка народу.

В одній із статей О. Твардовський аналізує передвиборчу кампанію на основі офіційної «партійної» преси, журналісти якої закликали громадян голосувати за кандидатів, висунутих КПУ, а також вказує, що «...на сторінках "офіційної" преси [...] кандидатів, висунутих тепер уже формальним НРУП та неформальними організаціями, обливають болотом, приписують їм різні гріхи, а то й злочини...» [7].

У тій же статті вказується, що на Рівненщині зареєстрували лиш 3 кандидатів від Демократичного блоку із 140, не зважаючи на те, що відмова може бути оскаржена у триденний строк, відповідно до ст. 35 Закону УРСР «Про вибори народних депутатів до ВР УРСР» [1], та все ж комісія знехтувала буквою закону, або була змушена це зробити.

Самі ж вибори теж не пройшли спокійно. Із статі газети «Свобода» дізнаємось, що було зафіксовано громадськими спостерігачами чимало випадків свідомого фальсифікування результатів виборів виборчою комісією [5]. Так, наприклад, у одних дільницях члени комісії псували бюлетені на користь КПУ, а на інших обмежували право громадян здійснити свій вибір не видаючи їм бюлетені, натомість «своїм» виборцям давали по-декілька бюлетенів, а то й з потрібними позначками.

Отже, ЗМІ української діаспори проявили неабиякий інтерес до ходу підготовки та проведення виборів 4 березня 1990 р. в УРСР, повідомляючи читачів про успіхи УГС та НРУ на виборах, і акцентуючи увагу на гострих проблемах декларованої М. Горбачовим багатопартійності та виборності.

Література

1. Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про вибори народних депутатів Української РСР» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8304-11#Text>
2. Постанова Верховної Ради Української РСР «Про призначення виборів народних депутатів Української РСР і депутатів місцевих Рад народних депутатів Української РСР двадцять першого скликання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8309-11#Text>
3. [б.а.] В.Чорновіл кандидує до ВР УРСР // Народна воля. №1 від 04.01.1990. – С.2
4. [б.а.] Комунисти не допускають висунутих народом депутатів // Свобода. Український щоденник. № 35 від 23.02.1990. – С.1,3.
5. [б.а.] Хроніка виборів в Україні // Свобода. Український щоденник. № 43 від 07.03.1990. – С.1,4.
6. Купчицький Р. Україна напередодні виборів // Сучасність. Ч.3, 1990. – С. 99-100.
7. Твардовський О. Передвиборчі будні в Україні // Свобода. Український щоденник. № 39 від 01.03.1990. – С.2.

Уляна Клим
Науковий керівник – доц. Басняк Т.А.

Громадські протести у Польщі: політичне, релігійне чи побутове підґрунтя?

У жовтні 2020 року Конституційний трибунал Польщі постановив, що аборти через важкі та невиліковні пошкодження плода, не є конституційними, після чого десятки тисяч людей вийшли на вулиці на знак протесту. Так виник новий соціальний рух, який масово поширюється, попри ситуацію з пандемією коронавірусу. Відхід поляків, передусім молоді, від релігійності та потреба у забезпеченні гендерної рівності, а також рівності представників ЛГБТ-спільноти – це значні культурні зміни, котрі зумовили виникнення руху, організованого мережею «Загальнонаціональний жіночий страйк».

За кілька днів протести набули антиурядового, антицерковного та антидискримінаційного значення. Цей страйк став першим масштабним виявленням негативних емоцій у бік влади та церкви. Основні вимоги протестувальників стосувалися урядового табору, котрий закликали подати у відставку та поступитися владою. Інші вимоги та гасла спрямовувалися проти авторитарності церкви, яка має винятковий вплив на політику в Польщі. Характерно, що організатори протестів говорять більше про соціальні ідеї комітетів та рад, ніж про дискусії щодо можливих політичних дій з опозиційними політиками.

Протести мають важливе значення, особливо для молоді, яку ніколи не приваблювала політика, а система та батьки змушували штудіювати релігієзнавство. Наразі зросла кількість людей, які відвернулися від церкви та відмовилися від релігійної освіти.

Такий розвиток подій, безумовно, вплине на підсумки майбутніх парламентських виборів, а отже, має великий політичний потенціал. Протести, загострені ситуацією з пандемією, призвели, згідно з опитуваннями, до зменшення підтримки партії «Право і Справедливість» та «Партії Конфедерації». Однак для значиних політичних змін потрібні

конструктивні рішення та дії, яким перешкоджають не лише пандемічні обмеження, а й, насамперед, порушення основних демократичних прав.

Хоча громадський рух не виділив реальних лідерів, проте деякі його активні учасники матимуть великі шанси потрапити до парламенту після майбутніх виборів. Втім, протести не стільки зумовлюють політичні зміни, скільки поступово зумовлюють певні культурні зміни [1].

Останнім часом у Польщі виникають жорсткі політичні суперечки про права представників сексуальних меншин, що впливає не лише на внутрішню, але й на зовнішню політику. Крім того, громадські ініціативи щороку організують гей-паради, котрі призводять до контрдемонстрацій націоналістів та консервативних католиків, а іноді й до сутичок. Священики, як і більшість політиків, вбачають головну загрозу в іноземній ідеології, яку порівнюють до хвороби століття [2].

Отже, аналізуючи дану ситуацію, можна дійти висновку, що усі вказані умови в комплексі створюють особливу ситуацію, наслідки якої доволі важко передбачити. Втім, протести громадян в Польщі мають швидше політичне та релігійне підґрунтя і меншою мірою – побутове.

Література

1. Renata Mieńkowska-Norkiene. Die politisch-kulturelle Dimension der Frauenproteste in Polen [Електронний ресурс] In: Polen-Analyse. Ausgabe 267 (15.12.2020). - Режим доступу: <https://www.laender-analysen.de/polen-analysen/267/die-politisch-kulturelle-dimension-der-frauenproteste-in-polen/>
2. Klaus Bachmann. Die Auseinandersetzung um die Rechte von Angehörigen sexueller Minderheiten in Polen. [Електронний ресурс] In: Polen-Analyse. Ausgabe 265 (17.11.2020). - Режим доступу: <https://www.laender-analysen.de/polen-analysen/265/die-auseinandersetzung-um-die-rechte-von-angehoerigen-sexueller-minderheiten-in-polen/>

Історія розвитку буковинського діалекту з німецьким корінням

Українсько-німецькі мовні контакти мають значно довшу історію, аніж може видатися на перший погляд, оскільки запозичення готських слів до української мови прослідковуються ще з дохристиянських часів. Український мовознавець Михайло Кочерган стверджував: «Східні слов'яни вступали в різні контакти з германо-романськими племенами... Це були переважно торговельні або воєнні стосунки між ними... Так були запозичені слова брук, князь, лев, майстер...» [1].

Упродовж майже 150-ти років внаслідок австро-угорського панування були створені сприятливі умови для збагачення говірки місцевого населення іншомовними словами у наслідок чого з'явилося явище т. зв. буковинської німецької мови. Наприклад, буквально ратувати «допомагати, виручати» – нім. *raten* «радити»; бук. шума «піна» – нім. *Schaum* «піна»; бук. таса «бляшана форма для випікання хліба, калачів» – нім. *Tasse* «кухоль»; бук. файний «приємний, який викликає почуття задоволення» – нім. *fein* «гарний, вишуканий» [2]. Лєвова частка цих та багатьох інших діалектизмів, незважаючи на невеликий ареал їх вживання, досі є вагомою частиною розмовної мови мешканців буковинських сіл.

Наслідки німецької окупації очевидно найбільше позначилися на мові мешканців буковинських, гуцульських та закарпатських земель, для яких часто характерні схожі вирази та слова: общас – «каблук» – нім. *Absatz*; коц – «вовняна ковдра» – нім. *Kotze*; дзигар, дзигарок – «годинник» – *Seiger*. [3]

Найбільший відсоток від загальної кількості запозичених німецьких лексичних одиниць припадає на військову справу. Хоча свого часу події II світової війни сприяли набуттю популярності запозичень з цієї групи, нині вони фактично вийшли з обігу (наприклад, вафенрок – мундир – нім. *Waffenrock*; анграната – ручна граната – нім. *Handgranate*) [4].

Проте зазначимо, що зникнення даної групи слів не завадило німецьким запозиченням охопити близько 40 % одиниць як таких, котрі досі вживаються часто і мають шанс увійти до основного фонду української мови. Найбільшого поширення набули слова, які взагалі стосуються побуту, – тобто це «кулінарія», «ремісництво», «сільське господарство», «торгівля». Приміром, до найуживанішої говірки села Слобода, звідки я родом, можна віднести, зокрема, такі слова: трафитись (treffen) – зустріти когось, трапитись; віпуцований (putzen) – вичищений до блиску; шпаргат (Sparherd) – кухонна плита; шуфля (Schaufel) – лопата; гайцувати (heizen) – розпалювати, дуже гріти та ін.

Отже, великий обсяг вокабуляру, запозиченого з німецької мови, зумів стати культурним спадком у вигляді особливого діалекту як Буковини, так й інших районів Заходу України. На мою думку, існування «буковинської німецької мови» – явище унікальне, хоча й занепадаюче, зважаючи на зменшення відсотку вживання діалектизмів, особливо поколінням людей молодого віку.

Література

1. Кочерган М. П. Німецькі лексичні запозичення в південно-західних говорах української мови. Мовознавство. 1997. № 1. С. 19–24.
2. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2005. 688 с.
3. Яким З. М. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Німецько-українські лінгвокультурні взаємини XVI–XIX ст. та історичні передумови їхнього виникнення. Наукові записки. Серія: Філологічна. 2018. Вип. 23. С. 215–217.
4. Лопушанський В. М., Пиц Т. Б. Німецькомовні лексичні запозичення у південно-західних говорах України. – Дрогобич: Посвіт, 2011. 124 с.

Світлана Константиюк

Науковий керівник – доц. Макух-Федоркова І.І.

Проблеми формування державної культурної політики в умовах культурного плюралізму

В час постіндустріального суспільства та посиленого розвитку глобалізаційних процесів значну увагу привертає поняття культурного плюралізму та пошуку самореалізації різних культур, які проживають на певній території. Міграційні процеси в демократичних країнах світу зумовлюють взаємопроникнення та конвергенцію різних культур та, безумовно, супроводжуються потребою культурної самоідентифікації тих чи інших етнічних груп на певних територіях. Тому логічне для кожної полікультурної держави формування грамотної культурної політики, яка допомагає не тільки комфортній реалізації культурних потреб усіх членів суспільства, а й сприяє встановленню своєї власної культурної автономії, основаної на національних інтересах держави. Перед Україною як державою, котра прагне повноцінної інтеграції до розвиненої європейської спільноти, постають такі ж виклики, більше того, вони різко та болісно позначаються на суспільстві.

Як і в багатьох розвинених західних країнах, в Україні культура, як поняття та явище, вже давно вийшла за межі традиційних кліше, естетичних та духовних пошуків, фольклористики тощо. Культура стала вагомим та надважливим інструментом соціального впливу, економічного розвитку, політичної самоідентифікації [1]. Особливо гостро дана тема постає нині через радикальну політизацію мультикультурних особливостей України, що відчутно у мовному та релігійному питаннях.

Як молода багатонаціональна держава перед Україною виникає чимало викликів, пов'язаних із державним регулюванням культурної політики та досягненням цивілізованих консенсусів між різними етнічними меншинами. В умовах гібридної війни та необхідності захисту національних інтересів держави значну увагу привертає до себе також пошук

балансу між дотриманням гарантій свободи слова та захисту національних інтересів держави.

Надважливе також питання формування державного концептуального підходу до регулювання галузі культури [2]. Відсутність чіткої та ефективної комунікативної стратегії держави в умовах інформаційної війни та недостатні зусилля в просуванні української культурної ідеї не тільки всередині, а й за межами держави, – причина розмиття української культурної ідентичності і наслідок примітивізації та недооцінки важливості культурного продукту та його розвитку. Така безсистемна політика в сфері культури протягом всього часу існування незалежної України призвела до того суспільного дискурсу, який дає змогу піддавати сумніву національну, етнічну, культурну ідентичність, нігілістичного тиску на українську культуру, що недопустимо в умовах формування єдиного автономного культурного простору та культурної самоідентифікації народу.

Отже, враховуючи все вищевикладене, можна дійти висновку, що формування комплексної державної політики в сфері культури, яка б сприяла всебічному розвитку багатогранного культурного продукту та виступала тією «м'якою» силою, яка об'єднує суспільство та збагачує його є головним викликом для формування державної політики в умовах культурного плюралізму та збереження культурної ідентичності як такої.

Література

1. Валевський О.Л. Актуальність розвитку державно-приватного партнерства у сфері культурної політики. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. URL:<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/aktualnist-rozvitku-derzhavno-privatnogo-partnerstva-u-sferi>
2. Валевський О.Л. Пріоритетні напрями розвитку державної культурної політики в системі національної безпеки. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ гуманітарної безпеки, 2016. №27 URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/prioritetni-napryami-rozvitku-derzhavnoi-kulturnoi-politiki-v>

Ярослав Корня

Науковий керівник – проф. Боднарюк Б.М.

Економічні та політичні витоки Столітньої війни

Як відомо, Столітня війна має цілий, і доволі складний та багатовимірний комплекс причин та передумов, які її породили. Разом з тим необхідно констатувати, що провідну роль в англо-французькому конфлікті відіграли два визначальні чинники – економічний і політичний.

Саме в першій третині XIV ст. перехід західноєвропейського середньовічного соціуму на товарно-грошові відносини зумовив активізацію економічної галузі. «Загальнодержавного» значення набули регіони, які сплачували найбільший щорічний податок у скарбницю. Таким, економічно розвиненим регіоном у той період була Фландрія. Фландрія і Брабант забезпечували державну скарбницю фінансами на 30 %. Суперечка за ці багаті історичні області стала каменем спотикання для обох корон – англійської та французької [1, с. 32]. Отже, економічний чинник, зрештою, був значним мотиваційним «підґрунтям», котрий перетворився у стрижневе міждержавне протиріччя. Обидві монархії шукали лише привід для початку війни. І цей привід знайшовся у політичній царині: з'явилося «династійне питання», котре потребувало розв'язання у будь якій формі, – зокрема мілітарній. Політична складова, в сукупності з економічною вилились у нездоланне протиріччя. Обидві країни були налаштовані на війну [4, с. 217]. З іншого боку, необхідно підкреслити, що перша третина XV ст. для західноєвропейського соціуму характеризується ще одним впливовим процесом – формуванням основ майбутніх національних держав і перетворенням досить аморфних феодалських володінь (децентралізованих феодин) у більш-менш цілісні, зі зміцненою центральною королівською владою (вона ґрунтувалась на нових геополітичних пріоритетах), державно-політичні союзи [4, с. 218]. З урахуванням означених реалій можна констатувати: Столітня війна у подальшому здійснила значний вплив на становлення моноетнічної державності в Англії та Франції, з формуванням відповідної національної ідеї та самоідентичності; тобто, французи почали себе

усвідомлювати саме як французи, а англійці – саме як англійці (усталена католицька «конфесійність» перестала бути для них стрижневим об'єднуючим маркером).

В 1337 р. англійський король Едуард III оголосив Франції війну, вдавшись до традиційної для тієї епохи юридичної «формули»: він «призначив» себе «законним» французьким монархом на протигагу Філіппу VI Валуа, якого обрали на престол французькі феодалі 1328 р., після смерті його кузена (Карл IV – останній зі старшої гілки династії Капетингів, не мав синів). Сам Едуард III був сином старшої сестри Карла IV, виданої заміж за англійського короля [3, с. 83]. Династійна суперечка швидко переросла у гострий конфлікт між монархами. Необхідно зазначити, що англо-французькі протиріччя мали доволі давню історію, а з середини XII ст. набули форми особистого королівського конфлікту. Разом з тим, протягом другої половини XII ст. відбувається достатньо активне формування континентальних володінь Англійської корони і закладаються геополітичні умови для утворення Анжуйської держави. Як наслідок, складаються два магістральні напрямки централізації Французького королівства – навколо домену короля, й навколо англійських володінь [2, с. 134]. Для французького державотворення англійці стали перепоною.

Отже, можна зробити наступний висновок: економічні та політичні процеси в Англії та Франції, які були пов'язані з тенденціями, орієнтованими на зміцнення й централізацію королівської влади в обох державах, неминуче мали призвести до відкритого міждержавного конфлікту. Тобто, Столітня війна стала логічною й об'єктивною реалізацією цього тривалого протистояння.

Література

1. Басовская Н.И. Столетняя война 1337-1453 гг. Москва: Наука, 1982. 194 с.
2. Контамин Ф. Война в Средние века. Санкт-Петербург: Ювента, 2001. 414 с.
3. Фавтье Р. Капетинги и Франция. Санкт-Петербург: Евразия, 2003. 320 с.
4. Черняк Е.Б. Вековые конфликты. Москва: Международные отношения, 1998. 540 с.

Катерина Кот

Науковий керівник – доц. Коврик-Токар Л. І.

Невійськові напрями співробітництва України з НАТО

Зважаючи на причини створення Північноатлантичного альянсу та той факт, що співпраця конкретно України з даною організацією поглибилася у світлі ведення війни на сході нашої держави, не дивно, що коли ми говоримо про НАТО та Україну, спочатку на думку спадає співпраця саме у військово-оборонній сфері. Звичайно, цей аспект переважає у відносинах між нашою державою та альянсом, а інші напрями співробітництва можуть бути тісно пов'язані з ним, проте важливо пам'ятати, що НАТО – це також політична організація, і після закінчення «холодної війни» важливість цього аспекту у діяльності організації лише зростає.

Еволюція розширення галузей співпраці з Україною розпочалась із затвердження Плану дій Україна – НАТО у 2002 р., який проголосив співробітництво та спільні завдання щодо політичних та економічних, інформаційних, правових питань, захисту та безпеки інформації та питань безпеки, оборони та військових справ.

Економічний сектор співпраці забезпечує підтримку України на шляху реформ (зокрема оборонної) та забезпечення економічної та соціальної реінтеграції колишніх військових.

Багато уваги обох сторін приділяється плануванню на випадок надзвичайних ситуацій. Спільна робоча група Україна – НАТО з цього питання щороку працює над чотирма напрямками: цивільний захист, транспортна група, об'єднана група з охорони здоров'я, сільського господарства та планування продовольчих ресурсів, група з промислового та комунікаційного планування. Гуманітарна та медична допомога НАТО відіграє важливу роль у допомозі людям, які проживають на територіях, де ведуться воєнні дії.

Окремим питанням, яке становить зацікавленість для Північноатлантичного альянсу, є досвід нашої держави у ліквідації наслідків ядерної катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції. Спільні програми, щодо вивчення

наслідків і способів ліквідації катастрофи на ЧАЕС та моніторингу водних систем найважливіші у екологічній сфері [1].

Напевно, найважливіша сфера співробітництва Україна – НАТО після військово-оборонної – галузь науки та технологій, за яку відповідає програма «Наука заради миру та безпеки». Пріоритетними сферами спільних досліджень для України виступають питання безпеки та боротьби з тероризмом, інформаційні технології, біологія клітини і біотехнологія, нові матеріали, захист довкілля та раціональне використання природних ресурсів. Станом на 2019 р. 32 поточні наукові проекти України становили 17 % від загальної кількості проектів «Науки заради миру та безпеки» [2, с. 1].

Сфера стратегічних комунікацій відіграє щораз визначальнішу роль з розвитком соціальних мереж, Інтернету та пропаганди як інструменту гібридної війни. Помітна складова співпраці у цій галузі – інформування української громадськості щодо діяльності НАТО, участі у цій діяльності нашої держави та боротьба з пережитками радянської пропаганди з приводу альянсу.

Як бачимо, співробітництво України з НАТО має безліч векторів та не обмежується військовою допомогою. Багатогранність та багатосторонність українських відносин з НАТО та, найголовніше, інформування населення про неї, дасть змогу більшій кількості людей брати участь у різноманітних спільних програмах, а державі загалом упевнено рухатися до поглиблення інтеграції із заходом та підвищення рівня життя та безпеки своїх громадян.

Література

1. Яковенко М. Пацківська І. Проблеми екологічної безпеки в діяльності НАТО. Київський національний університет імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nato.pu.if.ua/old/journal/2009-2/2009-2-56.pdf>

2. Організація Північноатлантичного договору / Відносини з Україною [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm

Ірина Кубашок
Науковий керівник – доц. Герегова С.В.

"Девіз її життя: праця задля просвіти народу..."

(до 180-річчя від дня народження Х. Д. Алчевської)

Вагому сторінку історії України займає життя та діяльність відомої педагогині-просвітительки, прогресивної діячки народної освіти - Христини Данилівни Алчевської. Шлях її становлення як особистості та педагога був складним й вимагав неабиякої далекоглядності поглядів та усвідомлення потреб тогочасного суспільства.

Народилася Христина Данилівна 16 квітня 1841 року на Чернігівщині, у м. Борзна. Батько дівчини був проти навчання грамоти жінок, що знайшло відображення у його негативному ставленні до можливості набуття освіти і його донькою. Важке дитинство, неможливість здобути початкову освіту визначили майбутню мету життя Х. Алчевської — навчити грамоти якомога більше жінок [1, с. 229].

Найвагомішим внеском Х. Алчевської у розвиток народної освіти стала її діяльність як засновниці та вчительки Харківської приватної недільної школи, відкритої 13 травня 1862 року, яку вона утримувала власним коштом. Цікаво, що після заборони урядом Російської імперії т.зв. руху «недільників» 10 червня 1862 року, вона «перенесла» навчання зі своїми ученицями до себе додому, працюючи з групами по 10-12 осіб [2, с. 99]. Христина Данилівна сама навчала грамоті вихованок, тому що інші вчителі не наважувалися викладати у цій школі: "Небезпека інколи здавалася такою реальною, що заняття доводилось тимчасово припиняти з тим, щоб знову поновити їх, коли мине загроза" [1, с. 247]. Жіноча недільна школа перебувала на нелегальному становищі впродовж майже восьми років.

Коли ж виникла можливість офіційного відкриття школи, то однією із перешкод на цьому шляху стала відсутність належного приміщення, а також вчительського диплома у Христини Данилівни. При цьому зовсім не брався до уваги її восьмирічний педагогічний досвід. Після ретельної підготовки вона успішно склала іспити з російської мови , арифметики та Закону Божого,

отримавши таким чином право на відкриття приватної жіночої недільної школи, яке відбулось 22 березня 1870 року у будинку міського парафіяльного училища в Харкові. Уже в перший навчальний рік офіційного існування школи у ній безкоштовно навчалось 100 учениць та працювало 22 вчителі-«недільники» на чолі з Х. Алчевською. У школі широко застосовувались передові освітні методики [2, с. 99].

Невід'ємною частиною просвітницької діяльності Христини Данилівни було послідовне й цілеспрямоване пропагування художньої, а також методичної літератури. Так, за ініціативою Х. Алчевської у журналі «Русская школа» із 1897 до 1907 рр. була розміщена рубрика «Хроніка недільних шкіл». Тут було опубліковано понад 180 матеріалів, присвячених питанням становлення й розвитку справи освіти дорослих, обміну досвідом, популяризації ефективних форм і методів навчання, що мало велике значення для професійного самовдосконалення педагогів [2, с. 100].

Одним із засобів пропаганди недільних шкіл стали не лише вітчизняні, а й міжнародні освітянські виставки, початок яким поклала Паризька Всесвітня виставка 1889 року, на якій були представлені експонати Харківської приватної жіночої недільної школи. Так, Жюрі педагогічної секції присудило покажчику «Что читать народу?» найвищу нагороду – „Diplome d'honneur”. [1, с. 422]., а Х. Алчевську було обрано віце-президентом Міжнародної ліги освіти, що свідчило про визнання її за кордоном.

Отже, Х. Алчевська поєднувала в собі рідкісний дар педагога, теоретика, експериментатора, організатора народної освіти. Працюючи не задля винагород та слави, вона визначила сенсом свого життя скромну шкільну справу, а девізом - працю задля просвіти народу.

Література

1. Алчевская Х. Д. Передуманное и пережитое: дневники, письма, воспоминания. Москва: тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1912. 466 с.
2. Українки в історії / С. Андрусів [та ін.]; ред. В. Борисенко. Київ: Либідь, 2004. 326 с.

До питання про критичне мислення в процесі медіаосвіти

Перш ніж розглянути дане питання варто процитувати думку А.Ф. Добровольського: «вища мета освіченості – допомогти побачити чітку, правильну картину світу, осяяну світлом знання» [2].

З урахуванням цього визначення саме правильна картина світу, світогляд людини формується у певному віці, за певних умов та із застосуванням *критичного мислення*, а отже, критичне мислення дуже важливий етап у лінійці тренду медіаосвіти.

«Критичне мислення є відповідальним, майстерним мисленням, яке сприяє доброму судженню, оскільки:

- а) базується на критеріях;
- б) самокоригується;
- в) чутливе до контексту» [1].

Важливість уміння критично мислити зростає постійно. На Всесвітньому економічному форумі у Давосі, де регулярно укладаються переліки актуальних навичок, необхідних для успішної кар'єри, міжнародні експерти серед *ключових компетенцій 2020 р.* на друге місце поставили саме *критичне мислення*.

Дослідники вважають, що через велику кількість й легку доступність інформації зростає необхідність навичок її відбору та правильного переосмислення. Саме уміння критично мислити є підґрунтям для забезпечення прогресу – як суспільного, так і науково-технічного, створює базис для демократичного розвитку, стає основою самостійної та відповідальної діяльності, сприяє самовдосконаленню.

Критичне мислення будується на законах і правилах логіки, риторики, теорії та практики аргументації, наукової епістемології. С. Терно зазначає, що критичне мислення – це здатність ухвалювати самостійні рішення, формулювати запитання, знаходити різні аргументи [3].

Люди з критичним типом мислення, зазвичай, мають певні характерологічні ознаки, серед яких: чесність перед собою та іншими, жага до запитань, вони не вдаються до підтасування фактів і оцінок; долають заплутаність; роблять висновки на очевидних фактах; інтелектуально незалежні; слідкують за зв'язком між подіями і явищами.

Дуже принциповими стають навички критичного мислення для дослідника, адже такий тип мислення надає можливості набутти вкрай корисні дослідницькі навички:

- визначати (демонструвати або доводити існування об'єкта, розпізнавати його);
- спостерігати (помічати ознаки й властивості об'єкта);
- описувати (з'ясовувати, як виглядає об'єкт);
- асоціювати (встановлювати зв'язок між об'єктами і порівнювати їх за їхньою взаємодією);
- порівнювати (визначати подібності й відмінності між об'єктами, оцінювати об'єкти);
- прогнозувати (робити припущення щодо майбутнього);
- узагальнювати (підсумовувати, робити висновки на базі існуючих відомостей).

З огляду на це, наголошується необхідність підвищення рівня медіаграмотності усіх верств населення, розвиток критичного мислення й сприйняття інформації, важливість набуття навичок розпізнавання маніпуляцій реклами – запорука психічного й морального здоров'я споживачів реклами, якими є, усвідомлено чи несвідомо, усі члени суспільства.

Література

1. Липман М. Чим може бути критичне мислення? // Освітня платформа «Критичне мислення». Режим доступу: <http://www.criticalthinking.expert/materiali-dlya-samoosviti/eksperti-radyat-pochitati/>
2. Почепцов, Г.Г. Медиа. Теория массовых коммуникаций. Киев: Альтерпресс, 2008. 403 с.
3. Терно С.О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 105 с.

Динаміка співробітництва між незалежною Україною та Іспанією

Нині стосунки між Україною і Королівством Іспанія – досить багатогранні і, що не менш важливо, плідні, про що свідчить позитивна динаміка співпраці між країнами у різних галузях. Іспанія – це один з основних і найзначніших партнерів України в Європі.

Офіційно дипломатичні відносини між Іспанією та Україною були встановлені 30 січня 1992 року після підписання спільного комюніке у Празі [3]. Знаковим для розуміння позиції офіційного Мадрида щодо України стали слова міністра закордонних справ Франціско Фернандеса-Ордонеса, сказані ним під час візиту до Києва в квітні 1992 року: «Іспанія розглядає Україну ключовою для стабільності в Європі... Сприймаємо з максимальною симпатією повернення України до Європи... Україна, повністю європейська держава, має право йти своїм шляхом» [2]. Вже у серпні 1992 р. дипломатичне представництво Королівства Іспанія розпочало свою діяльність у Києві, а згодом у червні 1995 р. і у Мадриді було засновано Посольство України.

З Мадрида розпочиналася й атлантична інтеграція України. У 1997 році президент Кучма підписав Хартію про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, сидячи між іспанцями – Хосе-Марією Азнаром, консервативним прем'єр-міністром Іспанії (1996–2004) та Хав'єром Соланою, генеральним секретарем НАТО [2]. І надалі між Іспанією та Україною підтримується активний політичний діалог.

Зі встановленням дипломатичних відносин, договірно-правова база налічує щонайменше 30 чинних договорів з різних напрямків співпраці, таких, як торгівля, економіка, інфраструктура, туризм, інвестиції, культура, освіта та чимало інших галузей [1]. Якщо взяти до уваги торговельно-економічну співпрацю між країнами, то можна зауважити позитивну

динаміку двосторонньої торгівлі. Іспанія стає одним із головних торговельних партнерів України і посідає 6 місце за обсягами двосторонньої торгівлі товарами між Україною та країнами Європи. Важливий інструмент успішної співпраці – Міжурядова змішана Українсько-Іспанська Комісія з економічного і промислового співробітництва.

Культурне співробітництво між двома країнами регулюється Угодою між Урядом України і Урядом Королівства Іспанія про співпрацю в галузі освіти, науки і культури від 07.10.1996 р. Після його підписання в Іспанії регулярно почали проводитись українські виставки, фестивалі, гастролі музичних колективів, обміни фахівцями, інформацією та досвідом у цих сферах. Розвитку культурно-гуманітарних відносин сприяють численні виставки, присвячені українському мистецтву. Зокрема, нещодавно відбулися виставки гравюр Тараса Шевченка, живопису заслуженого художника України Олега Шупляка, Петриківського розпису, національного вбрання та музичних інструментів тощо.

Визнанням Іспанією значного внеску України у розвиток світової культури стало присвоєння імені Лесі Українки площі в Мадриді, на якій розташоване Посольство України.

Аналіз хронології взаємовідносин між двома державами дає підстави констатувати, що Королівство Іспанія і Україна – союзники у багатьох сферах. Вони не раз підтримували одна одну не лише на різних міжнародних зустрічах, а також з питань територіальної цілісності обох держав. Обом країнам потрібно продовжувати працювати і надалі спільно.

Література

1. Договірно-правова база українсько-іспанських відносин. Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=spa
2. Іспанський вектор України: 25 років дружби. Режим доступу: <https://www.spain-ukraine.com/index.php/novyyny/204-ispanskyi-vektor-ukrainy-25-rokiv-druzhby.html>
3. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Королівством Іспанія. 30 січня 1992 р. Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=spa

Аліна Курик
Науковий керівник – к.і.н., доц. Яценюк Г.М.

Дипломатичне листування Пилипа Орлика із запорозькими козаками

В 1710 р. гетьманом України в еміграції був обраний Пилипа Орлик. Життя і діяльність гетьмана можна поділити на декілька періодів. Одним із найскладніших з них був період починаючи з 1718 р. – час коли шведський уряд пішов на зближення з російським царем. В результаті чого гетьман змушений був покинути територію Швеції і подорожувати Європою. Саме тоді гетьман й вирішив налагодити дипломатичне листування з козаками Запорозької Січі, адже козаки були фундаментом політичних акцій Пилипа Орлика.

Починаючи з 1719 р. і до заслання в Солоніки П.Орлик пише два листа до кошового та запорожців. В них йдеться про те, що він хоче з'єднатись зі своїм військом задля визволення українських земель [3, III, с. 378]. Однак ці спроби були марні, оскільки в результаті довгої еміграції, гетьман не мав повної інформацію про події які відбувались на Запорізькій Січі, не розумів певні нові сторони життя козаків, тому його листи залишились без відповіді.

В 1722 р. для гетьмана –емігранта ситуація ускладнилась, тим, що він опинився в Солоніках на засланні. Тут він мусів прожити без права виїзду цілих 12 років. У цей час головним зв'язковим між гетьманом і політичним світом, українською еміграцією та Україною, стає його син Григор Орлик

Одночасно з ув'язненням П. Орлика, погіршилось становище козаків, які перебували на землях, що належали Кримському ханству. В зв'язку з цим кошовий отаман І.Малашевич, від імені запорозького “товариства”, звертається до російського уряду з проханням дозволити війську повернутися на Запорожжя [3, III, с. 378].

Передусім козаки хотіли покинути Олешківську Січ, забравши свої військові клейноди. Але вони отримали відмову, адже Російська імперія не хотіла ускладнювати відносини з Туреччиною [4, XII, с. 17].

Політична ситуація змінюється в 1734 р. – перед загрозою нової російсько-турецької війни російський уряд дозволив козакам повернутись на українські землі при умові, що вони складуть присягу на вірність царю. Козаки вирішили погодитись на такі умови і в березні 1734 р. повернулись з еміграції на заснували Нову січ на річці Підпільній [4, XII, с. 17].

Ця звістка була для Пилипа Орлика емоційним ударом. Проте він не втрачав надію змінити думку козаків, переконати їх виступити на захист України, створюючи механізми впливу на них.

В період з 1734 – 1742 рр., гетьман-емігрант надсилає три листи на Січ. В них гетьман застерігає козаків, що коли ми “утратимо і сей час до звільнення милої отчизни, то ніколи вже такого не знайдемо його і не дочекаємось в потомні часи” [2, с. 117-118].

Але надії Орлика, висловлені в листі, не збулись. У відповідь гетьман-емігрант, отримав лист від запорожців, в якому вони радили Пилипу Орлику зробити те саме що й вони, тобто перейти у підданство Російській імперії. [1, I, с. 58].

Отже, для Пилипа Орлика була дуже важлива підтримка запорозького війська. Однак в силу зовнішньополітичних обставин підтримувати зв'язок із ними він міг тільки через листування. Однак, перехід козаків під протекцію Російської імперії значно похитнув політичну акцію гетьмана-емігранта і практично позбавив в гетьмана можливості реалізувати ідеї Конституції.

Література

1. Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів 1734-1775. / Під ред. Сохань П.С., Смолій В.А., Апанович О.М. Київ, 1998. Т.1, 58 с.
2. Письмо Орлика к Запорожцам // Киевская старина. – Т. 2. – 1882, с. 117-118
3. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: в 3 томах. Т.3. Львів: Світ, 1992. 378 с.
4. Яценюк Г.М. Повернення Війська Запорозького на українські землі та спроба гетьмана-емігранта Пилипа Орлика очолити козаків / Г. Яценюк // Питання історії України. 2009. Т. 12. 17 с.

Одяг та ювелірні прикраси візантійців

Мозаїки, фрески, книжкові мініатюри та інші взірці матеріальної культури дають можливість ознайомитися з різними проявами повсякдення візантійської цивілізації, зокрема специфікою одяжі. Необхідно відзначити, що на початку розвитку візантійської моди (IV–VI ст.) найчастіше траплялися варіанти класичних римських одяг пізньоантичної епохи. Разом з тим, доречно підкреслити: саме Східна Римська імперія мала доволі значний вплив на формування моди в західноєвропейському соціумі доби Середньовіччя.

В ролі законодавців модних тенденцій найчастіше виступали представники імператорської родини. У IX–XII ст. елементи візантійської моди мали поширення при дворах монархів Заходу. Особливо популярними були золоті та срібні візантійські ювелірні прикраси, які відзначалися естетичною вишуканістю, стильовою єдністю й високою художньою майстерністю [1, с. 52].

Тонким смаком характеризуються діадеми, сережки, браслети, шийні прикраси, персні, застіжки, пряжки тощо. Візантійські емалі у поєднанні із золотом, прикрашеним тонкою філігранню, високо цінувалися за межами Імперії [4, с. 64]. Цікаво відзначити: саме у Візантії з VII ст. почалася мода на перлини. Ними придворні дами пишно оздоблювали свої плаття; перлини кріпилися на декоровані тканини. Перли у поєднанні з рубінами, сапфірами, смарагдами, хризолітами та іншим коштовним камінням створювали неповторну кольорову та фактурну гармонію, від якої всі чужинці, котрі відвідували імператорський двір, були у захваті [5, с. 158].

Також варто додати, що візантійська аристократія носила переважно шовкові плаття, оскільки шовк, завдяки його протипаразитарним властивостям, цінувався в Європі на вагу золота. Отже, «гігієнічний одяг» з Візантії залюбки купували як західні правителі, так і давньоруські князі [2, с. 106].

Оксамит, у свою чергу, теж був поліхромною візерунчастою тканиною складного саржевого переплетення, але при тканні якої не застосовувалися золоті нитки підткання. Орнамент на оксамиті був великого розміру і зображував, зазвичай, казкових тварин й птахів. Особливістю візантійського оксамиту було те, що нитки основи мали пурпуровий колір, а орнаментальний малюнок утворювали жовті або сині підтканеві нитки. З оксамиту, на «пурпуровій» основі, протягом VIII–XIII ст. шили багатий світський одяг та церковне вбрання [1, с. 123].

До XIII ст. в моді у візантійців залишався і «грецький оловір», який являв собою однотонний шовк червоного кольору, часто оздоблений по краях теж шовковими золототканими стрічками. Цей модний вид тканини здебільшого зустрічався на плечах аристократів [3, с. 42].

Звісно, одяг аристократії значно відрізнявся від одягу нижчих верств населення Візантійської держави. Переважна більшість жителів ромейських міст і сіл носили простий, без пишного оздоблення одяг, взуття й головні убори, виготовлені з природних дешевих матеріалів – льону, конопель, шкіри, хутра. Одяжі шили, відповідно, з лляних, конопляних та вовняних тканин, які ткали у кожній оселі. Здебільшого, візантійський одяг був довгим (до п'ят) та просторим, і приховував форми тіла людини; нижньої білизни, як такої, не існувало [5, с. 161].

Таким чином, можна констатувати, що візантійські ювелірні вироби та одяжі з одного боку мали специфічні національні ознаки, з іншого – характеризувалися значним поширенням в країнах Західної Європи і відігравали роль модного «бренду».

Література

1. Анисимова Л.В. Культура Византийского государства. Москва: Наука, 1989. 269 с.
2. Крупина В.В. Культура Византии (исторический очерк). Москва: Наука, 1986. 385 с.
3. Литаврин Г.Г. Как жили византийцы. Москва: Алетея, 2000. 192 с.
4. Удальцова З.И. Византийская культура. Москва: Наука, 1988. 287 с.
5. Чекалова А.А. Быт и нравы византийцев. Чекалова А.А. Статьи по византистике. Москва: Дия, 2016. С. 151–165.

Зародження українського скаутського руху в Галичині

На початку ХХ ст. на західноукраїнських землях виникла потреба в існуванні організації української молоді, яка плекала б у неї ідеї любові до рідної нації і прагнення служити Батьківщині. На цей час припадають події вітчизняної історії, пов'язані з новітнім політичним оформленням української нації, боротьбою за національну державність. Саме з цієї потреби при львівських українських середніх школах виникли перші пластові гуртки.

Організаторами пластового руху стали професор О. Тисовський і студенти П.Франко та І. Чмола. Вони чітко розуміли, що «тільки в своїй державі український народ буде мати змогу жити вільним життям; для здобуття держави треба нам свого війська, а кандидата на українського вояка може виховати тільки українська організація молоді» [2, с. 250].

Іван Чмола та Петро Франко акцентували принципи пластування на фізичному та військовому розвитку, а Олександр Тисовський займався теоретичним вихованням молоді. Він розробив систему пластових завдань, які мали виконати пластуни для того, щоб отримувати нові звання та вдосконалювати себе в «Пласті». Згідно положень, які були складені молодь навчалась стріляти з рушниць та револьвера, вчилась робити далекі військові марші з наплечниками, сигналізувати, робити перев'язки тощо. Згодом вийшли підручники Івана Чмоли «Пласт», «Життя в Пласті» і книжка Петра Франка «Пластові ігри і забави». За задумом Тисовського, виховання в «Пласті» було безперервним – від 8 років і до старості для тих, хто пов'язав з ним свою долю.

Пластова організація поділялась на чотири вікові категорії: пластовий доріст (діти 8-12 років), пластуни (підлітки 12-18 років), старші почесні пластуни (молодь, яка не поривала зв'язків із «Пластом») і пластовий сеніоріат (люди похилого віку). Така структурна побудова давала можливість планомірної, спрямованої виховної роботи [1, с. 58-59].

У 1910-1912 рр. Олександр Тисовський переніс на український ґрунт ідею англійського скаутизму з його випробуваними методами виховання молоді на характерних, чесних, корисних і вірних своєму народові громадян і разом зі своїми однодумцями заклав основи нової виховної молодіжної організації «Пласт». «Пластова ідея – вказував О. Тисовський – має вести нас вперед, допомогти стати правдивими і чесними синами свого народу» [3, с. 4].

Після Першої світової війни і Національно визвольних змагань які невдало закінчилися для українського народу, «Пласт» відновлюється в Галичині на початку 20-х років. Польська влада спочатку не надавала великого значення «Пласту», і тому він мав змогу відновитись у вигляді невеликих пластових гуртків при українських школах. В умовах асиміляторської політики та постійних утисків польської влади юнаки та дівчата, об'єднані у пластові гуртки, стають найбільш національно – свідомою частиною української молоді.

Успіхи всієї діяльності були заслугою перших активних діячів тодішнього «Пласту» в Станиславові – засновників і опікунів пластових частин по школах, а між ними в першу чергу професора (пізніше директора) державної гімназії Осипа Левицького і його дружини Надії.

Отже, у 1920-1930 рр. на території Галичини пластовий рух став тією національною організацією, яка за умови української бездержавності об'єднала та згуртувала дітей та молодь. В основі «Пласту» була закладена чітка структурна розбудова, що забезпечувала регулярне координування вищими пластовими органами місцевих, низових і керівних команд. За допомогою Галицького «Пласту» почали функціонувати перші пластові гуртки на Волині, Закарпатті та Буковині

Література

1. Дубицький Я. Пластовий табір // Пластовий шлях. Львів, 1996. Ч. 3. С. 58–59
2. Луців Л. Дрогобиччина – земля Івана Франка. Дрогобич: Відродження, 1997. Т. 4. С. 250
3. Тисовський О. Пласт. Львів: Б.В., 1913. С.4

Яна Левурда
Науковий керівник – проф. Чучко М.К.

Воєнна і політична діяльність Чингісхана

У житті великого монгольського діяча Чингісхана можна виділити два основних етапи: це період об'єднання всіх монгольських племен в єдину державу та період завойовницьких походів і створення великої імперії.

Він здійснював набіги на сусідні поселення, примножуючи свої володіння і, як не дивно, свою армію. Інші монголи під час боїв прагнули вбити якомога більше супротивників. Темуджин же, навпаки, прагнув залишити якомога більше воїнів в живих, щоб переманити їх до себе.

Об'єднання Монголії закінчилося в 1204 р., коли Темуджин переміг могутній клан Найман. 1206 рік – рік великого перелому в житті цієї людини. У віці 27 років Темуджин провів курултай (племінну раду) серед монголів, де він був проголошений Божественним Чингісханом (ханом ханів, або Великим ханом), його повним ім'ям по-монгольськи стало Делкян езен Суту Богда Чингісхан, тобто Владика світу, посланий Богом Чингісхан. Це пішло на користь Монголії: якщо раніше місцеві племена постійно воювали один з одним і робили набіги на сусідні поселення, то тепер вони стали схожі на повноцінну державу [1].

Династія Джурчі, керуючи північним Китаєм від Чжунду (Пекін), помітила вищого монгольського хана і вимагала від нього поклону до його Золотого хана. У відповідь Чингісхан плюнув на землю. Потім він переміг їхні притоки, Тангут, і в 1214 році завоював джурчнів та їх 50 мільйонів громадян. Монгольська армія налічувала лише 100 000.[2]

Чингісхан хотів залишити після себе гідну спадщину не тільки як завойовник, а й як мудрий правитель. Він організував управління новою монгольською державою. Окремі улуси (хубі – «окрема частка») були виділені в управління його матері, синам і молодшим братам, встановлений пост верховного судді. Хан уніфікував письмове діловодство, доручивши його спочатку

переписувачам – уйгурів. Впроваджувалася уйгурська писемність, пристосована до монгольської мови [3].

У 1206 р., він запровадив кодекс законів (яса) на основі норм звичаєвого права, але з урахуванням потреб централізованої держави. Яса містила переважно перелік покарань за різні злочини. Смертною карою каралися самовільне проголошення себе ханом, свідомий обман, триразове банкрутство, приховування втікача бранця або раба, відмова надати допомогу в бою, дезертирство, зрада, злочинство, лжесвідчення і неповагу до старших [3]. Розроблена Чингісханом військова стратегія і тактика (організація розвідки, раптовість нападу, прагнення розбити супротивника по частинах, пристрій засідок і практика заманювання ворога, використання мобільних мас кінноти тощо) забезпечила перевагу монгольської армії над силами сусідніх держав [3]. Походи Чингісхана нечувано збагатили монгольську знать, але мало що дали рядовим монголам - Аратам. Багато з них загинули у війнах, інші збідніли під гнітом численних податків і повинностей. Характерно, що після смерті засновника держави, на курултаї 1229 р., ханам довелося, серед іншого, розглядати питання про допомогу бідним.

Останні роки життя Чингісхан провів у війні проти своїх давніх ворогів – тангутів. У 1226 р., він вторгся в державу Західну Ся, розгромив тангутські армії, розграбував і спалив їх міста і осадив столицю. У розпал облоги 25 серпня 1227 року він помер. Після його смерті останній оплот тангутів був узятий, більшість жителів знищено або звернене в рабів, а держава Західна Ся перестала існувати. У Великій Монгольській імперії, створеної Чингісханом, попереду було недовге життя. Занадто різними і різнорідними були включені в неї землі. До 1260 р. держава Чингісхана розпалася на окремі улуси: імперію Юань, державу і Золоту Орду.

Література

- 1.Владимирцов Б.Я. Чингис-хан. Петербург – Москва – Берлин, 1922
- 2.Кычанов Е.И. Жизнь Темучжина, думавшего покорить мир. Москва, 1995
- 3.Евгений Кычанов. Великий Чингис-хан. «Кара Господня» или «человек тысячелетия»? Litres, 2017.

Микола Литовський

Науковий керівник – доц. Нечаєва-Юрійчук Н. В.

Формування брэнда та ребрендинг у політиці України

Зростання конкуренції в боротьбі за владні ресурси на політичному ринку актуалізують питання позиціонування себе політичними партіями. Знайомство виборця з партією відбувається через її назву, лідера та партійну символіку, яка застосовується для посилення впливу, залучення населення до орбіти своєї діяльності, особливо під час передвиборчих кампаній, для згуртування власних рядів, мотивації вже існуючих партійних кадрів.

Назва політичної партії – важливий маркетинговий інструмент. Питання використання назви та символіки партії регулюється Законом України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 року [2].

Зауважимо важливість символізму назв, до прикладу, партії «УДАР (Український Демократичний Альянс за Реформи)», яка не тільки пов'язується з її лідером – відомим боксером, а й демонструє політичну опозиційність. У даному разі символічне значення мало начебто завдання «удару» діючій владі. При цьому часто виборці не знали, як правильно розшифровується «УДАР», і взагалі, що це абревіатура [3].

Для українських політичних сил характерне використання у назвах партій потужних слів-символів – Батьківщина, Україна, свобода, солідарність, єдність, сила, відродження, які означають загальні цінності.

Більшість українських політичних сил мають емблеми із залученням пізнаваного символу, який вже має смислове навантаження і є інформаційним повідомленням.

Використання комунікативного потенціалу символів здатне як підвищити статус, популярність та конкурентоспроможність політичної сили на політичному ринку, так і знівелювати здобуті позиції. Так, ненасильницькі зміни влади, режимів отримали назву «кольорових революцій». У всьому світі політичні партії асоціюють себе з тими чи іншими кольорами для того, щоб виділитися на виборах. Українські партії – не виняток: біло-блакитні «регіонали» (сьогодні – «Опозиційний

блок»), червоні комуністи, рожеві соціалісти, червоно-чорні праві, «зелені» тощо.

У 2014 р. на політичному ринку України, як ніколи, спостерігався попит на все патріотичне й українське. Тому у партійній символіці та рекламних стратегіях активно використовувалися жовто-блакитні кольори («Солідарність жінок України», «Народний фронт», «Відродження», «Сила людей», ВО «Свобода», ВО «Україна – єдина країна», «Ліберальна партія України», «Громадянська позиція»).

Важливим компонентом логотипу партії є символ. Найоптимальші емблеми – ті, в яких є один ключовий об'єкт, котрий викликає прямі асоціації з політичною партією і сповідуваною нею системою цінностей. Українські партії в більшості дотримуються цього правила і не обтяжують свої емблеми зайвими елементами (тройнда – у СПУ, ластівка – у «Собору», тризуб – у «Правого сектора», мапа України у «Партії регіонів», вили – у РПЛ тощо) [1].

Створення партійного бренда потребує використання також особливого комплексу шрифтів, щоб підкреслити специфічне послання виборцю. «Правий сектор», наприклад, використовує напис назви руху з відтінком традиційної кирилиці – посилання до коріння України – Русі.

Отже, назви політичних партій, їх символіка мають переважно іміджевий характер. Як інформаційні канали комунікації між партією та суспільством неймінг та процес створення партійної символіки, на нашу думку, повинен не лише відповідати запитам електорату, але й демонструвати ідеологічні засади та принципи самої політичної сили.

Література

1. Нам не потрібні ЗМІ, щоб спілкуватися із суспільством. censor.net.ua. 2019. URL: https://censor.net.ua/ua/news/3141117/nam_ne_potribni_zmi_schob_splukuvatsya_iz_suspilstvom_bogdan_video.
2. Закон України «Про політичні партії в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 23, ст.118) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14/ed20210101#Text>
3. Історія партії «УДАР». URL: <http://klichko.org/about/history/>

Анна Малайко
Науковий керівник – доц. Молочко П.О.

Соціальні мережі як канал взаємодії влади та суспільства

Електронна мережа спровокувала появу комп'ютерно-опосередкованої комунікації, яка включила політичну комунікацію з використанням соціальних мереж.

В наш час постійно зростає масштаб та швидкість передачі політичної інформації, значення соціальних мереж для політичного життя країни. Нині уявлення громадян про політичних акторів формуються та змінюються від образів, котрі поширюються в Інтернеті.

Інтернет-комунікації підживлюють процес розвитку ефективного діалогу між органами влади та соціальним сектором, допомагають реалізовувати взаємодію державних службовців напряду із громадянами та отримувати зворотній зв'язок, необхідний для здійснення своїх прямих обов'язків.

Інтернет стрімко проникнув у всі сфери життя суспільства, зокрема політику. Відбулося затвердження смартфона як повсякденного пристрою задля комунікації, а лєвова частка людей оволоділа ним і активно використовує для класичних форм міжособистісного спілкування, таких як розмови та повідомлення, так і нові форми, які являють собою соціальні медіа.

Посилення комунікаційної функції мережі Інтернет призводить до зміни формату масової політичної комунікації, яка виникає між суб'єктами політичних відносин у широкому значенні слова з метою впливати на свідомість населення і спонукати до певного типу політичної поведінки.

Звіти, частина проекту Оксфордського інтернет-інституту обчислювальної пропаганди охоплюють дев'ять країн, серед них Бразилію, Канаду, Китай, Німеччину, Польщу, Україну та США. Вони виявили, що «брєхня, сміття, дезінформація» традиційної пропаганди поширена в Інтернеті та «підтримується алгоритмами Facebook або Twitter», – підсумовує Філіп Говард, професор інтернет-досліджень в Оксфорді [2].

Досліджуючи особливості маніпуляцій у мережевому просторі, можна зробити висновок, що вони стають одними з інструментів інформаційного протиборства між країнами та забезпечують необхідний для маніпулятора транзит цінностей, ідей та сенсів від суб'єктів, завдаючи шкоди традиційному політичному простору держави, котра стає об'єктом маніпуляції.

Політики витрачають величезні кошти для створення своїх онлайн-образів, а над ними працюють великі команди PR-менеджерів, есеїстів, копірайтерів та інших новостворених професій, котрі стали необхідними через широке використання інтернет-технологій в політиці. Однак, не потрібно забувати про те, що інтернет-успіх може неочікувано заблокуватись, а разом із ним втратити своє значення весь вплив, який був результатом багаторічної діяльності.

Нині ми розуміємо, що якщо політик хоче схилити на свій бік електорат до 50 років, то він повинен бути активним у Фейсбуці, Інстаграмі, Телеграмі та інших соціальних мережах, де проводить свій час значна частина громадян держави.

Література

1. Duggan M., Smith A. The tone of social media discussions around politics. URL : <http://www.pewinternet.org/2016/10/25/the-tone-of-social-media-discussions-around-politics/>
2. Howard P. Politics won't know what hit it. URL : <https://www.politico.com/agenda/story/2015/06/philip-howard-on-iot-transformation-000099/>.
3. Соціологічне дослідження 3D-профілі учасників президентських виборів-2019. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=B0LefVM510M&feature=youtu.be&t=7m46s>
4. Стеблина Н. Передвиборча і поствиборча комунікація у Твіттері: аналіз політичного нарративу Петра Порошенка (2018–2019 роки). Політичні партії і вибори: українські та світові практики. 2020. №4. С. 109–113.

Історія та традиція надання назв кораблів військово-морських сил Республіки Польща

Назва судна, а особливо військового корабля – це відображення історії, політики та смаків чи історичного періоду держави, прапор якої він гордо несе виконуючи візит ввічливості в іноземний порт чи проводячи бойові дії. Вона містить інформацію про національну належність, а часто і про існуючий суспільно-політичний лад.

Після відродження незалежної, саме тематика єдності земель і стала провідною у назвах перших польських кораблів, так отримані торпедоносці та гідрограф отримали назви-катойконіми жителів різних історичних регіонів Польщі («Kaszub» – кашуб, «Mazur» – мазур, «Krakowiak» – краків'янин, «Kujawiak» – куявець, «Ślązak» – сілезець, «Podhalanin» – подгалець і «Pomorzanie» – поморець [1].

У 1920 році Міністерство оборони затверджує єдиний префікс «ORP» (Okręt Rzeczypospolitej Polskiej). Флот, зміг поповнитися, коли у 1929 р. з Франції прибув перший замовлений Польщею підводний човен, який отримав назву «ORP Wilk» (вовк), тим самим задавши тенденцію на найменування підводних човнів назвами хижаків. 1932 флот поповнився двома французькими есмінцями типу «Bourrasque», Кораблі такого класу були якісно відмінні від того, що Польща мала раніше, а тому мали отримати принципово нові назви. За ідеєю міністра оборони маршала Юзефа Пілсудського, французьку назву класу просто переклали польською мовою, і «Bourrasque» став називатись «Burza» (буря), а його однокласник «ORP Wicher» (вихор) [2]. До початку Другої світової війни були замовлені два есмінці типу «Grom», один з яких – «ORP Błyskawica» зберігся дотепер, а також 6 легких тральщиків типу «Jaskółka» (ластівка), які, з ініціативи міністра оборони, отримали назви нехижих птахів [3].

Під час Другої світової частина флоту перейшла під командування Великої Британії, яка активно надавала в оренду

полякам свої кораблі. Так, першим польським кораблем, прийнятим від Великої Британії, став застарілий «HMS Garland» у 1940 році, підняв новий прапор без зміни назви, просто змінивши префікс HMS на ORP. У 1941 британці передали новітні есмінці типу N «ORP Orkan» та «ORP Piorun», а також три корвети типу «Hunt», які стали першими суднами флоту, які успадкували назви списаних ще до початку війни торпедоносців «Kujawiak», «Ślązak» і «Krakowiak».

Після війни у розвиток флоту активно почав вкладатися СРСР, передавши морським силам Польщі 23 бойові кораблі (9 тральщиків, 12 МПК та 2 торпедні катери) [4]. З появою нових класів суден, мінялись і назви, так в обіг увійшли назви міст (ORP Warszawa), проте систематика назв, як це було до війни фактично зникла, що прослідковується і нині. Сучасний польський флот не відрізняється динамікою розвитку як раніше, а тому про питання успадкування чи збільшення кількості назв кораблів порушується вкрай не часто.

Література

1. Jerzy Miciński, *Księga statków polskich: 1918-1945*, Т. 1, Gdańsk 1996, ISBN 83-86181-23-0
2. Dziennik Rozkazów R. 9 Nr 20, 27 lipca 1926 r; Ministerstwo Spraw Wojskowych. Śląska Biblioteka Cyfrowa, 1926.
3. Stanisław Piaskowski, *Okręty Rzeczypospolitej Polskiej 1920-1946*, Warszawa 1996, ISBN 83-900217-2-3
4. Алексей Антосяк, *Военно-политическое сотрудничество социалистических стран*. М.: «Наука», 1988. ISBN 5-02-008439-5

Чернівецьке гетто: стратегії виживання

Після початку німецько-радянської війни, 2 липня 1941 р. німецько-румунські війська вступили на територію Північної Буковини, і вже 4 жовтня 1941р. штаб головнокомандуючого румунської армії передав комендатурі Чернівців наказ І. Антонеску про депортацію протягом 10 днів усіх євреїв Буковини «в область східніше Дністра». На основі цього наказу генерал (губернатор Буковини) К. Калотеску 10 жовтня 1941 року видав розпорядження щодо утворення тимчасового гетто у Чернівцях та депортацію чернівецьких євреїв, яка розпочалася 13 жовтня. Ці події мали безпосередній вплив на людей і на їх життя, яке ставало дедалі важкішим.

Після заснування гетто, одним із найбільш розповсюджених і ефективних способів виживання в гетто було хабарництво. Особливо, розповсюдження куплених за чималі хабарі «авторизацій» (особливі дозволи на проживання в місті), а також сертифікатів, що засвідчували хрещення (тобто документи, що показували зміну віросповідання з іудейського на християнство), що давало надію для людей уникнути переслідувань. Але були і люди, які не володіли достатніми коштами і не могли отримати дозвіл на проживання у Чернівцях, тому вони переховувались у місті, на горищах, у підвалах, землянках, бункерах. [1]

Також багатьох євреїв врятувала пропозиція Траяна Поповича, мера міста до 1942р., узгоджена з І. Антонеску, в якій він пояснював, що для повноцінного функціонування міста у сфері розвитку промисловості, торгівлі, культури та надання послуг потрібно залишити представників «вільних професій» (лікарів, юристів, інженерів, суддів), а також як виняток пенсіонерів, інвалідів та звільнених працівників. Таким чином від депортацій до Трансністрії було врятовано на деякий час понад 20 000 євреїв. [2]

Іншим способом виживання у гетто була допомога колишніх сусідів українців чи колег по роботі, або інших городян, які

хотіли просто допомогти через емпатію, але і деякі з них часто хотіли нажитися на чужій біді, іноді навіть обманюючи. Пізніше, ті люди, які безкорисливо чи навіть корисливо допомагали цілим єврейським сім'ям чи одинакам, Яд Вашем визнав їх Праведниками народів світу.

Багатьом іншим євреям, які не мали зв'язків та грошей, доводилося виживати своїми силами у жахливих нелюдських умовах для проживання у тимчасовому гетто. Щоб вижити в таборах, буковинські євреї йшли на базари продавали свої речі, або вимінювали їх на їжу, одяг, постіль, взуття та мило. Деякі ж євреї користувалися матеріальною допомогою своїх родичів з Румунії чи Буковини, які посилали їм листи та гроші, котрі євреї отримували через посередників. Інші ж знаходили роботу (примусові чи громадські роботи за їжу), як спосіб порятунку від голодної смерті. [3]

Отже, головними способами виживання в умовах гетто були: допомога людей, хабарництво, підкуп, праця за харчі чи на примусових роботах, зміна релігії (перехід з іудаїзму в християнство), крадіжки, обмін дорогих речей на їжу, одяг чи інші речі індивідуального користування, інколи вдалі втечі і переховування у бункерах та підвалах, на горищах будинків, та в землянках.

Література

1. Суровцев О.А. Трагедія єврейського населення м. Чернівці у жовтні-листопаді 1941 року // Питання історії України: Збірник наукових статей. –Чернівці: Технодрук, 2009. –Т. 12. –С. 121-126
2. Слободинський Д. К. Порятунк євреїв українцями у роки Другої світової війни: Дис... канд. іст. наук. – Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2015. – С. 49
3. Суровцев О.А. Спогади буковинського єврейства – важливе джерело у дослідженні подій Голокосту / О. Суровцев // Питання історії України. - 2010. - Т. 13. - С. 193-201.

Оксана Мартинюк

Науковий керівник – доц. Звоздецька. О. Я.

Особливості функціонування фейкових новин в сучасній медіасфері

В сучасному інформаційному просторі функціонування фейкових новин стало буденним явищем. Воно існувало завжди і скрізь, але в епоху глобалізації, коли інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) заповнили більшу частину нашого життя, стало дедалі складніше контролювати та регулювати інформаційні потоки. Фейкові новини (fake news) – це сфабриковані новинні матеріали, в яких міститься неправдива та недостовірна інформація, яка здатна ввести аудиторію в оману [1, с. 48].

Одна із причин, яка помітно вплинула на розвиток фейкових новин, став Інтернет, а саме соціальні мережі. Мережі, в яких створюється величезна кількість контенту, який не фільтрується і не перевіряється ні автором, а ні споживачем даної інформації. Виділяють такі причини розповсюдження подібних новин: неякісна журналістика, пропаганда, політичний вплив, особиста вигода, інформаційне протиборство тощо. Згідно з останніми дослідженнями фейкова інформація розповсюджується швидше ніж правдива. Оманлива інформація використовується практично у всіх сферах, а найбільше її помітно у політичному світі. Як відомо, фейки почали розповсюджуватися з 2016 р., під час та після передвборчої кампанія Дональда Трампа. Він застосував цей термін, аби виправдати критичне ставлення ЗМК до його президенства.

Надлишок фейкових новин, став знаковою рисою не тільки американських передвборчих перегонів. Якщо розглядати фейкові новини як інструмент ведення інформаційної війни, то вони являють собою значну загрозу інформаційній безпеці держави. Прикладом цього може слугувати гібридна війна Російської Федерації проти України, яка намагається посіяти паніку, дискредитувати Україну, підірвати довіру до органів державної влади.

Виділяють такі види інформації, яку прийнято вважати неправдивою: події та фрази, вирвані із контексту, маніпуляція

даними з метою обману, спотворення і пародії, новини, які передчасно вводять в оману, цілком сфабрикований контент, інформація, яка розпалює релігійну та міжетнічну ворожнечу, інформація, котра шкодить репутації певних суб'єктів (зазвичай це фотофейки або відеофейки (deepfake)) [2, с. 311].

Найнебезпечнішими вважають так звані глибинні фейки (deepfake) – це розповсюдження неправдивої інформації за допомогою штучного інтелекту. До прикладу, в 2017 р. в соціальних мережах з'явилося відео, де нібито колишній президент Барак Обама говорить речі, які насправді ніколи не казав. Такі відеофейки у такому форматі можуть призвести до небезпечних політичних конфліктів, і довести їх фальшивість надзвичайно складно.

Також потрібно визнати, що останнім часом з'явилися медіаструктури, які усвідомлено створюють фейки для високих рейтингів та читачької аудиторії, і одразу зазначають, що це є «жарт» чи «розвага». Однак така інформація потрапляє у соціальні мережі, навіть якщо вона має жартівливий характер, а інші медіа та читачі трактують цю ж інформацію як реальну новину.

Отже, феномен фейкових новин – це реальність сучасної медіасфери, яка стала набирати загрозливих масштабів, Особливі, труднощі серед досліджень цього феномена виникають з термінологією, що позначає неправдиву інформацію: фейки, дезінформація, пропаганда, маніпулювання інформацією, інформаційний розлад тощо. Тому перевірка фактів – одна із головних умов сьогодення.

Література

1. Пригорницька. О. Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр.*, Київ, 2017. № 48. С. 311–321. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3493:fejkova-informatsiya-v-sotsialnikh-media-viyavleniya-otsinka-protidiya&catid=81&Itemid=415.

2. Распопова С. С. Фейковые новости: природа происхождения. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2017. № 11. С. 48–53. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fejkovye-novosti-priroda-proishozhdeniya/viewer>.

Роман Медведюк, Орест Щур
Науковий керівник – доц. Івасюк О. Я.

Переклади поезії Ліни Костенко в науковому світі

19 березня українська спільнота відзначатиме дев'яносто першу річницю української поетеси Ліни Костенко, творчість якої ототожнюють із загальною думкою усього народу.

Ліна Василівна, з її боротьбою за національну культуру, громадянську свідомість та етику людського буття, з її естетичним новаторством та самобутніми підходами, є знаковою не лише для української, але й європейської і світової культур, зважаючи на гострі проблеми збереження національної ідентичності [1, 2].

Її твори перекладалися і перекладаються багатьма мовами світу : англійською, французькою, іспанською, німецькою, італійською, білоруською, болгарською, російською, словацькою, хорватською, угорською, шведською, португальською.

Переклад поетичних творів пов'язаний з особливою специфікою та унікальністю жанру, оскільки передбачає відтворення змісту оригінального твору за вибором мовних засобів та прийомів. Ліричні твори Ліни Костенко не дуже широко представлено в перекладознавстві.

У 1998 році у видавництві «Brodina-Verlag», співзасновницею якого була Анна-Галя Горбач, у німецькому містечку Райхельсгайм побачила світ перша збірка перекладів поезії Ліни Костенко [2]. Вона стала восьмим дітищем видавництва, яке отримало назву рідного села А.-Г. Горбач на Буковині. Лише за два перші роки існування «Бродини» тут з'явилися німецькою мовою три антології – «Подай мені лютню з каміння», «Голоси із Чорнобиля» та «Україна у дзеркалі її літератури».

Аналізуючи переклади поетичних творів Ліни Костенко німецькою мовою, варто зазначити, що, зважаючи на широке використання авторкою виражально зображувальних мовних засобів, при перекладі її творів виникають деякі труднощі. Тут

втілюється найголовніше завдання для перекладача – підібрати відповідний еквівалент. Здебільшого при перекладі А.-Г. Горбач, структура, семантика та стилістична функція зберігаються. Ці поетичні інтерпретації характеризуються точною передачею змісту та стильових особливостей. Проте необхідно констатувати, що можна виявити також деякі зміни, які вказують на те, що перекладачка намагалася не відступати від авторського стилю, часто відмовляючись від такого питомого для українських віршів елемента, як рима. Важливим залишається те, що завдяки таким трансформаціям є намагання зберегти піднесений стиль письма, що, як і оригінал справляє особливе враження на читача [3].

Очевидним залишається те, що ці переклади зробили вагомий внесок в ознайомлення німецькомовного читача із взірцевими творами української літератури. У перспективі цікаво було б порівняти стратегії перекладу, що сприятиме поліпшенню загальноперекладацьких навичок роботи студентів з текстами, водночас розвиватиме їх ерудицію та слугуватиме розширенню культурного кругозору.

Література

1. Брюховецький В. С. Ліна Костенко. – К.: Дніпро, 1990.
2. Поезія Л. Костенко, О. Олеся, В. Симоненка, В. Стуса. К.: Наукова думка, 1998.
3. Іваницька М. Мовна особистість перекладача як об'єкт лінгвістичних досліджень. Українське мовознавство. КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. Вип. 41/1. С. 97–101.
4. Grenzsteine des Lebens : Gedichte / aus dem Ukrainischen von Anna-Halja Horbatsch. Reichelsheim : Brodina Verlag, 1998. 157 S.

Мерещук Ольга

Науковий керівник – к.і.н., доц. Скорейко Г.М

Проблема пропінації на Західній Україні у другій половині XIX ст.

Для західноукраїнських земель другої половини XIX ст. таке негативне явище як пияцтво набуло величезних масштабів. Існувало кілька причин масового зловживання спиртними напоями серед населення цієї території. Серед них вагомим фактором, що поглиблював алкогольну залежність стало багатовікове пропінаційне право. Воно дозволяло дідичам виробляти спиртне на території своїх маєтків і вигідно його збувати шляхом примусового розподілення виготовленого алкоголю серед селян.

Попри скасування кріпацтва у 1848 році, у другій половині XIX століття на території Західної України продовжувала існувати традиція пропінації. Вона придушувала розвиток інших галузей господарства та промисловості а також була непосильним тягарем для селянства. Проблема пропінації торкалась величезних капіталів, тому офіційна австрійська влада прагнула стати монополістом у виробництві алкоголю і почала впроваджувати ліквідацію пропінаційного права.[1]

У середині 1870-х років розпочинається новий період алкогольної політики на західноукраїнських землях, головний зміст якого визначався тривалим і складним процесом ліквідації пропінації. Певним стартом для цього процесу стало прийняття галицьким крайовим сеймом у березні 1875 р. так званого “Уставу про викуп пропінації”. Даний документ не вносив кардинальних змін до пропінаційного питання, він окреслював загальні підходи щодо його вирішення. Згідно з положенням 3 і 17 параграфів процес ліквідації пропінації мав регулюватися спеціально створеною крайовою комісією під назвою “Дирекція галицького фонду пропінаційного”. Насамперед вона повинна була виробити “оцінку вартості пропінації”, після чого розпочинався процес її викупу. 14 листопада 1884 року намісник Залеський Ф. підписав спеціальне розпорядження, згідно з яким з 1 січня 1885 року мав розпочатися 26-річний період “викупування” пропінаційного права”.[2, с. 52]

Напруженість в алкогольній політиці дедалі загострювалася з наближенням терміну закінчення викупу пропінатійного права. З 1874 р. і до кінця 1910 р. виняткове право виробництва та роздрібного продажу всіх видів алкогольних виробів належало галицькому крайовому урядові та 37 найбільшим містам. Вони передавали його у оренду шинкарям, які були вимушені сплачувати великий податок, тому для власного збагачення вдавалися до фальсифікацій напоїв. 1910 р. став перехідним етапом у модернізації алкогольної політики, концесії на продаж алкоголю почали видаватися на нових засадах. Після реформи 1910 р. почали зменшуватися надходження до державної скарбниці через падіння прибутків по статтях “дохід шинкарський” та “оплати пивні”. Зважаючи на це, 23 січня 1914 р. були внесені зміни в діючі з 1896 р. норми алкогольного податку, який з 0,9 кр. за 1 л. збільшився до 1,4 кр. Внаслідок цього надходження у крайовий бюджет відразу збільшилися майже на чверть, що спричинило зміни в інших його статтях.[3. – 1909, 1914]

Отже, негативним явищем другої половини XIX ст. продовжувало бути пропінатійне право, яке дозволяло дідичам отримувати величезні прибутки за рахунок споживання селянства. У цей час австрійський уряд намагався установити державний контроль виробництва та продажу горілки, що викликало опір пропінаторів. Так, ліквідація пропінатії фактично розтягнулася на шість десятиліть. Проте державі таки вдалося стати “алкогольним монополістом” і, як свого часу поміщики-пропінатори, це їй дозволило отримувати визиски з реалізації алкоголю серед селян. За таких обставин продовжував зростати вплив “алкогольного фактора” на різні галузі економіки та соціальну сферу.

Література

1. Франко І. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині. 8. Економічні наслідки знесення панщини. 3. Справа пропінатійна.
2. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у XIX – 30-х роках XX ст. / — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. – с. 245
3. Діло. – 1894-1914.

Максим Михайлович
Науковий керівник – доц. Кожолянюк О. В.

Мінойсько-ахейська цивілізація як підвалина давньогрецької цивілізації

Безліч людей, за загальноприйнятою традицією, звикли вести мову про Грецію як про країну з демократичними першоосновами, філософським світосприйняттям, як про щось, що надто сильно вплинуло на тогочасну ойкумену. І це дійсно так, але це характерні ознаки періоду полісної Греції. Мало хто, на жаль, звертає увагу на більш ранню хронологічну складову, беручи за основу виключно надбання архаїчного та класичного періодів. А ми, у свою чергу, спробуємо простежити причини виокремлення, функціоналізм системи, організаційну складову та наслідки крито-мікенських впливів на тогочасні догрецькі народності.

Об'єкт нашого дослідження – передовий, культурно розвинений конгломерат, який зміг зацікавити майбутні племена грецького походження, трансформувались у невід'ємну частину розвитку наступників. Своєрідне панно прогресивних відкриттів змушувало мешканців суміжних територій впроваджувати та використовувати в повсякденному житті все нові та нові елементи як матеріального, так і духовного спектру. Острів'яни знали багато інновацій, якими ще не володіли протогреки. Значного рівня розвитку в Критській державі досягло землеробство, ремесло і торгівля. Критяни створили багато сільських поселень на пустельних територіях. Праця землеробів тут вважалася почесним заняттям. На кам'яних спорудах збереглися зображення груп селян із вилами на плечах, що йдуть по 4 ряд і співають під акомпанемент музики. Вважається, що це було відтворення релігійної процесії під час сільськогосподарського свята. Розвиненим було також ремісниче господарство. Під час розкопок Кносського палацу було знайдено різноманітні твори мистецтва та художнього ремесла. Об'єктами критської торгівлі були предмети розкоші, метали, ремісничі вироби та рибна індустрія. В Єгипті закуповували сухі овочі, олію, вироби з кольорового скла. З

Кіпру імпортували мідь, обмінюючи на вироби власного виробництва [1, с. 41,42].

Завдяки цій доповіді спробуємо класифікувати саме мінойців, із їх характерним культурним архетипом, як групу острівних вихідців негрецького походження, що змогли пронести власні здобутки крізь віки. Здобутки, що згодом вплинули та змінили обриси мікенської культурної традиції, очолюваної войовничими ахейцями. Подальший напівнасильницький симбіоз мінойців та мікенців знайде своє відображення в побуті більш відсталих дорійців, яким було важко осмислити всю грандіозність тих державних утворень, що існували до хвиль їхнього нашестя. Потім цей модифікований крито-мікенський субстрат позначиться на грецькому розвитку, який, у свою чергу, трансформується в усі культури заселеного людьми універсуму. Отже, догомерівська Греція була окаймлена ідентифікаторами прогресу у вигляді потужної мінойсько-ахейської цивілізації, яку можна вважати праматір'ю еллінізму.

Література

1. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 1. Стародавня Греція. Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2007. 656 с.
2. Бокиш Г. Дворцы Крита. *Вестник древней истории*. 1974. № 40.
3. Молчанов А. А. Таинственные письмены первых европейцев. Москва: Наука, 1980. 120 с.

Христина Ніколенко

Науковий керівник – доц. Коврик-Токар Л.І.

Забезпечення освітніх прав румунської національної меншини в Чернівецькій області

Одна з особливостей етнічної історії України – формування її багатонаціонального складу, який налічує сьогодні понад 100 національностей, більшість з яких проживає компактними районами по всій території України. Румунська національна меншина, представники якої компактно проживають у Чернівецькій області, за даними перепису населення України 2001 року налічувала 114 555 осіб та мала тенденцію до зростання. Зараз точну кількість її представників важко назвати, за різними даними, їх налічується до 181 000 осіб [1].

Українсько-румунські відносини у сфері забезпечення прав національних меншин регулюються широкою нормативно-правовою базою, зокрема ст. 11 Конституції України, ст. 6 Закону України Про національні меншини в Україні та Договором про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [2].

Для реалізації освітніх потреб румунської національної меншини у Чернівецькій області функціонує на рівні дошкільної освіти близько 60 дошкільних навчальних закладів із румунською мовою виховання, які відвідують орієнтовно 3500 дітей і кількість яких поступово зростає. На рівні шкільної освіти функціонує близько 63 загальноосвітніх навчальних заклади з навчанням українською та румунською мовами, де навчаються орієнтовно 20 000 учнів. Румунською мовою також навчаються студенти вищих навчальних закладів, зокрема педагогічного коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Крім того, румунська мова вивчається і в ЧНУ ім. Ю.Федьковича, де від часу заснування університету функціонує кафедра румунської та класичної філології [3, с. 18].

Забезпечуючи широкі можливості для реалізації прав румунської меншини на освіту рідною мовою у місцях їхнього компактного проживання, вивчення державної мови в освітніх

зкладах перебуває на низькому рівні та є проблемою для повноцінної інтеграції молоді нацменшини в українське суспільство. Саме для подолання цієї проблеми було спрямовано ухвалення у 2017 року Закону України Про освіту, ст. 7 якого викликала ряд непорозумінь у відносинах України із сусідніми державами, зокрема в українсько-румунських. Парламент Румунії затвердив декларацію, де висловлювався протест щодо Закону, а також прохання до тодішнього Президента Петра Порошенка не підписувати, а відправити Закон на доопрацювання. Зазначимо, що Румунія хоч і виявляє невдоволення щодо нього, але відкрита для перемовин, про що свідчила зустріч у січні 2018 тодішнього МЗС України Павла Клімкіна та МЗС Румунії Теодора Мелешкану, де обидві сторони заявили, що готові шукати дипломатичний вихід із ситуації [4].

Незважаючи на ситуацію, яка склалася, становище румунської нацменшини Чернівецької області більш ніж задовільне (на відміну від становища української нацменшини в Румунії), де сповна забезпечуються не тільки освітні потреби, але й культурні, мовні, духовні тощо. Певна річ, що в українсько-румунських стосунках є деякі суперечності щодо забезпечення прав нацменшин, проте обидві сторони відкриті до діалогу та пошуку компромісів.

Література

1. Ministerul Afacerilor Externe. URL: <http://mae.ro/node/1734>.
2. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003#Text.
3. Румунська та молдовська національні меншини в Україні: стан, тенденції та можливості співпраці : зб. наук.-експерт. матеріалів / [Ю.А. Тищенко, А.М. Круглашов, В.О. Бакальчук, С.В. Дубова, Н.В. Нечаєва-Юрійчук] ; за наук. ред. Ю.А. Тищенка. Київ : НІСД, 2019. 112 с.
4. Barbuța S. Președintele Poroșenko promite să modifice Legea educației pe baza concluziilor Comisiei de la Veneția: Libertatea cuvântului, 2017. URL: <http://lyberti.com/presedintele-ucrainean-petro-porosenko-promite-sa-modifice-legea-educatiei-pe-baza-concluziilor-comisiei-de-la-venetia/>.

Атака на демократію: боротьба з фейками в Україні

«В умовах демократії інформація відіграє таку саму роль, як насилля в умовах репресивних режимів».

«Атака на демократію» – так найчастіше називають у розвиненому світі масштабні кампанії з дезінформації, невід’ємною частиною якої є фейки. Саме з розвитком віртуального простору та численними кризами, які характеризуються, з одного боку, браком інформації, а з іншого – її надмірним обсягом. Багато дослідників пов’язують з цим сучасний «розквіт» fake news. Щодо кризових ситуацій як сприятливого середовища поширення fake news влучно висловилися дослідники Е. Тандос, З. Вейлім та Р. Лінг: «Фейкові новини потребують підживлення смутних часів, щоб закріпитися. Соціальні заворушення та розбіжності полегшують нашу готовність вірити новинам, котрі підтверджують нашу ворожнечу» [1, с. 11].

За даними Всеукраїнського соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології у лютому 2019 р. – троє із чотирьох активних користувачів соціальних мереж (77 %) погоджуються, що в них багато дезінформації і фейків [2].

Інформаційне право України сформувалося здебільшого на початку незалежності держави, абсолютно в іншій інформаційній та політичній реальності. Так, за твердженням StopFake, під час президентських та парламентських виборів 2019 р. найбільша кількість дезінформаційних повідомлень з боку РФ стосувалася повного провалу реформ в Україні, тотальної бідності в країні та залежності України від Росії. Основними цілями «election fake news» від РФ є зовнішньополітичний курс України, політика РФ щодо України та міжнародний імідж України. Хибний стереотип – думка, що фейки поширюють лише проросійські ЗМІ. Трапляється, що недостовірну інформацію передруковують і українські сайти. За даними моніторингу Інституту масової інформації в межах

проєкту INFOCRIME, де було проаналізовано новини 23 загальнонаціональних онлайн-медіа, які виходили протягом 7–9 вересня 2020 р., виявлено 150 фейків і ще 461 маніпуляцію [3].

Нині основними борцями з фейками в Україні залишаються громадські організації, які можуть ефективно виявляти, перевіряти та аналізувати правдивість інформації, зокрема у медіа і висловах політиків. Варто наголосити, що вже в березні 2021 р. Міністерство культури та інформаційної політики України планує запустити Центр протидії дезінформації, що допоможе ефективно відпрацьовувати маніпуляції і фейки, які поширює країна-агресор [4].

Отже, задля пошуку нових рішень зі спільної протидії втручанню у виборчий процес ЦВК має активніше долучатися до діалогу із соціальними мережами. Доцільно згично розширити роль ЦВК у протидії впливу дезінформації на виборчий процес. Водночас у рамках такої трансформації потрібно створити Раду соціальних мереж (Social Media Council) як постійно діючий майданчик для діалогу представників держави, громадськості та визначальних соціальних мереж.

Література

1. Фейки як інструмент впливу на вибори: Аналітична доповідь. – Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/fake_news_fin_full_clean.pdf
2. Джерела інформації, медіаграмотність і російська пропаганда: результати всеукраїнського опитування громадської думки (21.03.2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://detector.media/infospace/article/164308/2019-03-21-dzherela-informatsii-mediagramotnist-i-rosiyska-propaganda-rezultaty-vseukrainskogo-opytuvannya-gromadskoi-dumky/>
3. Ядерний удар і магія. Фейки та маніпуляції процвітають в українських медіа (01.10.2020). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/yadernyj-udar-ta-magiya-fejky-ta-manipulyatsiyi-protsvitayut-v-ukrayinskyh-media-i35399>
4. Мінкульт України анонсував запуск центру протидії дезінформації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/minkult-ukrainy-anonsuvav-zapusk-tsentru-protydii-dezinformatsii/a-56626733>

Олександра Охрамович

Науковий керівник – асист. Мінаєва Т.В.

Система іспитів для шеньши у традиційному Китаї

Система відбору державних службовців за допомогою спеціальних іспитів (кецзюй) була невід'ємною складовою функціонування державного апарату традиційного Китаю. Вперше ідея відбору чиновників за результатами іспитів з'явилася в епоху Чжоу (1122–256 рр. до н. е), при династії Східна (Пізня) Хань (25–220 рр.) екзамени стали обов'язковими, при династії Тан (618–907 рр.) вони ввібрали в себе конфуціанські принципи, а остаточно система іспитів сформувалася у період династії Сун (960–1279 рр.). Загалом існувало три ступені державних іспитів, за результатами яких присуджувалися відповідні учені ступені: «видатний талант» (сюцай), «вознесений муж» (цзюйжень) та «той, хто став ученим» (цзіньши) [2, с. 105–107].

Теоретично в таких екзаменах могли брати участь представники всіх категорій населення, окрім «підлого люду» (раби, актори, прислуга тощо). Втім, для селян, дрібних торговців, найманих робітників та деяких інших груп доступ до іспитів був майже закритий, оскільки вони не володіли часом та засобами, аби підготуватися до них [3, с. 229-230]. Претендент на учений ступінь мав описати свою зовнішність, представити інформацію про своїх родичів в трьох поколіннях, біографію, а також рекомендації від одного-двох власників ученого ступеню.

Бажаючі отримати ступінь «сюцай» щорічно з'їжджалися у повітовий центр, де проводився екзамен під наглядом високопосадовців. У спеціально обладнаному приміщенні кожен претендент на ступінь протягом двох-трьох діб мав написати невелику поему про будь-яку подію, яка відбулася в давнину, а також трактат на абстрактну тему. Конкурсний відбір був суворий: ступінь «сюцай» отримували лише 2–3 % претендентів, які отримували право екзаменуватися на другий ступінь – «цзюйжень». Ті, хто успішно проходили два попередні етапи, могли претендувати на право скласти іспит на найвищий ступінь «цзіньши». Останній проводився в столиці раз на два-три роки й екзаменаторами виступали найвищі чиновники та

сам імператор [1, с. 302]. Екзаменаційні роботи писали у традиційному стилі ба гу (восьмичленного твору, з чітко визначеною кількістю ієрогліфів, що складався з восьми розділів), який сформувався в XV ст. і зберігався в Китаї до остаточної ліквідації держаних іспитів в 1905 р. [4, с. 427–428]. Ті, хто отримував найвищу ступінь «цзіньши», могли претендувати на ключові пости в державному апараті Китаю, хто мав лише два ступеня – були кандидатами на другорядні пости в провінціях, але всі без винятку користувалися повагою рідних та знайомих [1, с. 302–303]. Варто зазначити, що учені ступені не передавалися у спадок [3, с. 235].

Щоб унеможливити порушення чи зловживання під час здачі іспитів оприлюднювалися спеціальні правила, яких мав дотримуватися кожен із претендентів. Наприклад, капелюхи та халати мали бути без підкладки, підшва взуття – тонкою, все їстівне – розрізаним на шматки тощо. Перед початком іспиту кандидатів обшукували, аби хтось не проніс із собою мініатюрні книги з класичними творами [4, с. 429–432]. Втім, навіть в таких умовах були присутні різноманітні порушення (підкуп екзаменаторів, продаж екзаменаційних завдань, спроби використання шпаргалок, ухиляння від надання рекомендації або ж надання рекомендацій слабким претендентам тощо) [2, с. 111–112].

Таким чином, система державних іспитів упродовж багатьох століть була одним із важливих джерел кадрового поповнення державного апарату традиційного Китаю.

Література

1. Васильев Л.С. История религий Востока. Мочква, 1998. 432 с.
2. Даньшин А.В. Система государственных экзаменов как источник пополнения чиновничества в традиционном Китае. *Социогуманитарный вестник*. 2012. № 1(8). С. 105-115. URL: https://kemerovorea.ru/upload/file_storage/nauka/izdatelskaya-deyatelnost/1_8_2012.pdf#page=105
3. Непомнин О.Е. История Китая: Эпоха Цин. XVIII – начало XX века. Москва: Восточная литература, 2005. 712 с.
4. Сидихменов В.Я. Китай: страницы прошлого. Смоленск: Русич, 2000. 464 с.

Тадей-Іван Палійчук
Науковий керівник – доц. А. В. Федорук

Гетьманщина в умовах Віленсько-Раднотської системи міжнародних відносин

Середина XVII ст. у Східній Європі була часом складних геополітичних змін, що спонукало Б. Хмельницького до ведення активної зовнішньополітичної діяльності та залучення дипломатії.

На початку 1654 р. Гетьманщина підписала угоду із Московським царем Олексієм Михайловичем про протекторат. У відповідь на цю подію союзники Б. Хмельницького, Кримське ханство, вступили у мирні зносини із Польщею.

У 1655 р. війну Речі Посполитій оголошує Швеція. Така ситуація змусила Польщу розпочати мирні перемовини із Москвою, яка не була зацікавлена в появі нового гегемона в Східноєвропейському регіоні [1, с. 84-85]. 24 жовтня 1656 р. було підписано Віленське перемир'я між Московським царством та Річчю Посполитою, за яким обидві країни зобов'язуються не проводити мирних перемовин із шведами. Цей мирний договір викликав обурення серед козацької старшини, для яких було недопустимим перемир'я із поляками.

Б. Хмельницький був змушений розпочати пошуки нових союзників для боротьби із Річчю Посполитою.

Наслідком загострення геополітичної ситуації у Східній Європі стало підписання Раднотський договір 16 грудня 1656 р. між Швецією та Трансільванією. До даної угоди згодом долучилися Бранденбург, частина литовської еліти на чолі з Богуславом Радзивілом та Гетьманщина. Таким чином було створено широку антипольську коаліцію, яку ряд істориків називали першою спробою поділу Речі Посполитої. У цьому договорі були зацікавлені всі країни, адже відповідно до умов договору, кожна сторона повинна була отримати частину польських земель. Б. Хмельницький мав отримати південно-східні землі Речі Посполитої від Новгород-Сіверського до Батога [2, с. 64].

Військові дії розпочалися в січні 1657 р. Б. Хмельницький відправив 20-тисячний загін козацьких військ на чолі з Антоном Ждановичем на допомогу трансільванському князю Дьорду II Ракоці [3, с. 9-10]. На початку військової кампанії козаки досягли певних успіхів, але через низку чинників похід зазнав поразки.

6 серпня 1657 р. помер Б. Хмельницький, що поставило остаточну крапку на планах Гетьманщини заволодіти частиною польських земель.

Отже, др пол. 50-х рр. XVII ст позначилася змінами в геополітичній ситуації в Східній Європі. Швеція оголосила війну Польщі, змінився баланс сил в регіоні. Б. Хмельницький опинився перед вибором: сконцентрувати свої на війні із поляками, чи направити вектор своєї зовнішньої політики проти Швеції. Після підписання Віленського перемир'я між Річчю Посполитою та Московським царством, козацька еліта прийняла рішення про вступ Гетьманщини в Раднотську коаліцію та поновлення військових дій проти Речі Посполитої.

Література

1. Горобець В. М. Українська зовнішня політика напередодні та в часи війни з Російською державою (1657–1659 рр.) // Істину встановлює суд історії. К.: Наукові студії, 2004. 165 с.
2. Гурбик А. О. Українсько-російські військово-політичні відносини в період Раднотської системи (1656–1657 рр.) // Істину встановлює суд історії. К.: Наукові студії, 2004. С. 56-79
3. Ніколаєва Н. Завершальний етап походу козацьких військ під керівництвом Антона Ждановича в Польщу в 1657 р. // Гілея: науковий вісник. К., 2013.. С. 43-65

Анастасія Пинзару
Науковий керівник – асист. Глібіщук М.В.

Висвітлення причин вступу імперії Романових у Першу світову війну (1914–1918 рр.) в російських шкільних підручниках кінця ХХ ст.

На початку 90-х рр. ХХ ст. тематика Першої світової війни, яка не належала до пріоритетних напрямів дослідження у радянський час, привернула увагу багатьох російських вчених. Їх напрацювання поповнили наукові знання стосовно різних аспектів світової війни 1914–1918 рр., дозволили сформувані нові підходи в оцінках подій, процесів, історичних діячів тієї епохи [2, 9, с. 103].

Зазначимо, що оригінальне трактування причин вступу царської Росії у Першу світову з'явилося в підручнику за авторства В. Островського і О. Уткіна. Ці автори підкреслювали, що причиною участі була боротьба за сфери впливу «в умовах, коли єдиний європейський ринковий і правовий механізм не був створений» [1, 2, с. 115]. В. Островський і О. Уткін визначали цю війну як «другу Вітчизняну» (так її назвали в тогочасній Російській імперії). Вони вказували, що Росія стала жертвою агресії і тому цей конфлікт викликав значне патріотичне піднесення в усіх верствах населення, а імператорська армія проявила себе героїчно. У цьому протистоянні імперія Романових захищала національні інтереси (ліквідацію загрози з боку Німеччини тощо) [3, 12, с.87].

Інші акценти в оцінках були представлені в підручнику А. Данилова і Л. Косуліної. У ньому підкреслювалося, що причини Великої війни 1914–1918 рр. слід шукати у глибокій кризі європейської цивілізації. Російська імперія менше за інші держави потребувала нового розширення територій, «проте, вирішила в загальній європейській метушні поліпшити свої геополітичні позиції: стати господинею проток і оволодіти Константинополем, стати гегемоном на Балканах, об'єднати всі польські землі». [1, 2, с.116].

Також зазначимо, що у виданнях підручника «Історія Росії ХХ ст.», починаючи з 1995 р., повторювалася теза про те, що

царська Росія, яка прагнула грати роль великої світової держави, була «втягнута» у цей конфлікт «мимоволі» [1, 2, с. 116].

У іншому шкільному підручнику за авторства О. Левандовського та Ю. Щетинова, аналізуючи причини участі Російської імперії у війні зазначалося, що «...розпад Балканського союзу означав серйозну дипломатичну поразку», і у противників Росії в особі Болгарії «з'явилася надійна опора в регіоні, який імперія Романових наполегливо прагнула підпорядкувати своєму впливу» [3, 12 с.87].

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що у російських шкільних підручниках кінця ХХ ст. описувалися причини вступу імперії Романових у Велику війну з різних позицій, проте роль жертви агресії інших великих держав, примусовий вступ у цей військовий конфлікт з метою захисту національних інтересів переважали над загарбницькими цілями і геополітичними амбіціями.

Література

1. Ермаков А. Становление концепции истории Первой мировой войны в российских школьных учебниках (1992–1995 гг.) *Ярославский педагогический вестник. Гуманитарные науки*. 2014. № 2. Т. I. С. 113–119.
2. Ермаков А. Первая мировая война в российских школьных учебниках зарубежной истории. *Вестник Вятского государственного университета: научный журнал*. 2014. №9. С.102–109.
3. Огоновская И. Россия в системе международных отношений в годы Первой мировой войны (по материалам школьных учебников отечественной истории XX–XXI вв.) *Вестник Вятского государственного университета: научный журнал*. 2014. №12. С. 86–91.

Український вектор у зовнішній політиці Польщі

Припинення функціонування військово-політичної організації країн соціалістичної співдружності ОВД ознаменував крах біполярної системи міжнародних відносин. Польща опинилася перед проблемою визначення нових зовнішньополітичних пріоритетів. Офіційна Варшава після 1989 року почала активно реалізовувати програму зближення з економічними та євроатлантичними структурами Західної Європи. Проте і східний вектор залишився для Польщі надзвичайно актуальним. Доктринальною підвалиною зовнішньої політики Польщі у цей період виступає так звана концепція Гедройца – Мерошевського, яка виникла у 2-й половині ХХ ст. у середовищі польської діаспори.

Наріжним каменем концепції Гедройца – Мерошевського була ідея відсутності територіальних претензій до своїх сусідів та активна підтримка нових незалежних держав, які постануть на східних кордонах Польщі після розпаду СРСР, а також обмеження неоімперських амбіцій Росії. Це вже становитиме пряму загрозу, безпеці та стабільності Польщі [1].

Одним із найважливіших напрямків цієї політики стала підтримка демократії та активізації євроатлантичних інтеграційних процесів у буферних країнах між Польщею та Російською Федерацією, серед яких ключова роль відводилася саме Україні. Найактивніше така політика проявилася під час головування Польщі в ЄС у другій половині 2011 року. Вона сприяла інтенсифікації діалогу в рамках проведення чергових раундів щодо підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Протягом 2011 року у Європарламенті за сприяння польських представників було створено Комісію з питань підтримки інтеграції України до європейських структур. [3, 4].

Як наслідок, у 2014 році, частково і завдяки зусиллям польської дипломатії, Україна реалізувала одне з найважливіших завдань та пріоритетів, визначених у

національному законодавстві, а саме, встановлення асоційованих відносин з ЄС. Власне це повинно було би сприяти докорінній зміні принципів побудови та розвитку української держави та геополітичної конфігурації на пострадянському просторі. Демократична і проєвропейська Україна покликана була стати гарантією безпеки і стабільності всього східноєвропейського простору, зокрема і Польщі. Політично й економічно незалежна Україна девальвувала б усі зусилля сучасної Росії на відродження подоби Радянського Союзу і реалізації доктрини «русского мира». [2]

Цілком закономірно, що польська дипломатія досить відкрито демонструвала свою зацікавленість у зміцненні незалежності та розвитку добросусідських відносин з Україною. У контексті геополітичного поділу Схід – Захід офіційна Варшава схилилася до того, що його межею є не її східні кордони, а східні кордони України. Своєю чергою це було вигідно нашій державі. Польща об'єктивно повинна стати своєрідним локомотивом європейського вектора розвитку та сполучною ланкою у стосунках України з Європою та Заходом.

Отже, східну політику Польщі загалом можна трактувати як таку, котра була спрямована на створення зони безпеки проти Росії на пострадянському просторі, а водночас як форму регіонального лідерства Речі Посполитої.

Література

1. Аналитические записки. Восточная политика новых членов ЕС. Польша – Украина. Режим доступа : <http://analyticsmz.ru/?p=577>.
2. Геополитическая мотивация вступления Польши в НАТО и ЕС. Режим доступа: <http://www.bygeo.ru/strany/polsha/927-geopoliticheskaya-motivaciya-vstupleniya-polshi-v-nato-i-es.html>.
3. Кучинская М. Восточная политика Польши. Польское руководство смотрит на восточную политику через тезис о необходимости её «европеизации». Режим доступа : www.riss.ru/analitika/2492-vostochnaya-politika-
4. Неменский О. Восточная политика Польши после победы Бронислава Коморовского. Режим доступа : <http://www.contrlv.ru/common/3622/>

Вплив глобалізації на французьку мову

Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція капіталу, людських та виробничих ресурсів в масштабах усієї планети, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Але в той же час не варто забувати про вплив глобалізації і на мову. У світі існує приблизно 6500 різних мов, і лиш 11 з них припадає на більшу частину населення світу. Це призводить до того, що нині кожні два тижні зникає одна мова. Мови постійно розвиваються, змінюються і змішуються одна з одною, а іноді вони також породжують нові мови.

Французька мова є нащадком латині з деяким впливом кельтських і германських мов, але на сьогоднішній день сучасна французька змінюється під впливом англійської. Особливим прикладом такого впливу є реклама, саме в рекламі ми бачимо багато англійських або видозмінених французьких слів. Наприклад, загальнозживаними англійськими словами є: *bestof, junior, kit, light, oil-free, pack, pocket, senior, spray, stick, twist-off, waterproof, cool, zip* [1, с.37] В рекламах для автомобілістів зазвичай вживають такі слова: *anti-lock braking system, (ABS); acceleration slip regulation, (ASR); all wheel drive, (AWD); electronic brake distribution, (EBD); electronic stability program, (ESP); global positioning system, (GPS); hybrid synergy drive, (HSD); keyless entry security system, (KESSY); traffic message channel, (TMC); vehicle stability control, (VSC)* [1, с.60]. Прикладом видозмінення французьких слів можуть бути назви сайтів, наприклад, *www.aboshop.prima.fr* (де *abo* походить від французького слова *abonnement*, а *shop* від англійського слова *shopping*) [1, с.55].

Вплив англійської мови на французьку рекламу економічно вигідний, але це все-таки значний вплив на мову. Крім того, глобалізаційний вплив дібрався і до освіти. Варто зазначити, що в освітніх закладах Франції дедалі більше з'являються переліки спеціальностей суто англійською мовою, а використання таких

слів як: *forexample, boss, brief, hi-tech, leader, leadership, planning* [2], у навчальній програмі стало нормою і не потребує перекладу. Також варто не забувати про те, що нині у французьких університетах щоразу більше використовується англійська мова для навчального процесу, оскільки це приваблює увагу іноземних студентів та допомагає французьким студентам не виїжджати за кордон. (*English is the language for international teaching. English allows students to be able to come from any place in the world and for our students – the French ones – to go everywhere*) [3] – саме під таким лозунгом дана інновація навчальної програми була пояснена.

Головний індикатор впливу англійської мови на французьку – це молодіжний сленг *franglais* [4], який має на увазі злиття французьких та англійських слів. Звідси ми розуміємо, що вплив глобалізації на французьку мову доволі помітний. Але французи дуже люблять і поважають свою мову, оскільки вважають її спадщиною своєї культури. Ось чому у Франції було створено багато законів і організацій задля охорони та збереження чистоти мови.

Французька мова та культура становлять значну частину французької економіки, але використання англійської мови, очевидно суперечливе, але дуже успішно просуває інші мови та культури до глобального масштабу. Звичайно, законодавство намагається контролювати все це, що майже неможливо, навіть при найсуворіших законах Франції. Надзвичайні зусилля зберегти рідну мову є і завжди будуть випробуванням для французької нації.

Література

1. Elizabeth Martin. Language-Mixing in French Print Advertising. – Journal of Creative Communications, 2008.
2. ESCE International Business School. – 2nd Cycle, Spécialisations. - 2014 web.24 Apr.2015. <http://www.esce.fr/ecole-commerce/programme>.
3. Radio France Internationale. French MPs Vote Bill for Lectures in English at French Universities. – RFI English.
4. Étiemble R. Parlez-vous franglais? – Paris, 1991.

Ставлення Гітлера до Австрії

Як відомо, за походженням Гітлер був австрійцем, проте свою політичну кар'єру зробив у Німеччині, а через п'ять років після приходу до влади здійснив аншлюс Австрії. Постає питання, яким же було його особисте ставлення до своєї батьківщини?

Ще навчаючись у Лінці, Гітлер мав намір присвятити себе мистецтву – стати художником або принаймні архітектором, однак вже з шістнадцяти років захопився й політикою. Він потрапив під великий вплив радикальних німецьких націоналістів-пангерманців, які, будучи ворогами держави Габсбургів та будь-яких форм австрійської ідентичності, виступали за приєднання німецької Австрії до Німецької імперії. Тому вже тоді, тобто до Першої світової війни, Гітлер виявився насиченим палкою ненавистю до Габсбурзької монархії і до всіх ненімецьких народностей багатонаціональної Австро-Угорщини та водночас настільки ж палкою любов'ю до всього німецького. У шістнадцять років Гітлер став тим, ким залишався все життя – фанатичним німецьким націоналістом [1, с. 24, 33-34].

Можна припустити, що на формуванні саме таких поглядів, у першу чергу, позначилися його особисті невдачі у Відні, які він пояснював несприятливою до талановитих людей (до яких, без сумніву, відносив і себе) й бюрократично-задушливою атмосферою австрійського суспільства. Одному з своїх сусідів по гуртожитку він казав: «Тут тільки й знають, що душити таланти через заздрощі та бюрократизм. Варто з'явитися новому таланту, як австрійська адміністративна цвіль тут же його задушить. Обдарованій людині в Австрії чинять перешкоди, вганяють в нужду. Всі австрійські генії, всі винахідники удостоювалися визнання лише за кордоном, там їх поважали і цінували. А в Австрії - всіх цікавлять тільки зв'язки і шляхетність походження»[2, с. 10]. Відповідно в нього формується переконання, що кар'єру можна зробити лише в расово чистому місті й вочевидь не в Австрії.

Особливо в ній Гітлеру не подобалася багатонаціональність. У своїй сумнозвісній книзі «Майн Кампф» він зазначав: «Поступово в мені наростало внутрішнє неприйняття держави Габсбургів ... конгломерату різних етнічних рас, які заповнили столицю ... Все це пробудило в мені пекуче бажання відправитися нарешті туди, куди з самого дитинства мене вабили таємні устремління і прихована любов» [3, с. 134-136]. Тому 25 травня 1913 р. Гітлер відправляється до Мюнхена, про який зазначав: «Німецьке місто! Зовсім не схоже на Відень! Мені робилося погано при одній тільки згадці про цей расовий Вавилон» [3, с. 138].

З початком Першої світової війни, Гітлер 3 серпня 1914 р. записався добровольцем саме до німецької армії. Цей вчинок він пояснював таким чином: «Я покинув Австрію в першу чергу з політичних причин; само собою зрозуміло, що тепер, коли почалася боротьба, я тим більше повинен був діяти відповідно до своїх переконань! Я не хотів воювати за державу Габсбургів, був готовий померти за свій народ і за імперію, що його уособлює» [3, с. 179].

Прикметно, що й після закінчення війни Гітлер розглядав вже навіть моноетнічну Австрію як невідповідне місце для своєї політичної діяльності. Підтвердженням цього є той факт, що після невдалого «пивного путчу» в Мюнхені 9 листопада 1923 р. він потрапляє до в'язниці, і йому, як злочинцеві-іноземцю, загрожувала примусова висилка до Австрії. Тому, щоб уникнути цього, Гітлер після звільнення, подає 7 квітня 1925 р. прохання про вихід з австрійського громадянства, що й незабаром сталося. Так він став особою без громадянства [1, с. 156].

Отже, констатуємо, що цілий ряд факторів зумовив ставлення Гітлера до Австрії, проте ймовірно, якби його талант художника признали, то історія могла б скластися зовсім по іншому.

Література

1. Ширер У. Взлет и падение Третьего Рейха. Москва: АСТ, 2015. 1216 с.
2. (Anonymus), Můj přítel Hitle. Moravský ilustrovaný zpravodaj, 1935, Nr. 40. S. 10-11.
3. Hitler A. Mein Kampf. München: F. Eher Nachf., 851.-855.

Богдана Садомська
Науковий керівник – доц. Макух-Федоркова І.І.

Нормативно-правові основи формування кіберполітики США в період президенства Барака Обами

«Бізнес, урядова робота та національна оборона зазнали змін. Тепер ця діяльність спирається на мережну інфраструктуру інформаційних технологій, котра називається кіберпростором», – так починається фундаментальний документ щодо кіберполітики США, затверджений у 2003 р. Джорджем Бушем-молодшим. Національна стратегія безпечного кіберпростору зацентрувала увагу на галузевих стратегічних завданнях та національних пріоритетах [1, с. 1]

Проте значний прорив у формуванні кібергігієни Сполучені Штати здійснили за адміністрації Барака Обами, який ще у своїй передвиборчій кампанії наголошував на кібернетичних загрозах як основних викликах для національної безпеки поряд з ядерними та біологічними.

Новообраний очільник держави зразу ж доручив Раді нацбезпеки проаналізувати стан захищеності ІКТ, яка констатувала неготовність відомчих установ протистояти кіберзагрозам. Реакцією стало створення при Білому домі спеціалізованого органу під керівництвом Координатора з кібербезпеки, а згодом ще двох установ для централізованого контролю за реалізацією кіберполітики – Військового командування щодо забезпечення кібербезпеки у складі Пентагону та Центру інтеграції національної кібербезпеки і комунікацій.

Пізніше, в 2010 р. вийшла Стратегія національної безпеки, котра декларувала розробку норм поведінки державних акторів у кіберпросторі, вдосконалення законодавства у галузі захисту даних та реагуванні на кіберінциденти. А вже в травні 2011 р., приуроченого до Паризького саміту G-8, з'явилася «Міжнародна стратегія для кіберпростору», котра стратегічним ресурсом держави вперше визначила інформаційний потенціал.

Вже за два місяці вийшла Стратегія міноборони для операцій у кіберпросторі, яка конкретизувала посилення його впливу на економічну та політичну складову державного сектору, а також на приватне життя громадян. Наступним кроком у розбудові кібергігієни Штатів стала Президентська політична директива 20 від 2012 р., (PPD-20), у якій йшлося про наступальні операції з кібернаслідками та потребу формування списку потенційних іноземних цілей для кібератак. В даному контексті під «наступальними операціями» мається на увазі активність США в американському кіберпросторі з ймовірними наслідками для інших держав, яка не є захистом державних мереж, кіберозвідкою чи розслідуванням злочинів.[2, с.3]

У 2015 р. світ побачила нова Кіберстратегія міністерства оборони США, котра проголосила формування трьох підрозділів виконання кібероперацій – захисних, оборонних та бойових. Документ знову ж таки продемонстрував американську позицію готовності до кібернаступу та деталізував структуру і порядок проведення операцій.

Тож за дві президентські каденції Барака Обама Америка здійснила чималий прогрес у формуванні кіберполітики та зміцненні кіберпотенціалу. Зокрема, у нормативно-правовому галузевому забезпеченні, що прослідковується у прийнятті: Стратегії національної безпеки (2010 та 2015), Міжнародної стратегії кібербезпеки (2011), Стратегії Міноборони для операцій в кіберпросторі (2011), Президентська політична директива (2012), Кіберстратегія міністерства оборони США (2015). Кожен з документів фактично базувався на нормах Стратегії Буша 2003 р., однак саме під керівництвом Обама Америка зініціювала та запровадила міжнародне кіберспівробітництво та відкрито проголосила готовність до наступальних операцій.

Література

1. National Strategy to Secure Cyberspace, 2003.URL: https://usc-cert.cisa.gov/sites/default/files/publications/cyberspace_strategy.pdf
2. Presidential policy directive/PPD-20, 2012. URL: <https://fas.org/irp/offdocs/ppd/ppd-20.pdf>

Надія Сарафінчан
Наук.керівник – доц. ГереговаС.В.

Митрополича резиденція у Чернівцях: до 10-ї річниці включення до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

2021 рік є знаменним в історії України: держава відзначатиме 30-річчя проголошення власної Незалежності та 25-річчя Конституції України. Символічно, що десять років тому: 28 червня 2011 року Резиденція митрополитів Буковини і Далмації (нині – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) була включена до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. З того часу, Університет – єдиний в Україні й один серед шести у світі – виконує подвійну функцію: освітня і наукова інституція та пам'ятка всесвітнього значення. Університет усвідомлює, яку велику відповідальність взяв на себе за охорону і збереження Резиденції.

Нині Резиденція – не просто пам'ятка ЮНЕСКО! Тут уміло поєднуються нові функції своєрідної лабораторії зародження та втілення у життя ідей тисяч студентів і викладачів з підвищенням вимог до рівня освітнього процесу, якості наукових досліджень, розширення міжнародного співробітництва.

Новий статус зумовив створення в Університеті у 2012 р. Центру управління об'єктом ЮНЕСКО, до складу якого увійшло п'ять відповідних відділів [1, с. 6]. На нього покладено здійснення функцій відповідного організаційного забезпечення належної охорони і збереження об'єкта ЮНЕСКО відповідно до міжнародно-правових засад у зазначеній галузі.

Враховуючи потребу у підготовці відповідних фахівців, у 2018 році в університеті заснована кафедра архітектури і збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО під керівництвом доктора архітектури, професора Ірини Коротун. Крім цього, у співпраці з Фондацією Йозефа, Марії і Зденки Главкових (Прага, Чехія) був створений і активно діє «Центр історико-культурної спадщини імені Йозефа Главки», який відіграє вагомий роль у популяризації понад 150 главківських шедеврів, спроектованих у різних країнах світу.

Не менш важливою є наукова складова: захищено дві дисертації з проблематики ЮНЕСКО, зокрема кандидатська «Політико-правові механізми формування і збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні» (Юліана Баланюк) та докторська «Архітектурно-містобудівні основи створення буферних зон об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» (Ірина Коротун).

Як відомо, одним із суттєвих зауважень під час включення Резиденції до Списку ЮНЕСКО була відсутність на її території сучасної туристичної інфраструктури, що відповідала б міжнародним стандартам (тим більше, що місця для її створення цілком достатньо). Тим більше, господарський двір на території Резиденції давно потребував реконструкції.

Після розробки проектної документації та її погодження в Міністерстві культури і інформаційної політики України, Університет отримав дозвіл на проведення підготовчих робіт (знесення непридатних для використання сараїв і складів, збудованих у 70-ті рр. ХХ ст.). Т.ч., до 145-річчя від дня заснування Університету співробітники, студенти і чернівчани побачили «нове обличчя» колишнього господарського двору.

Університет робить усе можливе задля продовження розпочатого і завершення другого етапу робіт – власне реставраційних, і звертається до усіх небайдужих з проханням підтримки у справі збереження і примноження величі й краси неперевершеного архітектурного шедевру – перлини не лише України, а й світового співтовариства.

Література

1. Кукурудз В. Говорити про збереження об'єкта ЮНЕСКО на законодавчому рівні: [зібрання в Червоній залі ЧНУ з нагоди 40-річчя Гаазької конвенції] / В. Кукурудз // Чернівці. 2012. 29 листоп.(№48). С.6.
2. Марусик Т. Архітектурне диво Чернівців = Architectural miracle of Chernivtsi / Тамара Марусик, Ірина Коротун. Чернівці: Букрек, 2019. 323 с.

Ангеліна Семенюк

Науковий керівник – доц. Цікул І. В.

Роль нових медіа у конструюванні зовнішньополітичного іміджу держави

В умовах складної зовнішньополітичної ситуації проблеми формування привабливого зовнішньополітичного іміджу держави за допомогою сучасних інформаційних технологій набувають особливої актуальності. Формування іміджу держави в глобальному інформаційному просторі зумовлюють як зовнішні, так і внутрішні виклики.

Імідж країни – це знакова модель, яка опосередковує уявлення про національно-державну спільність та її членів через доступні для повсякденної свідомості поняття і судження. Зовнішній імідж держави орієнтований на уявлення про неї, котрі склалися за межами національного культурного середовища. Внутрішній імідж будується на самооцінці, але доповнюється проєкцією внутрішнього сприйняття за межі національно-державної спільності (що ми хочемо і вважаємо за потрібне розповісти про себе іншим) [1, с. 130]

Як відомо, зовнішньополітичний імідж держави конструюється не за один рік, а формується десятиліттями та навіть століттями. Процес його конструювання є цілеспрямований і послідовний. Стрижнем зовнішньополітичного іміджу є стереотип, а основним орієнтиром виступає іміджева стратегія держави.

До початку 2000-х рр. значний вплив на соціально-політичні процеси, від національного і до міжнародного рівня, справляли традиційні медіа: телебачення, радіо та друковані видання. Наприкінці ХХ століття внаслідок розвитку інформаційних технологій з'явилися нові засоби комунікації, які створили можливості для швидкої передачі та отримання необхідної інформації, так звані нові медіа (інтернет-видання, блоги, мікроблоги, соціальні мережі). Основними характерними особливостями нових медіа, на думку В. Кросбі, виступають інтерактивність, оперативність та можливість зворотного зв'язку [4].

Нові медіа з кожним днем стають щораз потужнішим інструментом впливу порівняно з традиційними медіа. Проаналізувавши наукову літературу, можна констатувати, що даний термін лише входить в політологічний обіг і єдиний підхід до визначення даного поняття у науковому дискурсі поки що не сформувався.

Основоположником визначення нових медіа є американський дослідник Р. Ньюман. На думку науковця, нові медіа – це «новий формат існування засобів масової інформації, постійно доступних на цифрових пристроях і які передбачають активну участь користувачів у створенні та розповсюдженні контенту» [5].

З урахуванням вищезазначеного, очевидно, що нові медіа та їх роль у формуванні зовнішньополітичного іміджу держави можуть бути досліджені в рамках різних наукових підходів. На основі ідеї німецького дослідника, прихильника системного підходу Н. Лумана, нові медіа можна вивчати як засіб управління комплексними системами, що сприяє поліпшенню суспільних відносин [2]. Розглядаючи нові медіа з позиції структурно-функціонального підходу американських учених Т. Парсонса та Г. Алмонда, зазначимо, що вони характеризуються наявністю структури, яка виконує чимало функцій, основними з яких є функції агрегації та артикуляції внутрішньої і зовнішньої політики [3, с. 189]. Зауважимо, що аналіз нових медіа з позицій даних підходів не враховує їх мережевої структури і, як наслідок, не береться до уваги складність управління контентом.

Література

1. Гнатюк О. Л. Основные теории коммуникации: учебное пособие. М. : КНОРУС, 2010. 256 с.
2. Луман Н. Невероятность коммуникации. Аналитический портал «Гуманитарные технологии». URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/expertize/2972>
3. Парсонс Т. О структуре социального действия. М.: Академический Проект, 2000. 880 с.
4. Crosbie V. What is New Media? URL: www.sociology.org.uk/as4mm3a.doc
5. Neuman W. Russell The Internet and four dimensions of citizenship. URL: http://www.wrneuman.com/nav_pub.html

Карина Сербез

Науковий керівник – проф. Бурдяк В. І.

Сучасна політична культура державного службовця

На сучасному етапі розвитку незалежної української держави постають важливі питання формування мотивації політичної поведінки керівних кадрів, державних службовців, політиків різних рівнів. Ця поведінка вимагає оволодіння цими суб'єктами певних характерних рис. Наприклад, високий професіоналізм, політичні цінності, інтереси, традиції, мотиви, потреби та вольові якості особистості. Тривалий час в Україні не було чіткої і продуманої програми дій щодо підготовки керівних кадрів – представників владної управлінської еліти, спроможної забезпечити добробут країни, подолати економічну, соціальну і політичну кризи, вивести країну на євроінтеграційний шлях розвитку. Це породило ситуацію певної невизначеності, що не сприяло формуванню спільних соціальних цінностей та соціальної консолідації у форматі «Українська держава – керівні кадри державного управління – українське суспільство», оскільки старі цінності (соціальна однорідність, соціальна рівність, колективізм тощо) припинили існувати, а нові (свобода, рівність можливостей, справедливість) ще не сформовані у свідомості людей.

Польський соціолог та політолог Вятр Єжи поділяв буржуазно-демократичну політичну культуру на консервативно-ліберальну та ліберально-демократичну. Нині в Україні, на наш погляд, домінує консервативно-ліберальна культура з більшим ухилом до консервативності, яка проявляється серед більшості номенклатури державної служби. Політична свідомість цих службовців наскрізь «рутинна», сформована ще соціалістичними підходами в СРСР. Їх політична свідомість створила такі ж і політичні цінності, що призвели до деградації нашої державної служби.

Значного поширення в Україні набув також зовсім інший тип політичної культури – патріархальної. Визначення патріархальної політичної культури сформулювали американські вчені-політологи Г. Алмонд і С. Верба. Цей тип культури

зорієнтований на локальні цінності (клану, племені, роду) і має форму місцевого патріотизму, поваги до сім'ї, це ж стосується явища корупції та появу політичної «клановості» [1].

Нині українське суспільство ставить вимоги до державних службовців як до політико-адміністративної еліти нації щодо переосмислення власних політичних цінностей і традицій, формування нових, спрямованих на демократичний розвиток України. Втім, ще часто мотиви політичної поведінки залежать від власної користі і є нездоланною рисою людської природи. Корисливість політиків, зловживання ними владою, особливо в неприхованих формах, спонукають до втрати інтересу до політики пересічних громадян та зниження їх політичної активності, викликають девальвацію основних цінностей та ідеалів, відхід політичних лідерів від передвиборчих програм, маніпулювання громадською думкою, поширення корупції тощо [3].

Ліберально-демократичний тип політичної культури має інші основні цінності і зразки поведінки, поєднується з очікуванням соціальних реформ, які здійснює держава. Політична культура цього типу поширена в розвинених державах світу й Європи.

Отже, ставши на шлях європейської інтеграції, державним службовцям України необхідно підтримувати європейські цінності, поступово переходити до традицій ліберально-демократичної політичної культури, розвивати ліберальну політичну свідомість, політичні цінності, поведінку тощо [2]. Одне з важливих завдань сучасної політико-адміністративної еліти України – навчитися самостійно ухвалювати рішення та виконувати їх постійно розвивати свою особистість і відмовитись від принципів радянських еліт.

Література

1. *Вягр С.* Типологія політичної культури. URL: [http:// www.info-library.com.ua/books-text-6455.html](http://www.info-library.com.ua/books-text-6455.html)
2. *Толочко О.Л.* Політична культура в українському суспільстві: стан та перспективи її демократизації на шляху до ЄС. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej5/txts/07toldse.htm>
3. *Фесенко В.* Особливості та тенденції розвитку політичної культури в українському суспільстві. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/fesenko/5ab61e2b1e0ad/>

Ірина Сушинська

Науковий керівник – асист. Калініченко В.А.

Характеристика франкських королів у праці Григорія Турського «Historia Francorum»

У 481 р. н.е. королем франків став Хлодвіг з роду Меровінгів. За часів свого правління він проводив активну зовнішню політику та завоював значні території. Хлодвіг розумів, що мав хороший шанс об'єднати мешканців завойованих земель за допомогою релігії, тому в 498 р. він прийняв християнство. Саме утвердження християнства як офіційної релігії дало можливість християнам та Церкві як інституту не боятися переслідування і вільно поширювати своє віровчення на території всього королівства [2, с. 133–136].

Важливий поштовх це дало й для написання писемних трактатів. Одним з найвизначніших творів цього періоду є «Historia Francorum» Григорія, єпископа з м. Тур, що написав хроніку про події, які відбувалися у Франкському королівстві від його заснування і до 594 р. Ця праця є важливим джерелом з історії Франції періоду Меровінгів [2, с. 133; 3, с. 92–96].

У своєму творі Григорій Турський дає характеристику таким королям як: Хлодвіг (481–511 pp.), Хлотар (511–561 pp.), Харіберт (561–567 pp.), Гунтрамн (561–592 pp.), Сігіберт (561–575 pp.), Хільперік (567–584 pp.). Природно свою характеристику королів Григорій починає з творця Франкського королівства – Хлодвіга. При змалюванні образу цього короля автор дотримувався усталеної на той час усної народнописемної традиції. Розповідь про народження Хлодвіга Григорій Турський починає епічної фразою: «Хлодвіг був великим і могутнім воїном» [1, Кн. II], що вже зумовлювало майбутню славу Хлодвіга. У наступних розповідях Хлодвіг постає як сильна, вольова особистість. Він використовує будь які засоби для досягнення своєї мети – творення Франкської держави і встановлення одноосібної влади [1, Кн. II]. Іншими яскравими образами меровінгських королів є король Хлотар, який тимчасово об'єднав під своєю владою Франкське королівство після смерті своїх братів, і його сини – королі Харіберт, Гунтрамн, Сігіберт і Хільперік. Їх дії характеризуються

докладніше, Григорій Турський розкриває їхні стосунки один з одним, з наблизеними і підданими, а також з церквою. Іноді навіть прослідковується оцінка того чи іншого короля: наприклад, Хлотаря Григорій називає розпусним, Сігіберта – безстрашним і сердечним. Необхідно також відзначити, що образи королів Сігіберта і Хільперіка контрастують: перший змальовується автором позитивно, другий – негативно. Король Сігіберт, покровитель Григорія Турського, безстрашний, сміливий, спритний. Він двічі бився з гуннами, що вторглися в Галлію. У першій битві Сігіберт виявився переможцем, у другій – потрапив в полон, але зумів укласти з гуннами вигідний мир. Підкупив дарами тих, кого він не зміг здолати хоробрістю в битві. Безстрашність Сігіберта розкрито і в оповіді про те, як він приборкав зарейнські племена, незадоволені тим, що він не повів їх проти Хільперіка. Гідність Сігіберта підкреслюється в оповіданні про його одруження. В дружини він взяв Брунгільду, дочку вестготського короля, в той час як брати його вибирали собі «в дружини негідних себе жінок» і одружувалися навіть на служницях. Негативно зображується Григорієм Турським король Хільперік, якого він називає «Нерон і Ірод нашого часу» [1, Кн. VI; 3, с. 92-96].

Отже, ми бачимо, що Григорій Турський проявив себе як справжній історик, оскільки характеристика королів, яку він дає, є неупередженою. Навіть той негативний образ короля Хільперіка, який він надав, розкритий з позиції історичного твору, а не художньої літератури.

Література

1. Григорий Турский. История франков. Москва: Наука, 1987. 464 с. – Режим доступу: http://www.krotov.info/acts/06/turskiy/grig_00.html
2. Міщук І.С. Стиль та особливості викладу історичного матеріалу в праці Григорія Турського «Historia Francorum». *Гілея*. 2019. Вип. 143 (1). С. 133–136.
3. Огорокова В.В. Характеристика франкських королів в «Історії франків» Григорія Турського. *Історіосфера: матеріали Тринадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Ушинського*, [6-7 квіт. 2018 р. Одеса: [ПНПУ імені К. Д. Ушинського], 2018. С. 92–96.
- 4.

Марія-Богдана Ташук
Науковий керівник – доц. Піддубний І.А.

Війна за незалежність 1877–1878 рр. та умови визнання незалежності Румунії

Східна криза 1875 р., попри появу умов для отримання незалежності Румунією, не стала підставою для приєднання правлячих кіл країни до антиосманського руху. На той час Румунія була на становищі привілейованої провінції. Становище країни змінилося після падіння Французької імперії, глава якої посприяв приходу на румунський престол князя Кароля, хоча цей прихід вважали більше бажанням Берліна. Разом з тим з 1874 р. мали місце наміри Франца Йосипа I зміцнити позиції Австро-Угорщини на Балканах. Того ж року Кароль шукав можливості порозумітися з Російською імперією, сподіваючись також на одруження з великою княжною [2, с. 600, 603, 606].

Антиосманський рух відбувався в умовах, коли в Європі все більший вплив займала Німеччина, тому Румунія опинилася перед вибором дій [2, с. 615]. Нейтралітет Румунії вважався західними державами гарантією збереження на Балканах *status quo*. З боку князя Кароля висувалися ідеї необхідності визнання великими державами незалежності та повного нейтралітету Румунії, що в майбутньому конфлікті між Російською імперією та Османською Портою усувало можливість проходження російських військ через румунську територію. Зміна уряду консерваторів урядом коаліції особливо не змінило прихильної позиції до нейтралітету, але вже восени 1876 р. уряд Румунії зробив перші кроки до зближення з Російською імперією. Переговори з російською стороною та відмова підтримки нейтралітету Румунії західними державами в умовах російсько-турецької війни перетворювали країну у залежну від Османської Порти провінцію [1, с. 47–53].

Бажання турецької сторони позбавити Румунію статусу автономної держави та заміни його більшою васальною залежністю підштовхнуло уряд Румунії до негайного підписання політичної та військової конвенції з Російською імперією. Навесні 1877 р. правлячі кола Румунії розраховували

на допомогу російської сторони в здобутті незалежності, що дозволило 4 квітня 1877 р. підписати конвенції. Після оголошення війни Росією 12 квітня 1877 р. це дало підстави для вступу російських військ на румунську територію.

Російська сторона не бажала на початку використовувати допомогу румунської армії, однак все ж погодилася на таку. В бойових діях на початок травня 1877 р. в діючій армії Румунії нараховували 50 тис. чол. першої лінії. З боку Російської імперії армії було надано допомогу озброєнням та коштами. Паралельно в парламенті Румунії обговорювалося питання проголошення незалежності. 9 травня 1877 р. обидві палати парламенту Румунії послідовно прийняли резолюцію щодо повної незалежності князівства [1, с. 57].

Просування російських військ після форсування р. Дунай було зупинено військами під командуванням Осман паші під фортецею Плевна. Під час штурмів російські і румунські війська зазнали значних втрат. Спільні дії, в яких як командувач брав участь і князь Кароль, не гарантували участі румунської сторони, як турецького васала, в переговорах росіян і турків про мир [2, с. 622–624].

19 лютого 1878 р. (ст.ст.) при підписанні прелімінарного мирного договору в Сан–Стефано були оговорені умови повної державної самостійності Румунії. При підписанні угод Російська імперія отримувала Північну Добруджу та острови дельти Дунаю, що створило умови для обміну Північної Добруджі на Південну Бессарабію. Берлінський конгрес 1878 р. підтвердив право Румунії на отримання незалежності. Рішення конгресу визнавалися країнами, що його підписали до початку 1880 р. [1, с. 62–64].

Література

1. Очерки политической истории Румынии (1859–1944) /ред. кол. И.И.Минц и др. Кишинев: Штиинца, 1985. 480 с.
2. Iorga N. Istoria universală. Cursul universitar, 1933-1936 /Editiie îngrijită și prefață de I.Oprișan. București: Editura Saeculum I.O., 2014. 663 p.

Деякі особливості перекладу англomовних історичних наукових текстів

Процес перекладу англomовних історичних текстів має багато ознак і закономірностей. Галузеві тексти зазвичай включають лексико-граматичні особливості, вони насичені термінами та спеціальною лексикою. Через це текст перекладу повинен передавати точний зміст оригіналу, містити загальноприйнятну в мові перекладу термінологію й відповідати нормам історично-наукової літератури, переклад якої здійснюється. Переклад повинен бути здійсненим якісно, адже помилки можуть призвести до непорозумінь і конфліктів.

Через особливості перекладу потрібно усвідомлювати методику, способи та прийоми перекладу відповідних англomовних історичних наукових текстів, адже їх розвиток важливий для вивчення специфіки функціонування та перекладу історичної термінології.

Для доцільного перекладу потрібно використовувати різні види перетворень, щоб досягти відповідного значення. У даному матеріалі йтиметься про деякі лексичні перетворення, а саме про логічний розвиток поняття (*logical development of the notion*), опускання (*omission*), додавання (*insertion*) та лексичні запозичення (*direct borrowings*). Саме такі лексичні перетворення за нашим спостереженням характерні для історичних наукових текстів. Матеріалом для аналізу слугувала стаття «Німецьке населення Буковини під час правління династії Габсбургів: поселення, міжетнічна взаємодія та спадщина» С. Веліш. [1].

Логічний розвиток поняття полягає у використанні контекстуальних відповідностей замість словникових, як логічного результату розвитку їх поняття.

Наприклад: *Its excellent reviews of musical and dramatic events worked as a positive leaven in upgrading theatrical productions.* – Її чудові рецензії на музичні та драматичні події позитивно впливали на модернізацію театральних постановок.

Опускання (вилучення) використовується тоді, коли деякі елементи висловлювання через надлишковість або через їх незначене значення опускаються.

Наприклад: *At the other end of the life-cycle, as his days were drawing to a close, the Bukovinaer remained in the bosom of his family rather than committed to the professional but impersonal care of a hospital or nursing home.* – *Із наближенням останніх днів життя* за буковинцем доглядала його сім'я, а не професійні працівники в лікарні чи в будинку престарілих.

Додавання застосовується у тексті перекладу заради кращого розуміння певного слова чи цілого речення.

Наприклад: *...elaborate passion plays and resurrection celebrations.* – «...розробляти драматичні постанови про страждання Христа та святкувати його воскресіння».

Мова збагачується не лише завдяки розвитку багатозначності слів і постійному творенню нових лексем, а й за рахунок запозичень. Лексичні запозичення – характерна ознака наукових текстів.

Наприклад: *...it failed to promote Austrianism to counterbalance a growing nationalism;* – «...він не зміг просувати політику австріанізму, щоб урівноважити зростаючий націоналізм».

Отже, для доцільного перекладу англомовних історичних наукових текстів українською мовою потрібно правильно аналізувати, визначати семантико-прагматичні, граматичні труднощі перекладу та використовувати певні перекладацькі трансформації.

Література

1. Sophie W. A. The Bukovina-Germans During the Habsburg Period: Settlement, Ethnic Interaction, Contributions / Welsch Sophie // Immigrants & Minorities / Welsch Sophie., 2010. – (Routledge). – С. 73–106. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/>

Іригаційне господарство Стародавнього Єгипту

Основою економічного життя стародавніх єгиптян було сільськогосподарське виробництво, передусім іригаційне землеробство. Ефективність якого залишалася високою навіть у періоди політичного занепаду держави. Іригаційне землеробство переважало у Верхньому Єгипті, родючі землі якого використовувалися для розвитку зернового господарства, землі ж Дельти, відвоєвані у боліт, більше підходили для пасовищ. Об'єднання країни в єдину державу посприяло будівництву та експлуатації іригаційної мережі, створювати яку населення почало ще в Додинастичну добу, а завершило вже в епоху Середнього Царства.

Єгипетська іригаційна система, була не схожа на месопотамську. Якщо в долині рік-близнюків система каналів і дамб мала передусім дренажне призначення, то в долині Нілу склалася проста й надійна басейнова система іригації, покликана якомога довше, впродовж усього посівного періоду, затримати воду на полях. Будувати й експлуатувати таку систему штучного зрошення землі можна було лише злагодженими зусиллями всіх номів, що вплинуло на політичну організацію староегипетського суспільства [1, с. 50].

Споруджувати саме басейнову систему іригації єгиптян спонукав рельєф Нільської долини. Скориставшись особливістю рельєфу цієї долини, єгиптяни поділили її повздовжніми та поперечними греблями і дамбами на більші й менші басейни, через що вона зовні стала схожою на гігантську шахову дошку.

Переваги даної системи були наступними. По-перше, вода у Нільській долині стояла в каналах лише під час повені, упродовж 6–9 тижнів, решту часу вони залишалися сухими. А за каналами у Месопотамії доводилося наглядати протягом усього року. По-друге, після осідання мулу паводкову воду відводили назад у річку, що давало змогу підживити ґрунт, оберігаючи його від засолювання. По-третє, наявної вологи впродовж двох місяців цілком вистачало для проростання й дозрівання

зернових культур. Тому тиск на природу був меншим, ніж у системі іригації в Месопотамії.

Майже кожен єгипетський фараон приділяв увагу іригаційному будівництву у своїй країні. Проте, найграндіозніші іригаційні роботи було здійснено в епоху Середнього Царства на території Фаюмського оазису, а також у часи царювання Рамзеса II – у Дельті.

Ще у IV тис. до н.е. єгиптяни винайшли ніломір, який допомагав хліборобам прогнозувати не лише час розливу Нілу, а й розміри майбутнього паводку. В епоху Нового царства (приблизно у 1580–1555 рр. до н.е.) було винайдено шадуф, за допомогою якого два робітники за світловий день могли полити до пів гектара землі. Шадуф дав змогу єгиптянам інтенсивно освоювати високі поля і посприяв насамперед розвитку садівництва. Нарешті, у I тис. до н.е. єгиптяни почали використовувати для поливу землі водоналивне колесо сакіє, яким досить часто користуються і нинішні єгипетські селяни [2, с. 17].

Ремонт дамб, очищення каналів, регулювання послідовності багаторазового поливу полів, польові роботи, пов'язані з режимом зрошування, - усе це могло здійснюватися лише при жорсткому дотриманні графіку, при постійному контролі й управлінні з єдиного центру, здійснюваних державою. Отже, однією з основних причин об'єднання Єгипту у єдину державу була необхідність згуртування сил землеробів-общинників для будівництва й обслуговування зрошувальної системи.

Література

1.Савельева Т.Н. Аграрный строй Египта в период Древнего царства. Москва: Изд-во восточной литературы, 1962. 292 с.

2.Саинов М.П. Саинова Н.П Об истории Египта и и его гидротехнике. *Вестник МГСУ.: История та археология.* 2008. С. 14–21.

Жіночі монастирі середньовічного Києва у XI-XIII ст.

У 1106 р. Євпраксія, донька князя Всеволода Ярославича, повернулася на Русь і стала черницею одного з київських монастирів [2, стб. 257]. У цій доповіді спробуємо визначити в якій саме жіночій обителі перебувала колишня жінка імператора Генріха IV. Загалом, вивчення жіночих монастирів у Києві залишається доволі заплутаною проблемою, суттєво ускладненою, як вкрай малою кількістю джерел, так й термінологічними складнощами. Як приклад, храм св. Ірини, збудований в час Ярослава Мудрого [2, стб. 139-140] часто визначається у літературі як, власне, жіноча обитель, однак це зовсім не певно: жодне джерело староруського часу не окреслює храм с. Ірини як монастир.

З вказаних ще Є. Голубінським 12-ти жіночих монастирів у ранній Русі (зокрема, й 4-х в Києві) найбільше свідчень приділено Андріївському монастирю [1, с. 508]. Згідно візантійської традиції, яка простежується на Русі від другої половини XI ст., князь Всеволод Ярославич у 1086 р. збудував окрему жіночу обитель для однієї із своїй доньок [2, стб. 197]. Ця ж донька Янка була ігуменею цього монастиря та відіграла активну роль у церковному житті, а саме: їздила до Константинополя та супроводжувала на Русь митрополита Іоанна II [2, стб. 197]. У світлі цих контактів дуже ймовірно те, що Янка привезла з Візантії монастирський устав для своєї обителі.

Схоже, саме Янці слід атрибуувати одну із печатей знатних монахинь, грецька легенда котрої апелює до її високого статусу та, водночас, підкреслює належність до черниць одного із київських монастирів. З огляду на те, що монастир Янки багато потерпів саме під час пожежі 1124 р., коли «гора й монастиреве вси, что ихъ на горе въ граде» [2, стб. 288], то, мабуть, своєї колишньої слави обитель вже не змогла досягнути упродовж другої половини XII ст.

Про інший монастир, присвячений св. Миколаю, відомо набагато менше. Згідно «Житія Феодосія Печерського» цю обитель близько 1055 р. звела Гертруда-Олисава, жінка князя Ізяслава Ярославича [2, с. 222]. Саме в цьому монастирі прийняла схизму мати преподобного Феодосія. Агіограф писав, що «возвестили о ней княгини, впусти ю в монастырь женськъ, именуемого святого Николы й то пострыжени ей быти й въ монашескую одежду обличене» [4, с. 82-83].

Можна по-різному тлумачити слова Нестора. З одного боку, їх можна розуміти як те, що Антоній мусів прохати дозволу княгині аби спровадити матір Феодосія до цього монастиря. З іншого боку, видається на те, що дозвіл княгині був необхідним для вступу до новоствореної обителі. Оскільки Нестор писав свій текст у 1080-х рр., то це однозначно вказує на те, що монастир, заснований Гертрудою все ще існував у Києві. Натомість, в цей час княгиня жила разом з своїм сином Ярополком у Володимирі на Волині [3, с. 223]. Про одночасне функціонування двох монастирів (Янчиного та Гертруди) упродовж другої чверті XII ст. свідчить одне графіті з храму св. Софії у Києві [3, с. 223].

Хто ж з княгинь міг підтримувати монастир св. Миколая на початку XII ст.? Зважаючи на безумовний інтерес Євпраксії до культу св. Миколая, схоже, донька Всеволода Ярославича останні роки свого життя перебувала у стінах монастиря св. Миколая [2, стб. 260], де, за правдоподібними свідченням двох латинських хроністів (Адальберта Штаденського та анналів монастиря св. Дисибода), стала його ігуменею.

Література:

1. Голубинский Е.Е. История Русской Церкви. Москва, 1904. Т.1.
2. *Ипатьевская летопись*, под. ред. А.А. Шахматова, ПСРЛ, 2. Москва: Языки славянской культуры, 2001.
3. Поппэ А. Гертруда-Олисава, русьская княгини: пересмотр биографических данных, *Именослов. Историческая семантика имени*. Москва: Индрик, 2007. Вып. 2., с. 205–229.
4. *Успенский сборник XII-XIII вв.*, изд. О. Князевская. Москва: Наука, 1971.

Людмила Чулкан
Науковий керівник – проф. Фісанов В.П

Роль ЗМК у зовнішній політиці держави: ретроспективний погляд

Стрімкий технологічний розвиток, глобалізація та інформатизація сприяли входженню суспільства у нову інформаційну епоху. Уже можна стверджувати, що основним ресурсом людства стала інформація. В таких умовах жодна держава не має змоги існувати самостійно, оскільки інформаційні процеси в світі зумовлюють глибоку взаємозалежність та нівелюють кордони між зовнішньою та внутрішньою політикою. Саме тому будь-яка країна повинна постійно вступати у діалог з іншими акторами міжнародних відносин, для забезпечення свого сталого розвитку. Такий діалог реалізується через національну зовнішню політику.

Як відомо, активна зовнішня політика передбачає сукупність дій, котрі здійснюються державою за межами своєї суверенної території, для реалізації національних інтересів. Тобто це діяльність держави на міжнародній арені. Сьогодні вагомим інструментом забезпечення зовнішньої політики держави є засоби масової комунікації. Отже, утворився трикутник «влада–ЗМК–суспільство», у якому засоби масової комунікації відповідають не тільки за передачу інформації, але й формують громадську думку, впливають на неї та змінюють.

Свого часу німецький філософ Освальд Шпенглер писав, що у майбутньому три або чотири провідні світові газети будуть керувати думками місцевих газет і в такий спосіб цілим населенням. За його словами, все будуть вирішувати люди, які керуватимуть політиками, журналістами та депутатами, підтримуючи ілюзію народовладдя [1].

Президент США Ф. Рузвельт одним із перших зрозумів, наскільки засоби масової комунікації важливі у політичних процесах. Він активно спілкувався із населенням, використовуючи радіо. Саме це дало йому змогу отримати перемогу на виборах в 1936 р. А в 1939 р. Ф.Рузвельт фактично

заклав початок ері телебачення своїм виступом на першій у світі телепередачі.

Першою спробою керувати свідомістю населення за допомогою ЗМК була іспансько-кубинська війна. Саме тоді причиною війни стала конкуренція між двома найбільшими американськими виданнями «The New York World» Дж. Пулітцера та «The New York Journal» Вільяма Герста. Ці видання вели боротьбу за першість опублікування новин, незважаючи на їхню достовірність. Обидві газети відкрито закликали президента до війни з Іспанією. Таким чином, патріотична кампанія, що була розв'язана даними виданнями, привела до війни США і Іспанії, продемонструвавши могутність ЗМК.

Яскравим прикладом використання ЗМК в зовнішній політиці є також перша Іракська війна. Відомо, що тоді було залучено спеціальну групу людей, що займалася public relations. Метою даної групи було виправдати участь США у даному конфлікті. ЗМК тоді порівнювали Садама Хусейна із Гітлером та розповсюджували інформацію про його знущання над курдами. Така інформаційна кампанія дала змогу схилити більшість населення до проведення війни [2]. Однак у контексті протидії маніпулятивній пропаганді на державному і особистісному рівні слід вміло захищатися від «сайтизації свідомості».

Отже, сучасні ЗМК є одним із найпотужніших інструментів впливу на думку населення. За їх допомогою держави мають змогу формувати свій геополітичний імідж й ефективно протидіяти зовнішнім інформаційно-пропагандистським впливам.

Література

1. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Speng_2/index.php
2. Роль ЗМІ в міжнародних політичних процесах / Л. А. Везирова. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2013_21_23%283%29__12

Людмила Чурдальова
Науковий керівник – доц. Воротняк І.Д.

Особливості внутрішньої політики Карла Великого

Правління Карла Великого (768–814 рр.) вважається тим часом, коли зав'язувався вузол історії і визначалася доля Європи; історики пишуть про непересічне значення епохи Карла, який став зачинателем західноєвропейської цивілізації, главою оновленої християнської імперії, рушійні сили і центр тяжіння якої знаходилися в північній частині Європи. Уже до кінця VIII ст. Карлу Великому підпорядковувалася територія площею понад мільйон квадратних кілометрів [2, с. 110] – і Галлія вперше за всю свою історію зайняла гідне місце серед великих держав [1, с. 18].

Навесні 813 р. в результаті досягнутої домовленості з Візантією, в титулі Карла з'являється визначення «імператор», але назавжди зникає згадка про Рим «всемилодивий августійший, коронований Богом, великий володар-миротворець, правитель Римської імперії, милістю Божою король франків і лангобардів». І навпаки – саме з цього часу, як відомо, в титулі константинопольських василевсів з'являється експліцитна вказівка на їхню римськість – «басилевс ромеїв» [4, с. 18]. Домігшись від візантійських імператорів бажаного – визнання своєї рівноправності їм, що виразилося в зверненні «брат», Карл прийняв і титул «імператор» як вираз цієї рівноправності. Наполігши на виключному праві на визначення «римський», в Константинополі, нехай ціною компромісу, але зберігши унікальний римсько-вселенський характер своєї імперії, тоді як Карл відмовився від цього визначення з тим більшою легкістю, що воно і без того сприймалося ним як обтяжливе – вираз неприйнятної для нього папської концепції імперії [4, с. 18].

Держава, створена Карлом Великим дає дослідникам багатий матеріал для вивчення того, що прийнято називати історичним досвідом. У внутрішньополітичному управлінні Карл прагнув створити на всіх рівнях особисті зв'язки між імператором і всіма

жителами імперії. Імператор вимагав, щоб присягу на вірність йому принесли всі вільні люди всієї імперії [2, с. 113].

Гарантію єдності народів Карл бачив в наявності васальних зв'язків, а основними цілями його «програми» можна вважати тріаду: «встановлення миру – визначення чітких кордонів – захист рубежів». Формування його імперської ідентичності не йшло по шляху освоєння (або реновації) римських традицій. Карл Великий вважав себе главою Франкської імперії – великого королівства, що увібрало в себе багато народів та інші держави. У справі реалізації даної стратегії Карл проявив не тільки свої військові здібності, а й видатні якості адміністратора. Консолідувати величезний конгломерат територій, таких несхожих один на одного в економічному, політичному і культурному відношенні, з населенням, що належало до різних етнолінгвістичних груп, було можливе лише в тому випадку, якщо б вдалося консолидувати навколо трону представників регіональних еліт [1, с. 19].

В суспільстві, основи якого заклав імператор, він зміг побачити зародження нових сил. Карл сприяв формуванню васальної і доменіальної системи. Нові соціальні процеси не мали нічого спільного з римськими традиціями. Карл Великий не міг не рахуватися з місцевими традиціями, тому для кожної віддаленої області він створював свою власну модель управління за умов збереження спільного керівництва. Римська імперія перестала бути взірцем єдності. По відношенню до світу франків вона уявлялась як інший світ [3, с. 172].

Література

1. Волошин Д. А. Ното імперії или «человеческий фактор» живучести импероподобных образований (на примере государства Карла Великого). *Общество и цивилизация: Тенденции и перспективы развития в XXI веке*. Воронеж, 2015. Т. 1 С. 18–22.
2. История Франции / Под ред. Ж. Карпантье, Ф. Лебрена. Санкт-Петербург: Евразия, 2008. 607 с.
3. Мюссо-Гулар Р. Карл Великий. Москва: Весь Мир, 2003. 176 с.
4. Назаренко А. В. Империя Карла Великого – идеологическая фикция или политический эксперимент? С. 11-24.

Анастасія Швидюк
Науковий керівник – доц. Струтинський В.Є.

Європейський вибір України: суперечливі складові процесу

Після проголошення Україною незалежності у 1991 року, країна впродовж тривалого терміну перебувала в пошуку подальших напрямків розвитку як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях. Це об'єктивно призводило до розколу в українському політичному середовищі [2]. Але уже в обраному в 2002 році парламенті жодна зі сторін не виступала відкрито проти співпраці України з ЄС.

Змінювався і підхід до України офіційного Брюсселя. «Велика Європа» – новий етап у стратегії ЄС щодо України, який став одним із пріоритетних у рамках європейської політики сусідства (ЄПС). Саме він сформував новий шлях для створення перспектив у просуванні демократії в країнах-сусідах ЄС.

У 2004 році Європейська Комісія затвердила новий «Європейський інструмент сусідства й партнерства». У наступному договірному документі Європейського Союзу «Стратегічна програма для України на 2007 – 2013 роки» було зазначено, що основною метою співпраці з Україною стає поступове поглиблення та розвиток економічної інтеграції. Особливий наголос робився також на тіснішій співпраці у напрямку безпекової політики в регіоні. 22 липня 2008 року Рада ЄС із загальних питань та зовнішніх відносин ухвалила рішення про свою готовність назвати нову угоду з Україною «Угодою про асоціацію» [3]. Під час П'ятнадцятого саміту Україна – ЄС (19 грудня 2011 р., м. Київ) лідери України та ЄС офіційно заявили про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію. 9 серпня 2013 р. проєкт Угоди був оприлюднений на Урядовому порталі [4].

На Вільнюському саміті східного партнерства 28 – 29 листопада 2013 р. Президент Янукович повинен був підписати Угоду про асоціацію та зону вільної торгівлі з Європейським Союзом, але цього не сталося. 22 листопада 2013 р. ЄС відхилив неочікувану і, по великому рахунку провокаційну,

пропозицію Кабінету Міністрів України про проведення переговорів у тристоронньому форматі ЄС–Україна–Росія як таку, що «не є виходом і не має прецедентів» у європейській практиці [1]. Протистояння тодішньої влади та народу України призвело до Революції гідності та зміни політичного керівництва держави.

Подальший розвиток співробітництва між ЄС та Україною продовжило нове курівництво держави – Президент Петро Порошенко та Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відбулося в два етапи. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.

Сформоване міжнародно-правове підґрунтя забезпечило необхідне прискорення у відносинах Брюсселя і Києва. Проведений аналіз дає нам певні підстави констатувати, що участь у європейських програмах не завжди дає змогу офіційному Києву отримувати найвигідніші, з державницького погляду, позиції. На нашу думку, причина полягає в тому, що деяка частина українських політичних еліт, олігархат насамперед зацікавлені у швидкому зростанні особистих статків, а реалізація європейського курсу потребує не тільки дотримання, але й виконання відповідних правових зобов'язань у такий спосіб не дозволяючи розвитку безконтрольного, часто незаконного збагачення.

Література

1. Підхід ЄС до угод про асоціацію. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Угода_про_асоціацію_між_Україною_та_Європейським_Союзом
2. Сидорук Т. В. Європейська політика сусідства та відносини Україна – ЄС. Острог: Острозька акад., 2008. 210 с.
3. Східне партнерство ЄС : додаткові можливості для євроінтеграції України / за ред. В. Мартинюка ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. К.: Агентство Україна, 2009. 84 с.
4. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим доступу: <https://adm.dp.gov.ua/gromadyanam/pamyatki-ta-poradi/ukrayina-yes/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>

Леся Штефура
Науковий керівник – доц. Воротняк І. Д.

Участь ісландських жінок у родових конфліктах в епоху вікінгів

Звертаючись до літературних джерел епохи вікінгів, можна знайти величезну кількість жіночих персонажів, як активних дійових осіб і героїнь, що пов'язано з їх високим соціальним статусом і, відповідно, широкими майновими правами, діяльною участю у житті ісландського соціуму, в тому числі і в родових конфліктах.

Існувало багато причин, що спонукали до виникнення ворожнечі між родами: розділ території, конфлікти інтересів, суперечки всередині сім'ї тощо. Безсумнівно, приводами для сутичок могли послужити і такі людські пороки як жадібність і ревності, божевілля, нудьга [3, с. 110–111]. Головним завданням родових уособиць було відновлення честі і повернення втраченого статусу-кво. Саме жінки визначали, чи складеться консенсус з того чи іншого приводу, і тим самим впливали на відносини між сім'ями і на результат суперечок. З текстів саг стає зрозуміло, що своїх цілей жінки домагалися підбурюванням або публічним приниженням родичів – чоловіків, таким чином змушуючи останніх переходити від слів до активних дій. В іншому випадку, жінка могла ворогувати з чоловіком і навіть домогтися його вигнання або смерті [2, с. 301–302].

Типова героїня родової саги рішуча, стійка, сильна духом, яка вимагає від чоловіка неухильного дотримання обов'язку і постійної турботи про власну репутацію. Вона відрізняється суворим характером, в разі потреби готова очолити дружину і втрутитись в бойові дії, приймаючи несподівані рішення. Не без причин в «Сазі про Ньяла» наводиться знамените прислів'я «згубні поради жінок» [1, с. 247], і в інших текстах ми регулярно бачимо, як жінки наполегливо вимагають від чоловіків саме кровної помсти і нічого іншого. На відміну від героїв – чоловіків, які не поспішають з помстою або взагалі намагаються уникнути відкритих проявів ворожнечі по відношенню до своїх

противників, жінки як правило не готові йти на компроміс. Лише у такий спосіб вони набувають свій голос і фактичну можливість брати участь у вирішенні нагальних для сім'ї і всього соціуму питань [4, с. 256].

Жінки використовували різні провокації, щоб змусити чоловіків розпочати помсту. Вони зберігали закривавлений одяг вбитого родича [1, с. 247], подавали до столу страви, які були красномовним натяком, нагадуючи присутнім про смерть, яка потребує помсти. Такі дії були безпрограшними в сенсі підбурювання до рішучих дій. Сам чоловік, який здійснив справедливу розправу в сазі не осуджувався, а, навпаки, здобував повагу і авторитет, ставав героєм. Отже, жінка, своїми провокативними діями дбала лише про гідність сім'ї і особисту репутацію [5, с. 165–166].

Поведінка жінки забезпечувалася її захищеністю в ході суперечок, оскільки їх як і дітей не можна було вбивати, на відміну від чоловіків. Варто зазначити, що жінці заборонялося мстити власноруч. Помста була справедливою і мала успіх лише тоді, коли здійснювалася руками родичів-чоловіків, слуг чи рабів [1, с. 248].

Як бачимо, для ісландок, на відміну від жінок континентальної Європи, головним завданням у досліджуваній період було не лише збереження роду у вигляді життя його членів, а й піклування про примноження слави і репутації, у тому числі і шляхом підбурювання до кровної помсти.

Література

1. Сага о Ньяле. Исландские саги: в 2 т. Т. П. Санкт-Петербург: Нева, Летний сад, 1999. С. 47–370.
2. Байок Дж. Л. Исландия эпохи викингов. Москва: Астрель, 2012. 912 с.
3. Горобенко А. Т. Правовой аспект распри в средневековой Исландии. *Вестник НГУ им. Я. Мудрого*. 2015. № 7 (90). С. 109–112.
4. Гуревич Е. А. Древнескандинавская новелла: поэтика «прядей об исландцах». Москва: Наука, 2004. 424 с.
5. Никольский С. Л. О характере участия женщин в кровной мести: Скандинавия и Древняя Русь. Москва: Восточная литература, 2001. С. 160-168.

Інформаційна безпека: свобода слова vs ворожа пропаганда

Інноваційні інформаційні технології – необхідна складова сучасного життя як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. Поява спочатку газет, а потім – і радіо та телебачення створили потужну платформу для подальшого розвитку комунікаційних технологій. Уже у другій половині ХХ століття з'являється Інтернет, який досить швидко перетворився на глобальну мережу, охопивши найвіддаленіші куточки Землі.

Остання декада нинішнього століття принесла не лише міжнародні та міждержавні конфлікти (наприклад війна в Сирії), але й новий етап в інформаційному розвитку людства, який значно прискорився через пандемію Covid-19.

Водночас військова агресія Російської Федерації та анексія АР Крим стали поштовхом до посилення політичної пропаганди та маніпулювання масовою свідомістю на міжнародному рівні. Одним із найпотужніших акторів тут стала Російська Федерація, яка мобілізувала вже наявні та швидко опанувала новітні засоби для просування власних інтересів на зовнішньому політичному ринку, насамперед, в Україні, країнах ЄС, США тощо.

2 лютого цього року прийнято рішення про блокування телеканалів ZIK, 112 та NewsOne на п'ять років [1]. В Україні зразу почалася медійна дискусія з приводу відповідності даного рішення свободі слова. На думку автора, це не відповідає дійсності, адже:

1. Ці канали ніколи не дотримувалися свободи слова – їх можна назвати рупорами російської пропаганди в Україні. Найяскравіше це виявлялося у політичних програмах, де учасники з українською позицією фактично позбавлялися можливості висловити власну думку, яку повністю нівелювали учасники з проросійською позицією зі згоди ведучих.

2. Згадаймо фразу В.Піховшика: «Я працюю над тим, щоб максимальні електоральні успіхи здобула «Опозиційна платформа – за життя» [2].

3. Не може ворожа пропаганда асоціюватися зі свободою слова. Уявімо ситуацію: у будь-якій демократичній країні родич керівника ворожої держави придбав три інформаційні канали і здійснює антидержавницьку пропаганду, хіба таке можливо?

Значимо, що крок, здійснений українською владою у лютому 2021 року, не перший. У 2014 році Литва обмежила ретрансляцію «НТВ-мир» через показ пропагандистського фільму «Засуджені. Капкан для групи «Альфа», присвячений подіям щодо Вільнюської телевежі у січні 1991 року [3]. Політику моніторингу діяльності та її відповідності національному законодавству здійснюють й інші країни Балтії.

Наголосимо, що жодна держава – член ЄС – не засудила дії країн Балтії щодо протидії російській пропаганді. Більше того, навіть країни, які мають тривалі історичні відносини з Росією, стають дедалі уважнішими до інформаційної діяльності останньої в контексті поширення фейків, дезінформації та особливо втручання у внутрішньополітичні справи, зокрема вибори. Серед них – Франція, яка прийняла закон «Щодо протидії фейкам та пропаганді» саме після втручання РФ у французькі вибори [4].

Отже, попри маніпулятивні тези щодо наступу на свободу слова, блокування та закриття пропагандистських каналів – запорука інформаційної безпеки держави та її громадян.

Література

1. Зеленський заблокував телеканали Медведчука ZIK, 112 та NewsOne. URL: <https://mind.ua/news/20221636-zelenskij-zablokuvav-telekanali-medvedchuka-zik-112-ta-newsone>

2. Чому закриття пропагандистських каналів Медведчука – не «наступ на свободу слова». URL: <https://texty.org.ua/fragments/102889/chomu-zakryttya-propahandystskiyh-kanaliv-medvedchuka-ne-nastup-na-svobodu-slova/>

3. Як Латвія та її балтійські сусіди борються з російською телепропагандою. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3188153-ak-latvia-ta-ii-baltiyski-susidi-borutsa-z-rosijskou-telepropagandou.html>

4. Як Франція бореться з фейками: деталі ухвалених законів. URL: <https://detector.media/infospace/article/142843/2018-11-26-yak-frantsiya-boretsya-z-feykamy-detali-ukhvalenykh-zakoniv/>

Ірина Яремій
Науковий керівник – асист. Ільків М.В.

Основні віхи у вивченні Михалківських скарбів золотих виробів

Михалківські скарби – унікальні за інформативністю, художнім виконанням та багатством комплекси золотих виробів початку доби раннього заліза, які були знайдені у 1878 та 1887 рр. поблизу однойменного села на лівобережжі Середнього Дністра. Багато обставин їх виявлення, зберігання та подальшої долі залишаються нез'ясованими, що відобразилося на темпах і стані їх наукового вивчення. З моменту виявлення коштовностей вони швидко розпорошилися між антикварами, колекціями та музеями Чернівців, Будапешта, Кракова, Відня, Берліну й інших міст, через що відтворити у повному обсязі їх склад фактично неможливо.

Найбільшу збірку закупив Музей ім. Дідушицьких у Львові: 2 діадеми, шийна гривна, 4 браслети, 12 фібул, 7 фаларів, наверхівка скіпетра, 4 чаші, понад 1200 намистин й ін. [1, с. 9]. Загальна вага офіційно придбаних речей становила 7,5 кг, хоча є підстави гадати, що насправді вона була значно більшою.

Перший етап вивчення михалківських старожитностей розпочався майже одразу після їх знаходження. У низці документів та періодиці з'явилася інформація про особливості віднайдення скарбів та їх склад. Це, зокрема, розвідки А. Петрушевича, Т. Земецкого, А. Шнайдера, В. Зонтака (1878), А. Кіркора (1879), М. Соколовського (1884), В. Пшибиславського (1900) й ін. [1, с. 10–23]. Попри експонування знахідок на виставках у Львові, Парижі, Пешті, матеріали залишалися фактично неопублікованими, власниками навіть заборонялося робити їх фотографії чи зарисовки.

Другий етап у вивченні скарбів варто пов'язувати з їх опрацюванням доцентом Львівського університету К. Гадачком, на основі чого була видана невеликого об'єму праця [3]. Важливо, що текстова частина доповнювалася альбомом фотографій, які, разом із якісними рисунками петербурзького археолога О. Спіцина (1914), й до сьогодні

залишаються основним джерелом інформації про давні коштовності. Після цього вони стали недоступними навіть для огляду, про що негативно відгукувався М. Грушевський [1, с. 122].

Більше того з часом через кризове економічне становище музею почалися перемовини стосовно продажу унікальних предметів. Так, наприклад, у переписці В. Дідушицького з Міністерством віровизнань і громадської освіти у Варшаві 1932 р. фігурувала сума в еквіваленті більше 506 кг золотом, Британський музей пропонував понад 580 кг, а в 1933 р. на Міжнародному з'їзді істориків у Польщі відомий знавець старожитностей М. Ростовцев оцінив Михалківські скарби у близько 7 млн. швейцарських франків, що вартувало тоді більше ніж 2 тони в золоті [1, с. 122, 130–137]. Однак у роки Другої світової війни старожитності, які зберігалися в одному із львівських банків, були втрачені – вивезені, очевидно, до Москви, а їх подальша доля до сьогодні залишається невідомою.

Третій етап дослідження михалківських знахідок обумовлений працями І. Свешнікова. Науковець провів поглиблений аналіз та здійснив культурно-хронологічну атрибуцію матеріалу, зокрема відніс його до кола старожитностей голіградської культури епохи фінальної бронзи – початку доби раннього заліза [2]. Четвертий етап можна виділити на основі низки публікацій, в т.ч. монографії, львівських археологів Л. Крушельницької та М. Бандрівського [1]. Шляхом наведення аналогій, уточнення хронологічної позиції предметів дослідники порушили низку нових питань й виділили окрему Михалківську групу старожитностей.

Таким чином, є підстави виділити чотири основні етапи у вивченні Михалківських скарбів й, водночас, констатувати наявність багатьох нез'ясованих питань в цьому напрямку.

Література

1. Бандрівський М., Крушельницька Л. Золоті Михалківські скарби та їх доля. Львів: Ліга-Прес, 2012. 242 с.
2. Свешников И.К. О символике вещей Михалковских кладок. *Советская археология*. 1968. № 1. С. 10–27.
3. Nadaczek K. Złote skarby Michalkowskie. Krakow: Czcionkami drukarni c. k. Uniwersytetu Jagiellonskiego, 1904. 30 s. XIII tabl.

ЗМІСТ

1. *Автомчук Д.* Сучасні загрози кіберпростору Польщі та шляхи їх вирішення. 3
2. *Бауман С.* Магреб. Самосвідомість між двома світами. Сучасні тенденції франкомовної літератури регіону 5
3. *Бігун Г.* Мова промов Байдена як запорука перемоги 7
4. *Богущька О.* Археологічне дослідження гробниці Тутанхамона 9
5. *Божок В.* Високопреосвященний Йосиф (Семашко), митрополит Литовський і Віленський: значення особистості та вплив його діяльності на суспільно-політичне життя Російської Імперії 11
6. *Брагар Т.* Будівництво піраміди Джосера 13
7. *Брудик Д.* Франкомовна література у країнах Африки 15
8. *Букатка Олександр.* Дослідження державного регулювання мережі Інтернет 17
9. *Бурега Василь.* Здобутки і труднощі здійснення децентралізації влади в Україні 19
10. *Вайпан К.* Церква і корчма, конкуренція чи протистояння 21
11. *Велемець П.* Військова та політична діяльність султана Мехмеда II Завойовника 23
12. *Вербицький В.* Особливості молдавсько–польських взаємин в другій половині XIV ст. 25
13. *Войцехова А.* Сучасний комп'ютерний переклад та перекладацькі програми 27
14. *Воротняк К.* Передумови формування поліетнічного складу населення Буковини в австрійський період 29

15. *Галат Т.* Поняття та особливості електронного документообігу 31
16. *Герчук Д.* Пропозиції Я. Флондора щодо майбутнього Буковини часів Першої світової війни 33
17. *Голубишен Д.* Невизнанні де-факто «держави» пострадянського простору у прагненні міжнародного визнання 35
18. *Гринишин Є.* Вільне Козацтво під час Національної революції 37
19. *Гриньова Дар'я.* Маніпуляції електоратом в Інтернеті 39
20. *Гудима К.* Проблеми та досягнення у сфері впровадження електронного урядування в Україні 41
21. *Дорош А.* Головні виклики та проблеми лідерства в Україні 43
22. *Жижиян М.* Дезінтеграційні процеси в ЄС і Україна 45
23. *Глащук І.* Відносини України із Міжнародним валютним фондом 47
24. *Каланча А.-М.* Становище радянської розвідки напередодні війни з нацистською Німеччиною 49
25. *Каранчук В.* Громадянська освіта як багатовимірне поняття 51
26. *Карпюк І.* Висвітлення порушень виборчої кампанії 1990 року на шпальтах преси української діаспори у США та Канаді 53
27. *Клим У.* Громадські протести у Польщі: політичне, релігійне чи побутове підґрунтя? 55
28. *Кожухар О.* Історія розвитку буковинського діалекту з німецьким корінням 57

29. *Константинюк С.* Проблеми формування державної культурної політики в умовах культурного плюралізму 59
30. *Корня Я.* Економічні та політичні витоки Столітньої війни 61
31. *Кот К.* Невійськові напрями співробітництва України з НАТО 63
32. *Кубашок І.* "Девіз її життя: праця задля просвіти народу..." (до 180-річчя від дня народження Х. Д. Алчевської) 65
33. *Кувік С.* До питання про критичне мислення в процесі медіаосвіти 67
34. *Кульчицька Ю.* Динаміка співробітництва між незалежною Україною та Іспанією 69
35. *Курик А.* Дипломатичне листування Пилипа Орлика із запорозькими козаками 71
36. *Кухарук О.* Одяг та ювелірні прикраси візантійців 73
37. *Левкун І.* Зародження українського скаутського руху в Галичині 75
38. *Левурда Я.* Воєнна і політична діяльність Чингісхана 77
39. *Литовський М.* Формування бренду та ребрендинг в політиці України 79
40. *Малайко А.* Соціальні мережі як канал взаємодії влади та суспільства 81
41. *Малов Є.* Історія та традиція надання назв кораблів військово-морських сил Республіки Польща 83
42. *Малованюк Дж.* Чернівецьке гетто: стратегії виживання 85
43. *Мартинюк О.* Особливості функціонування фейкових новин в сучасній медіасфері 87
44. *Медведюк Р., Щур О.* Переклади поезії Ліни Костенко в науковому світі 89

45. *Мерещук О.* Проблема пропінації на Західній Україні у другій половині XIX ст. 91
46. *Михайлович М.* Мінойсько–ахейська цивілізація як підвалина давньогрецької цивілізації 93
47. *Ніколенко Х.* Забезпечення освітніх прав румунської нацменшини в Чернівецькій області 95
48. *Озарчук І.* Атака на демократію: боротьба з фейками в Україні 97
49. *Охрамович О.* Система іспитів для шеньши у традиційному Китаї 99
50. *Палійчук Т.-І.* Гетьманщина в умовах Віленсько-Раднотської системи міжнародних відносин 101
51. *Пинзару А.* Висвітлення причин вступу імперії Романових у Першу світову війну (1914–1918 рр.) в російських шкільних підручниках кінця XX ст. 103
52. *Рогожа Я.* Український вектор у зовнішній політиці Польщі 105
53. *Савчук Д.* Вплив глобалізації на французьку мову 107
54. *Садов'як М.* Ставлення Гітлера до Австрії 109
55. *Садомська Б.* Нормативно-правові основи формування кіберполітики США в період президенства Барака Обами 111
56. *Сарафінчан Н.* Митрополича резиденція у Чернівцях як об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: здобутки і перспективи 113
57. *Семенюк А.* Роль нових медіа у конструюванні зовнішньополітичного іміджу держави 115
58. *Сербез К.* Сучасна політична культура державного службовця 117
59. *Сушинська І.* Характеристика франкських королів в праці Григорія Турського «Historia Francorum» 119
60. *Тащук М.-Б.* Війна за незалежність 1877–1878 рр. та умови визнання незалежності Румунії 121

61. *Трачук Д.* Деякі особливості перекладу англомовних історичних наукових текстів 123
62. *Храбуст Н.* Іригаційне господарство Стародавнього Єгипту 125
63. *Чимчинська В.* Жіночі монастирі середньовічного Києва у XI-XIII ст. 127
64. *Чулкан Л.* Роль ЗМК у зовнішній політиці держави: ретроспективний погляд 129
65. *Чурдальова Л.* Особливості внутрішньої політики Карла Великого 131
66. *Швидюк А.* Європейський вибір України: суперечливі складові процесу 133
67. *Штефура Л.* Участь ісландських жінок у родових конфліктах в епоху вікінгів 135
68. *Юрійчук С.* Інформаційна безпека: свобода слова vs ворожа пропаганда 137
69. *Яремій І.* Основні віхи у вивченні Михалківських скарбів золотих виробів 139